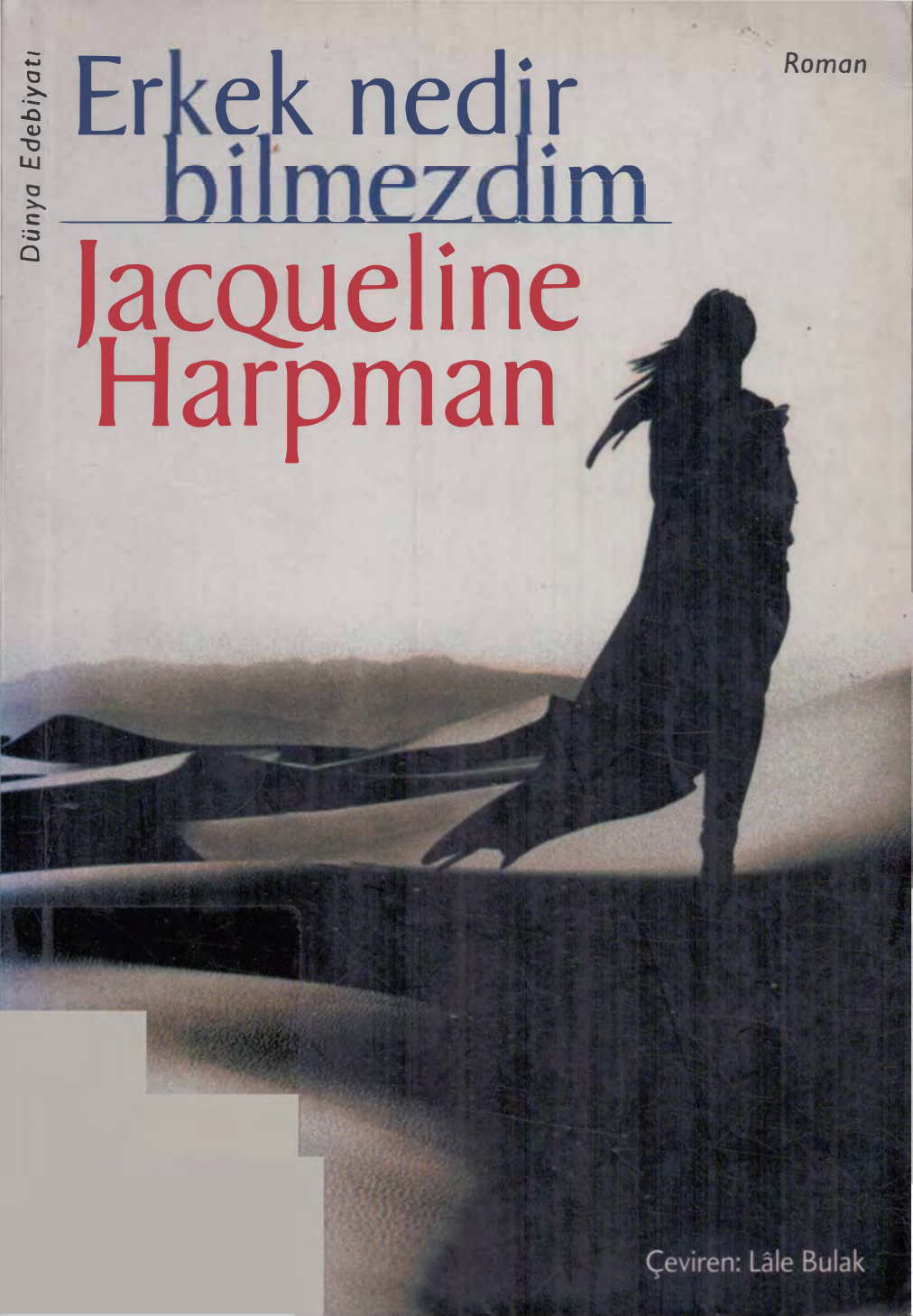
Dünya Edebiyatı

Roman

Erkek nedir bilmezdim

Jacqueline Harpman

Çeviren: Lâle Bulak

Erkek Nedir Bilmezdim

ERKEK NEDİR BİLMEZDİM

Orijinal adı: *Moi qui n'ai pas connu les hommes*
© Éditions Stock, 1996
Yazan: Jacqueline Harpman
Fransızca aslından çeviren: Lâle Bulak

Türkçe yayın hakları: © Doğan Kitapçılık AŞ
1. baskı / ocak 2004 / ISBN 975-293-168-5
Bu kitabın 1. baskısı 2 000 adet yapılmıştır.

Kitaba katkılarından dolayı Hürriyet gazetesine teşekkür ederiz.

Kapak ve kitap tasarımı: DPN Design
Baskı: Şefik Matbaası / Marmara Sanayi Sitesi
M Blok No: 291 İkitelli - İSTANBUL

Doğan Kitapçılık AŞ Hürriyet Medya Towers, 34544 Güneşli-İSTANBUL
Tel. (212) 677 06 20 - 677 07 39 Faks (212) 677 07 49
www.dogankitap.com.tr

Erkek Nedir Bilmezdim

Jacqueline Harpman

Çeviren: Lâle Bulak

DK DOĞAN KİTAP

Denise Geilfus'e, dostluğu için...

Dışarıya pek çıkmıyorum, zamanımın çoğu bir koltukta, eski kitapları yeniden okumakla geçiyor. Son günlerde önsözler ilgimi çeker oldu. Yazarlar nedense kendilerinden söz etmekten hoşlandıklarından, önsözlerinde eseri kaleme alma nedenlerini tüm ayrıntılarıyla açıklamayı severler. İnsanların eski hayatımdaki dünyada bildiklerini paylaşmaktan kaçındıklarını görmek beni şaşırtıyor. Yazarlar, eserleriyle övünmedikleri için, adeta özür dileyerek yarattıklarıyla yücelmediklerini kanıtlamak isterler sanki. Israrlara dayanamayıp çaresiz kalmışlar, kitabı yazmayı neredeyse zorla kabul etmişlerdir. Ne tuhaf! Bundan da insanların öğrenmek, bilgilenmek için dayanılmaz bir istek duymadıkları ve birikimlerini paylaşmak istemenin de bir suç olduğu anlamı çıkmıyor mu? Çevirmenler ise eski çevirilerde şurada şöyle bazı eksiklikler bulduklarını, bu yüzden örneğin Shakespeare'i yeniden çevirmeye gereksinim duyduklarını açıklarlar. Oysa yabancı dilleri öğrenip eserlerin tümünü aracısız okumak varken çeviriye ne gerek var, bir türlü anlamış değilim. Bütün bunlar aklımı karıştırıyor. Cahilim, biliyorum ama, şimdi sandığımdan da bilgisiz olduğumu anlıyorum. Önsözlerde bir de yazarların gelişmesine yardımcı olanların ve değişik konularda bilgilenmesini sağlayanların adları sıralanır. Ne dediklerini anlamadığım için genellikle önsözlerden hiç etkilenmem. Ama dün, birdenbire gözlerim doldu, Théa'yı düşündüm ve içimi büyük bir hüzün kapladı. Şiltenin kenarına ilişmiş hali gözümün önüne geldi. Dizleri bükük, büyük bir sabırla, örülmüş saç tellerinden oluşan, durmadan kopan o kötü iplikle bir yandan dikiş dikiyor, bir yandan da sık sık başını kal-

dırıp yüzüme bakmaktan kendini alamıyordu. Cehaletim karşısında şaşkın, kıt bilgisini bana aktarmaya hazırdı. İçimi büyük bir acı kaplıyor ve hıçkırıklara boğuluyorum. Daha önce hiç ağlamamıştım. Ruhum tıpkı kanserin mideme sapladığı ağrılar kadar şiddetli bir acıyla kıvranıyor, söylediklerimi duyan olmadığı için çoktandır konuşmaktan vazgeçtiğim halde ona seslenmeye, arka arkaya Théa! Théa! diye bağırmaya başlıyorum. Yanımda olmayışını, beceriksizce sarılan zavallı kollarımın arasında ölüme boyun eğişini kabullenemiyorum. Gücünün tükendiğini hissettiğimde neden onu terk ettiğimi anlamıyorum ve kendimi hiç affetmiyorum. Hayatım boyunca hep taş gibi sert ve dimdik olduğuma göre, ölüme de kaskatı gideceğim herhalde. Ona sımsıcak bir kucak açmayışıma, kalbimin sesini dinlemeyişime, aptallığıma, bu denli çaresizliğime isyan ediyorum.

İlk kez böylesine altüst oldum. Daha önce söyleseler başıma böyle şeylerin gelemeyeceğine yemin ederdim. Kadınların avaz avaz bağırarak ağladıklarına şahit olmuştum, ama acılarına hep yabancı kalmıştım. Davranışlarını anlamaz, yardım çağrılarını hep yanıtsız bırakırdım. Aslında hepimiz aynı korkunç dramın eşit önemde rollerini paylaşan oyuncularıydık. Bizimki, öylesine güçlü, öylesine kapsamlı bir tragedyaydı ki, onun dışında herhangi bir şeyi düşünmeye imkân vermiyordu. Yine de ben kendimi diğerlerinden biraz farklı bulurdum. Oysa şimdi, hıçkırıklarla ağlarken birden benim de sevdiğimi, benim de acı çektiğimi ve sonuçta benim de insan olduğumu anladım. Ne yazık ki artık geçti, çok geçti.

Bu acı hiç dinmeyecek sandım. Artık başka hiçbir duyguya yer bırakmayacak şekilde tüm benliğimi kaplayacağını kabullenerek kaderime razı oldum. Meğer pişmanlıkla kavrulmak buymuş, diye düşünüyordum. Bundan böyle ne yerimden kalkabilecek ne yemeğimi pişirebilecektim. Kendimi yavaş yavaş ölüme terk etmekten başka bir seçeneğim kalmamıştı. Böylesine derin bir ümitsizlik içinde kıvranmaktan neredeyse haince bir haz duyduğumu fark ettiğim sırada, birden bedenimi sarsan dayanılmaz sancıyı hissettim. Ağrı o denli şiddetliydi ki, ruhumu kıvrandıran

derin acıyı bir anda yok etti. Olayları eğlenceli bulmak gibi bir alışkanlığım yoktu, ama bedensel ve ruhsal acılarımın aniden yer değiştirmesi öylesine gülünçtü ki, bir anda kendimi iki büklüm kahkahalar atarken buldum.

Sancılarım azaldığında daha önce hiç gülmüş müydüm diye zihnimi yokladım. Kadınlar sık sık gülerdi. Sanırım zaman zaman onlara katıldığım da olurdu. Emin değildim. Birden hiç geçmişi düşünmediğimi, benim için yaşamın birbirine bağlı, yaşanan anlardan sonsuza dek uzayıp giden bir zincir olduğunu fark ettim. Kendi geçmişimi unutuyordum. Tam olaysız, yaşanmamış bir hayatı unutmaktan ne çıkar deyip omuz silkmek üzereyken, bu düşüncemden utanç duydum. Ben de insandım, benim yaşamım da en az şu William Shakespeare denen yazarın en ince ayrıntısına kadar yazma zahmetine katlandığı Kral Lear'in veya Hamlet'in hayatı kadar önemliydi. Ani bir karar almıştım: ben de Shakespeare gibi yapacaktım. Yazar olacaktım. Bir süre sonra su gibi okumaya başladım, ama iş yazmaya gelince, işim çok daha zordu. Oysa hiçbir güçlüğün yıldırmadığı bir yapıya sahip olduğumu hesaba katmamıştım. Kâğıdım, kalemim vardı, belki zamanım azdı ama, son zamanlarda uzun gezilere çıkmadığım için hiçbir sorumluluğum yoktu. Öyleyse derhal işe koyulmalıydım. Acıktığımda hazır yemek bulmak için depoya inip et çıkardım ve çözülmeye bıraktım. Sonra da büyük masanın başına geçerek yazmaya koyuldum.

Şu satırları yazdığım sırada hikâyem sona erdi. Çevremde her şey düzenli, son görevimi de yerine getirdim. Hikâyemi yazmak bir ay sürdü, belki de hayatımın en mutlu ayıydı bu. Oysa bunu anlamakta güçlük çekiyordum: kaleme alırken zevkle hatırladığım olayları yaşarken nedense hiç keyif almamıştım. Yoksa anıların içinde kendi kendini besleyen bir mutluluk mu gizli? Ya da hatırlanan yaşanmıştan daha mı önemli? Al sana cevapsız kalmaya mahkûm sorulardan bir demet. Beynim bu tür sorular üretmekte usta sanki.

Uzaklara, geçmişe dönüp baktığımda, kendimi hep mahzende görüyorum. Anı dedikleri bu mu, bilmiyorum. Kadınlar, geçmişlerini paylaşmaya razı oldukları nadir anlarda, hayatlarındaki en

önemli olayları anlatırlar, koşuşturmalardan ve erkeklerden söz ederlerdi. Oysa benim anı dediğim hep aynı yerde, hep aynı insanlar arasında, yemek, dışkılamak, uyumak gibi hep aynı şeyleri yapmaktan ibaretti. Çok uzun bir süre günler birbirine benzer şekilde akıp gitmişti. Sonra bir gün düşünmeye başladım. İşte o an her şeyi değiştirdi. Daha önceleri hayat birbirinden farksız, yeknesak hareketlerin tekrarından ibaretti. Büyüdüğümü, yılların geçmekte olduğunu fark etmek bir yandan aklımı karıştırsa da, yine de zamanı durağan, hareketsiz bir kavram olarak algılıyordum. Anılarımı doğuran öfkem oldu.

Tabiî ki o sırada kaç yaşında olduğumu bilmiyorum. Buluğ çağına girmek üzereydim. Bunu kadınların beklentilerinden seziyordum. Benim dışımdaki tüm kadınlar erişkindi. Ama ben bir genç kızın gelişme çağındaki değişimlerinden sadece birkaçını tanıdım. Koltukaltlarımda ve pubisimde tüyler çıktı, göğüslerim belli belirsiz şişti, sonra birden her şey durdu. Hiçbir zaman âdet görmedim. Kadınlar, kanamayacağımı, şilteleri kirletmemek için çaba sarf etmeme gerek kalmadığını, tutturacak hiçbir şey verilmediği için, sadece kaslarını sıkıştırarak güçbela bacak aralarında tutmaya gayret ettikleri paçavraları onlar gibi her ay yıkamak zorunda kalmayacağımı ve genç kızların sık sık başına gelen karın ağrılarını da çekmeyeceğimi söyleyerek ne kadar şanslısın, diyorlardı. Ama ben söylenenlere inanmıyordum. Hepsi âdet görüyordu. Herkesin tattığı bir şeyden mahrumken nasıl şanslı olunurdu? Bunu anlayamıyordum. Beni kandırdıkları açıktı.

O tarihlerde merak etmenin ne olduğunu da bilmezdim. Âdet görmenin neye yaradığını sorgulamak aklımın köşesinden bile geçmezdi. Belki doğuştan suskundum, ama nadiren sorduğum kısacık sorulara kadınların çok yüreklendirici yanıtlar verdiğini de söyleyemem. Çoğunlukla iç çekerek bakışlarını benden kaçırırlar ve "Bilmek ne işine yarayacak?" gibi bir soruyla karşılık verirlerdi. Ben de onları rahatsız ettiğimi, canlarını sıktığımı düşünürdüm. Sorularımın ne işe yarayacağı konusunda en ufak bir fikrim olmadığı için ben de ısrar etmezdim. Théa'dan âdet görmenin ne olduğunu öğrenmem çok sonraya rastlar. Bana kadınların işçi,

sekreter veya tezgâhtar gibi anlamlarını bilmediğim mesleklerden geldiklerini, eğitimsiz olduklarını, hiçbirinin benden daha bilgili olmadığını söylemişti. Ne var ki daha sonra her şeyi öğrendiğimde, kötü niyetli oldukları için beni bilgilendirmekten kaçındıklarını düşünmeye başladım ve fena halde öfkelendim. Théa, hırslanmakta haksız değilsin, dediyse de kadınların davranışlarını hafifletici nedenler bulmaya kalktı. Unutmazsam bu konuda neler söylediğine ilerde değinirim, ama şimdi o andan söz etmek istiyorum. Kudurmuş gibiydim. Aşağılanmıştım, demek ki yanıtlarını anlamaktan âciz bir zavallı gibi görüyorlardı beni. Oysa ne kadar az soru soruyordum! O günden sonra hiçbirine ilgi göstermeyeceğime yemin ettim.

Asık suratlı, neşesiz ve keyifsizdim, ama bu davranışları karşılayan terimlerden habersiz olduğumdan ruh halimi isimlendiremiyordum. Kadınlar gündelik hayatımızın zorunlu birkaç işini görmek için gidip gelirken hiç yardım istemezlerdi. Ben ise bir kenara çöker etrafı seyrederdim. Şimdi, seyredecek ne vardı diye düşünüyorum da... hiçbir şey yoktu. Onları hep oturmuş çene çalarken görür gibiyim. Ya da yemek hazırlarken. Zamanla tutuklu olduğumuz kafesin etrafında hiç durmaksızın dolaşan gardiyanlarımızla ilgilenmeye başladım. Üç kişi birbirlerinden birkaç adım geride bizi gözetleyerek dolanırlardı. Bizler de onları görmezden gelmeyi âdet edinmiştik. Oysa ben yavaş yavaş meraklanmaya başladım. İçlerinden birinin farklı olduğu gözüme çarptı. Daha boylu, daha inceydi. Bir süre sonra daha da genç olduğunu anladım. Birden çok ilgimi çekmeye başladı. Kadınlar neşeli olduklarında kıkırdayarak erkeklerden, aşktan bahsederler, neye güldüklerini sorduğumda da benimle alay ederlerdi. Bildiklerimi toparlamaya çalıştım. Dudak dudağa öpüşmelerden, sarılmalardan, göz göze gelmelerden, sonunda da –ne olduğunu hiç anlamadığım– bulutlara yükselten büyük bir coşkudan söz ederlerdi. Hiç bulut görmediğim, gökyüzü nedir bilmediğim için bu konuyu fazla önemsemezdim. Arkasından da erkeklerin ne kadar hoyrat olduğunu, verdikleri acıyı, kadınların duygularını önemsemediklerini, insanı gebe bıraktıktan sonra; "Bu çocuğun benden olduğuna

nasıl emin olabilirim?" diyerek arkalarına bakmadan kaçtıklarını söylerlerdi. Bazen burada bulunmakla hiçbir şey kaybetmiyoruz derler, bazen de ağlayarak eski günleri ararlardı. Ben ise bakire kalmaya mahkûmdum. Günün birinde bütün cesaretimi toplayarak, yaşlıların içinde en yumuşak görünen Dorothée'yi sorgulamaya karar verdim.

– Zavallı ufaklık!

Sonra derin derin birkaç iç çekiş ve alışılmış cevap:

– Hiç yaşayamayacağın bir şeyi bilmek neye yarar?

– Öğrenmeme yarar, dedim öfke içinde. İşte o anda öfkemin nedenini anladım.

Kadınlar insanın işe yaramayacak bir bilgiyi neden öğrenmek istediğini anlamıyorlardı. El değmeden bu dünyadan göçüp gideceğim kesin, ama en azından öğrenmiş olurum, diye düşündüm. Oybirliğiyle bana hiçbir şey söylememekte neden direniyorlardı? Sakladıkları sır herkes tarafından bilindiğine göre sır filan değil, diyerek kendimi avutuyordum. Yoksa sırları benden sakladıkça değer mi kazanıyordu? Onları zengin bir hazinenin anahtarını ellerinde tutan insanlar gibi gören bilgiye susamış küçük bir kızın karşısında suskun kalarak, hepsinin bildiği için sır olmaktan çıkan sırlarını yaldızlayarak zavallılıklarından az da olsa sıyrıldıklarını mı düşünüyorlardı? Buna bahane olarak utanmalarını gösterseler de fısıldaştıkları, kıkır kıkır gülüştükleri, uygunsuz davranışlar sergiledikleri anlarda hiç de utanıyor gibi görünmüyorlardı. Benim sevişmenin ne olduğunu öğrenemeyeceğim ne kadar kesinse onların da bunu bir daha tadamayacakları o kadar kesindi. Demek ki eşittik. Belki ellerindeki tek silah bu konuda bildikleriydi; beni bu bilgiden mahrum ederek eşitliğimizi bozuyorlar, böylece kendilerine üstünlük sağlamış oluyorlardı.

Çoğu akşam, uyumadan önce o genç gardiyanı düşünürdüm. Hayallerimi süsleyecek malzemem kıttı. Öteki dünyada olsak yanıma oturur, sonra beni dansa kaldırır, adını söylerdi. Benim de ona söyleyecek bir adım olurdu, sonra konuşmaya başlardık, birbirimizden hoşlanmışsak ele ele dolaşırdık. Belki de onu ilginç bulmazdım. Altı gardiyanın en genciydi o, belki ondan başka hiç

genç erkek tanımadığım için hoşgörülü davranıyordum. Kim bilir. Hiç tanımadığım o hayatta neler konuşabileceğimizi merak ediyordum. Sizce yarın hava bugünkü gibi güzel olacak mı? Komşunun kedisinin küçük yavrularını gördünüz mü? Teyzeniz uzun bir yolculuğa çıkacakmış, öyle mi? Oysa ben hiç kedi yavrusu görmemiştim, güzel havanın ne anlam taşıdığından haberim yoktu. Hayal kurmam kısa sürerdi. Öyle olunca ben de öpüşmelere odaklanırdım. Gardiyanın dudaklarını en ince ayrıntısına kadar gözümün önüne getiriyordum. Ağzı büyüktü. Bazı kadınlarda gördüğüm fazla dolgun dudaklardan hiç hoşlanmazdım, ama onun belirgin, hafif dolgun dudakları içimi okşuyordu. Hayalimde dudaklarımı dudaklarına yaklaştırırdım. Ama bilgisizliğimden olacak, hiçbir şey hissetmezdim.

Bir akşam hariç. Hiç gerçekleşmeyecek öpüşmelerin hayalini kurmaktan usanmıştım, tam uykuya dalacağım sırada aklıma kadınların uzun zamandır yapılmadığını söyledikleri sorgulamalar geldi. Duyduğum kısacık cümlelerden yeni hayaller üretmeye başladım: kadınlardan birini zorla götürdüklerini, onun da korku içinde çığlıklar attığını duyar gibi oldum. Giden geri gelmez demişlerdi. Zaman zaman sürükleyerek götürdükleri kadını, bir gün sonra yaralı olarak, inleyerek aramıza atarlarmış. Çoğu ertesi güne çıkmazmış. İçimden; ah! keşke sözünü ettikleri o sorgulamalardan şimdi yapsalar, diye geçirdim. Beni gelip o alacaktı, ben de tüm yaşamımı geçirdiğim bu mahzenden ilk kez dışarıya çıkmış olacaktım. Hiç görmediğim, tanımadığım koridorlardan sürükleyerek götürdüğü sırada beklenmedik bir olay yaşanacaktı.

Beynim inanılmaz bir hızla çalışıyor: azimle beni sürükleyen genç, köşeyi döner dönmez değişiyor. Yalnız kaldığımızdan emin olmak için etrafına bakınıyor, bana dönüyor ve gülümsüyor. Sonra, korkma, diyor ve beni kollarına alıyor. İşte o anda içimi yüce bir duygu kaplıyor, benliğimi de aşan bir yükselişe şahit oluyorum, bedenim olağanüstü bir ışıkla patlıyor sanki, nefesim kesiliyor –ne yazık ki bu coşku çok kısa sürüyor, nefesim hızla normale dönüyor.

O günden sonra iç dünyam tamamen değişti, başkalaştı. Ka-

dınların sırlarını artık merak etmiyordum. Çünkü şimdi benim de bir sırrım vardı. Bedenimde tanık olduğum o muhteşem coşkuya sık sık ulaşamıyordum. Kendime gittikçe daha uzun ve karmaşık hikâyeler anlatmak zorunda kalıyordum. En büyük üzüntüm o yükselişe arka arkaya iki kez ulaşamamaktı. Oysa ben o coşkunun saatlerce sürmesini, gece gündüz devam etmesini, bedenimin büyük bir ovada tatlı bir rüzgârın esintisiyle salınan otlar gibi okşanmasını arzu ediyordum. Oysa ovaları ve otları henüz hiç görmemiştim, onlarla çok sonra tanıştım.

O günden sonra tüm zamanımı o muhteşem yükselişi yakalamaya ayırır oldum. İkimizin yalnız kalabileceği veya en azından kalabalığa rağmen kendimizi yalnız hissedebileceğimiz olağanüstü durumlar icat etmeliydim. Sonra aniden kendimi onun kollarında buluyordum. Hayal gücüm gittikçe güçleniyordu, ama aynı hikâyeyi iki kez kullanamadığım için o gücü frenlemek, harcamamak gerekiyordu. Bir süre önce beni doruklara çıkartan bir hikâyeyi tekrarladığımda hiçbir yükseliş hissetmiyordum. O yüzden hikâyelerim hep bir sürprizle sonuçlanmalıydı. İşim zordu, hikâyeyi icat eden de, anlatan da bendim; dinleyen de ben olunca o yüce coşkuya ulaşmak için kendimi şaşırtmak da bana düşüyordu. Düşündükçe böylesine güç engelleri nasıl aştığıma doğrusu şaşıyorum! Beynim az sonra yaratacağım sonucu kendime fark ettirmeyecek kadar hızlı çalışıyor olmalıydı. Kadınların sözünü ettiği sorgulamaları ilk düşündüğüm gün, henüz hiç hayal kurmamıştım. Hayal kurmanın ne olduğunu bilmiyordum. Ancak o günden sonra hayal kurmak bende bir tutkuya dönüştü. Bir süre sonra bu işin tiryakisi olmuştum. Sadece tiryakisi değil, aynı zamanda da ustası. Daha başında, o günkü öykümün iyi mi kötü mü olacağını, çıkmaza mı sürükleneceğini tahmin edebiliyor, gerekirse olaylara müdahale ederek akışlarını değiştirebiliyordum. İşi düzenli olarak beliren ve her seferinde değişen insanlar yaratmaya kadar götürdüm. Zaman içinde değişen, olgunlaşan ve gittikçe yakınlık duyduğum insanlardı bunlar. Onlarla gurur duyuyordum. Oysa kitap okumaya başladıktan sonra yarattığım kahramanları ne kadar yüzeysel ve basit bulmuştum!

Gittikçe daha karmaşık öyküler bulmak zorundaydım. İçimde sanki o öyküleri hangi amaçla ürettiğimi bilen ve beni engelleyen bir güç vardı. Kendimi hep hazırlıksız yakalamak zorundaydım. Zaman zaman içimdeki dinleyiciyi kandırmak, dikkatini başka yere yoğunlaştırmak için hikâyelerimi uzatır, bir türlü sonlandırmazdım. İçimdekini oyalamaya, dikkatini dağıtarak hazırlıksız yakalamaya çalışırdım. Ve birden o müthiş an gelir çatardı: genç çocuğun bir bakışı, kolunu omzuma dolayışı ve tüm benliğimi saran o büyük sarsıntı. Sonra uyurdum. Belki öykümü aniden keserek içimdeki dinleyiciyi hayal kırıklığına uğratıyordum. Bilemiyorum. Belki o, duygu yerine anlatı peşindeydi, belki kendini tatmin etmek için beni durmadan daha uzun öyküler bulmaya zorluyordu. Zaman zaman hayal kurarken içimdekini yorgunum, uyumak istiyorum, kendimi rahatlatmama izin ver artık, gerisini yarın anlatırım, diye ikna etmeye çalışırdım. Ama nafile! Kesinlikle yutmuyordu!

Kadınlar bendeki değişikliği fark ettiler. Göz ucuyla bakmaya başladılar. Ben ise hep bir köşede, çenem dizlerimde, otururdum. Kim bilir belki boş boş bakıyordum. Bunu onlarla artık hiç ilgilenmediğimi fark edince anlamıştım. Annabelle'in sorgulaması beni şaşırttı.

– Ne yapıyorsun?

– Düşünüyorum.

Çok şaşırdı. Bir an bir şey eklememi bekledi, sonra cevabımı kadınlara aktarmaya gitti. Bir süre tartıştılar, sonra geri geldi.

– Ne düşünüyorsun?

Tüm öfkem kabardı.

– Sevişirken neler yapılır diye sorduğumda cevap vermek istemediniz, şimdi kafamın içinde olanları sizlerle paylaşmamı mı bekliyorsunuz? Sırlarınız sizin olsun! Ama benimkileri anlatmamı boşuna beklemeyin.

Kaşlarını çatarak diğerlerinin yanına döndü. Onları ilk kez bu kadar ciddi, böylesine uzun tartışırken görüyordum. Genellikle en fazla on dakika ciddi konuşurlar, sonunda gülmeden edemezlerdi. Sanki ilk kez farklı bir konuyu düşünmelerine neden olmuştum.

Sonra içlerinde en saygı duyulanı ve en yaşlısı olan Dorothée yerinden kalkıp bana yöneldi. Ondan ben bile nefret edemezdim. Karşıma çömelerek ısrarla yüzüme bakmaya koyuldu. Karşımda onu görünce çok rahatsız oldum, uzun bir süredir devam eden öykümün en önemli yerindeydim. O gece benimkinin nöbetçi olduğunu öğrendiğim sırada beni tek başıma bir hücreye kapatıyorlardı. İhtiyar kadının ısrarlı bakışları altında hikâyeme nasıl devam edecektim? Yapabileceğim tek şey o anı elden bırakmamaktı: yalnızdım, nefes nefeseydim, koridorlardan sesler ve silah tıkırtıları duyuluyordu, neler olduğunu bilmiyordum, bu telaşlı ve hareketli ortamda korkuyordum. Bir yandan beni izleyen Dorothée'ye bakarken, diğer yandan kafamın içindeki sahneyi askıda tutmaya çalışıyordum. Eğer bir an önce o muhteşem yükseliş gerçekleşmezse, bu durumdan bir anlam çıkarmak gerekecek, diye düşündüm. Oysa zaman kavramını yitirecek kadar uzun bir süre kilit altında hareketsiz geçen yaşamımıza ne gibi bir anlam verebilirdik?..

– Sırların olduğu söyleniyor, dedi sonunda Dorothée.

Tam bir soru olmadığı için yanıtlamadım. Delici bakışları ve suskunluğuyla bana baskı yapmak istediği belliydi. Eskiden, beni oyalayan iç dünyamı keşfetmeden önce, uysal ve korkak olduğum günlerde belki utanır, mahcup olur, bu sorgulamayı hak etmek için ne gibi bir suç işlediğimi bilmesem bile verilecek cezadan korkardım. Oysa şimdi bana ulaşamayacakları bir konumdaydım. Verdikleri ceza çoğunlukla dışlanmaktan, saçma sapan konuşmalarına katılmayı önlemekten ibaretti. Oysa ben sırrımın beni çıkardığı yolculuğa dönmek için sabırsızlanıyorum.

Hiç tepki vermediğimi görünce sinirlendi.

– Sana söylüyorum. Nezaket kuralları bana cevap vermeni emrediyor, dedi kaşlarını çatarak.

– Verecek cevabım yok. Sırlarım olduğunu söylemişler size. Öyle demediniz mi? İyi işte... Başka?

– O sırları öğrenmek istiyorum.

Gülmeye koyuldum. Buna ilk şaşıran ben oldum. Kadınların, özellikle yetkili konumda olan en yaşlıların isteklerine boyun eğmeye alışıktım. Oysa kendi kendilerine aldıkları bu yetkinin hiç

bir dayanağı olmadığını anladığımdan beri her şey değişmişti. Hiçbirimizin bilmediği bir nedenden ötürü hep birlikte hapiste değil miydik? Emir aldıkları için mi, yoksa bizi aşağılamak için mi olduğu bilinmeyen bir nedenle bize hitap etmekten kaçınan gardiyanların gözetimindeydik. Onlar hiç kafese girmezlerdi. Yemek dağıtımında altısı birden görünürdü, diğer zamanlarda üçer üçer gezerler ve aralarında hiç konuşmazlardı. Yemek saati geldiğinde büyük kapının bir kanadı açılır, biri elindeki servis arabasını kafes ile duvarın arasına bırakır, diğeri ise kafesin parmaklıklarındaki küçük pencereyi açarak yemekleri geçirirdi. Hiçbir sorumuza yanıt alamadığımız için çoktandır soru sormaktan vazgeçmiştik. Bu durum karşısında yaşlı kadınlar da gençler kadar çaresiz değil miydi? Öyleyse yetkileri neye dayanıyordu? Hayalî bir güce... demek ki yetkileri kocaman bir hiçti. Hiçbir ayrıcalığı olmayan bu kadınlar bilinmeyen bir güçle anlamsız bir sınıflandırma yaratmışlardı. Anlamsızdı, çünkü ellerinde herhangi bir şeyi onaylamak veya yasaklamak için bir yetki yoktu. Gerçek olan hepimizin mutlak bir eşitlik içinde olduğuydu.

Alışılagelmiş bir durumun baş döndürücü gerçeğiyle karşı karşıyaydım. Gözümü ayırmadan birkaç saniye Dorothée'ye baktım. Birden sözlerini hatırladım.

– Demek öğrenmek istiyorsunuz. Bana sadece bu isteğinizi iletebilirsiniz, o kadar.

Sözlerimi nasıl algıladığını ilgiyle izliyordum. Önce, cevap vermek üzere olduğumu sezince büyük bir memnunluk okundu yüzünde. Boyun eğdiğimi sanıyordu. Sonra ne dediğimi duydu, dinledi, sözlerimin anlamını algıladı, ancak söylediklerim o kadar şaşırtıcıydı ki anlamakta zorluk çekiyordu.

– Ne demek istiyorsun?

– Düşünün. Ne dedimse onu.

– Hiçbir şey söylemedin ki!

– Sırlarım konusunda hiç konuşmayacağımı söyledim. Siz öğrenmek istediğinizi söylediniz. Bunu zaten biliyordum. Siz, istemenizin yeterli olduğunu, benim her şeyi anlatmak zorunda olduğumu düşünüyorsunuz.

– Evet. Doğrusu bu, dedi.

– Neden?

Sarsılmıştı. Böyle bir sorunun yarattığı şaşkınlıkla sorumun ne anlama geldiğini göremiyordu. İnsanın yaşça büyük birisinin sorularını cevaplamak zorunda olduğunu savunan, benim paylaşmadığım bir geleneğin vârisiydi Dorothée. Bu geleneği hiç sorgulamamıştı o. Oysa ben mahzende büyüdüğüm için geleneklere boyun eğmek zorunda değildim. Bir süre geçti. Sonra:

– Neden, ne demek?

– Neden size cevap vermek zorundayım? Neden buna mecbur olduğumu düşünüyorsunuz?

Yüzü allak bullak oldu. Düşünmeye çalıştı, ama böyle bir alışkanlığı yoktu. Başı dönüyor gibiydi, aklına ilk gelen sözcüğe sarıldı:

– Çok küstahsın, dedi. İçi rahatlamıştı. Anlaşılması zor sözlerime uygun bir isim bulduğu için her şey yolundaydı. Artık eski günlere, eski alışkanlıklara dönebilecektik.

– Siz ise budalasınız, dedim, yeni keşfettiğim gerçeklerin gücüyle. Baştan aşağı ahmakça bir konuşma bu. Ayrıcalıklı olduğunuzu sanıyorsunuz, ama aslında bizden hiç farkınız yok. Siz de bizim gibi düşmanın elinden yemek alacak kadar alçaksınız. Size başkaldırdığım için beni cezalandıramazsınız, çünkü onlar kendilerinden başka kimsenin güç sahibi olmasına izin vermiyorlar, bunu yasaklıyorlar. Beni dövemezsiniz, mahrum edebileceğiniz bir şey de yok. Öyleyse neden size boyun eğmek zorunda olayım?

Bu kez hiçbir şey anlamadığı kesindi. Eminim sözlerimi duymaktansa o anda sağır olmayı tercih ederdi. Homurdanarak yerinden kalkmaya çalıştı, eliyle kendinden genç iki kadını yardıma çağırarak kafesin öbür ucundaki her zamanki köşesine döndü. Kadınlar, soru sormaya çekinerek yüzüne bakıyorlardı. Düşündüğü izlenimini vermek için gözlerini kapattı. Bir süre sonra uyumuştu.

– Yaşlı da ondan, dedi daha genç olanlar. Onun yaşındakilere böyle davranmak yanlış.

Onlar çeneye daldılar ben ise hayallerime. Hayalimde hapset-

tikleri hücredeydim. Yaralanmamıştım. Gardiyanlar dövmeden itaat ettirmekte ustaydılar. Korku içinde bir köşeye büzülmüştüm. Hayal dünyasında bile olsa kendime layık gördüğüm bu onur kırıcı durumdan utanç duydum bir an için. Çömelmiştim, titriyordum. Birkaç dakika önce, kafesin en güçlü kadınlarından birinin gözünün içine baka baka budalasınız diyen birine yakışıyor muydu bu durum? İhtiyar cevap verememişti bana. Sırtımda hoş bir ürperti hissettim. Sanırım entelektüel hazzın anlamını ilk kez o an tattım. Hayalimdeki hücrede büzülürken, bu kafeste gülümseyerek başımı dik tutmam gerekiyordu. Hikâyeme odaklanmakta güçlük çekiyordum. Kısa bir süre önce verdiğim küçük mücadeleden o kadar zevk almıştım ki, yeniden o anları yaşamak istiyordum; ama içinde o genç gardiyan yoktu, bu da arzuyla beklediğim o büyük yükseliş olmayacak demekti. Ben de içimdeki küçük deneticinin yardımıyla hayal dünyama döndüm.

Kadınlar daha ihtiyatlı olsalar, konuyu kurcalamaktan kaçınırlardı. Hiçbir şey olmamış gibi davranmak yerine eşit olmayan şartlar altında savaşmayı seçtiler. Onlar kadar güçlü olduğumu anlamıştım. İşkence yapılmadığı sürece, sırlarını açığa vurmamak insanın elindeydi, öyleyse sır denen şeyin çok büyük bir kıymeti vardı. Kadınlar, aşk ve sevişme konusunda bildiklerini benimle paylaşmadıkları sürece bu bilgiler bana dünyanın en değerli, ele geçirilmesi en zor hazinesi gibi görünmemiş miydi? Oysa şimdi bu cimrilikleri benim için alay konusuydu. Başka bir dünyada yaşasaydık, istediğim bilgileri önüme ilk çıkan gençten edineceğimi biliyordum. Kadınları sorgulamakla onlara hiç hak etmedikleri değeri vermiştim. Oysa şimdi onlar da merak etmenin ne demek olduğunu anlamaya başlamışlardı. Dışlanmanın ve gücenmenin ne demek olduğunu ilk kez tadıyorlardı. Ben kendimi o büyük bedensel coşkularımla avuturken onlar huzursuz ve güçsüz kalmışlardı, tek eğlenceleri içlerini kemiren öfkeydi. Beni gözetlemeye koyuldular.

Gözetlemek mi? Yer altında gizlenmiş bu büyük mahzende yaşayan kırk kadındık. Kimsenin kimseden gizlenmesine imkân bırakmayan bir kafesti bizimkisi. Tepemizdeki kubbeyi taşıyan sü-

tunlarla çevrili beş metreye beş metre bir kafes. Mağaranın dört duvarını yaşadığımız bölümden ayıran demir parmaklıklar vardı. Gardiyanların hiç durmadan gidip geldikleri yer işte orasıydı. Kimse onlardan saklanamazdı, ihtiyaçlarımızı herkesin gözü önünde görmeye alışmıştık. Hafızam o kadar gerilere kadar gitmiyor ama, bana anlatılanlara bakılırsa ilk başlarda kadınlar çok utanmışlar, dışkılamakta olan hemcinslerini gardiyanların bakışlarından korumak için önünde yarım ay biçiminde bir daire oluşturmaya kalkmışlar, ama gardiyanlar derhal bunu yasaklayarak herkesin her an göz önünde olmakla yükümlü olduğunu belirtmişler. Oysa ben, konuştuğum ender anlarda çişim gelse, konuşa konuşa tuvalete oturup işemeye devam etmeyi çok doğal buluyordum. İhtiyarlar ise homurdanırlar, sövüp sayarlar, aşağılandıklarını, hayvandan bir farkları kalmadığını söyler dururlardı. Ben ise insanlar ile hayvanlar arasında tek fark büyük aptestini yaparken saklanmaksa insanlığın durumu pek de parlak değilmiş, diye düşünürdüm. Kadınlarla hiçbir konuda tartışmazdım. Belki akılsız olduklarını anlamış, ama adlandırma zahmetine girmemiştim.

Şimdi geriye, o günlere dönüp baktığımda, bilgiçlik taslayan sinir bir kız olduğumu anlıyorum! Olağanüstü bir şey keşfettiğimi sanarak ne kadar böbürleniyordum! Karşımdakileri ise peşimi bırakmamaya ant içmiş bir köpek sürüsü olarak algılıyordum. Oysa hepimiz eşit güçsüzlükte, zavallı birer tutuklu değil miydik? Yoksa yaşımdan dolayı kendimi iyice yalnız hissettiğim için ben de diğerleri gibi çaresizliğime bir kılıf uydurma peşinde miydim? Bilmiyorum. Hareketlerimin kısıtlı olduğunu kabullendiğim günden sonra çok düşündüm. Konuşacak biri olmayınca dönüp dolaşıp aynı şeyleri düşündüğümü gördüm. Bu yüzden aklımdan geçenleri yazmaya karar verdim. Böylece aynı düşünceye iki kere rastladığımda kendimi tekrar etmekten kaçınıyorum.

Dorothée uykudan uyanıp aramızda geçenleri ötekilere anlatacak gücü bulduğunda, kendisine budala dediğimi söylemedi, ama konumunu sarsmamaya ne kadar çabalarsa çabalasın sırrımı öğrenemediğini itiraf etmek zorunda kaldı.

– Sır, ha? Demek bir sırrı var! Şu durumda bizden bir şey saklamaya ne hakkı var?

Aralarında en akıllısı Théa'ydı. Hemen, önemli olanın sırrın içeriği değil, her an herkesin gözetimi altında yaşayan birinin bir sırrı olabileceği iddiasını ileri sürmesi ve ondan bir an bile ayrılmayan gözlerin bu iddianın doğruluğunu kabul etmeleri, dedi. Kadınlar bu kadar karmaşık fikirleri anlamaktan âciz oldukları için Théa'nın sözlerini ellerinin tersiyle iterek sırrımı söyletmek için ant içtiler.

– Onu sıkıştırmalıyız. Zorlamalıyız.

– Nasıl?

En salak ve en heyecanlı olanları Colette'ti. Sert adımlarla yanıma gelerek karşıma dikildi ve konuşmamı emretti.

– Konuşmazsan karışmam!

– Konuşmazsam n'olur? dedim. Kendimi tutamayıp gülüyordum.

Sert bir hareket yaptı. Tokat atmaya yeltendiği belliydi. Niyeti o kadar açıktı ki bir an olsun gözlerini bizden ayırmayan gardiyanlar da bunu hissederek derhal kırbaçlarını şaklattılar. Kırbaçlarıyla bize dokunmadıklarını, onları sadece kafesin etrafını çeviren koridorda şaklattıklarını bilmemize rağmen bu ses bizi hep korkuturdu. Colette'in sıçradığını gördüm. Hiçbirimiz dayak yememiştik, ama sonraları Théa'nın anlattıklarına bakılırsa, hepimiz bu denli korktuğumuza göre karanlık çağlarda, tutsaklığın ilk dönemlerinde kırbaçlanmış olmalıydık. Kırbaç sesine kimse karşı gelemezdi. Kadınlar çıplak bedenlerde açılan derin yaralardan ve günlerce süren yakıcı acılardan söz ederlerdi. Aslına bakarsanız birçoğunda uzun beyaz yara izleri görünürdü. Colette korku içinde geri çekildi, ben ise haince güldüm. Ona nasıl davranacağımı bilemiyordum. Gardiyanlarla işbirliği yaparak ona sessizce kafa tutmak ile ne kadar salak ve güçsüz olduğunu yüzüne vurmak arasında kararsızdım. Tam o sırada Théa araya girdi. Korkudan ve öfkeden tir tir titreyen Colette'e uzaklaşmasını işaret etti.

– Gel. Boşuna uğraşıyorsun, dedi yumuşacık bir sesle.

Colette'in tüm vücudu titredi. Bir an için Théa'nın kollarına atılacak sandım, ama birbirimize dokunmanın yasak olduğunu hepimiz biliyorduk. Colette de önüne baktı.

– Gel, diye tekrarladı Théa.

Yan yana uzaklaştıklarını gördüm. Ben de eski yerime döndüm. Sonunda beni rahat bıraktıkları için mutlu, başımı dizlerime dayadım. Ancak hayallerime kaldığım yerden devam edemiyordum. Olanlar sinirimi bozmuştu. Canım oturmak da istemiyordu. Eskisi gibi hayal dünyama odaklanamıyordum. Yerimden kalktım, sebze soyan kadınlara yaklaşarak yardım etmek istediğimi söyledim. Ama beni beceriksiz buluyorlardı.

– Amaan, öfff... yerine dön, oyun oynamaya devam et, dedi biri.

– Kiminle oynamamı bekliyorsun?

İçlerinde en genciydim. Hapse attıklarında çocuktum. Kadınlar hep yanlışlıkla aralarına karıştığımı, o büyük karmaşada beni yanlış tarafa ayırdıklarını, ancak kimsenin bu hatayı düzeltmediğini söylerler, demir kapılar bir kere kapandı mı bir daha açılması yasaktır, zaten anahtarları da kaybolmuş, isteseler bile bizi serbest bırakamazlar, derlerdi. Şimdi düşünüyorum da herhalde şakaydı bu sözleri diyorum, ama artık anlamak için çok geç.

Beni azarlayan Aline, utanmış gibiydi. Bakışları üzgündü. Belki sırrımı koparmak için yapılan baskıları kınıyor ve bana acıyordu.

– Zavallı ufaklık, haklısın. Yapayalnızsın sen.

Duygulandığını görmek öfkemi biraz olsun dindirdi. Kadınların iyi davranmalarına hiç alışkın değildim. Kendi kızlarının akibetini bilmeden sağ kalmamı, aralarında bulunmamı kabullenemiyorlardı sanki. Benimle hiç ilgilenmemelerinin, rahatlatmak için en ufak bir çaba göstermemelerinin arkasında yaşadığımız korkunç felaket olduğunu biliyordum. Belki de rahatlamam imkânsızdı. Annem aramızda değildi, diğerlerinin başına neler geldiğinden habersizdik, herkesin öldüğünü düşünüyorduk. Şimdi geriye dönüp anılarıma baktığımda kadınların çömeldikleri yerde inleyerek sallandıklarını görür gibiyim. Ağlıyorlar. Hiçbiri bir köşede korkudan titreyen bu çocuğa bakmıyor. Bense hepsinden nefret ediyorum. Aslında haksızlık ettiğimi biliyorum, ama korku içinde, kimsesiz, yapayalnız bir çocuğun yaşadığı dehşetten korunmak için elindeki tek silahın nefret olduğunu da biliyorum.

Aline'den ayrılıp yerime dönüyorum. Başımı dizlerime dayıyo-

rum ama nafile, hayal dünyamı yakalayamıyorum. İçim sıkılıyor. Oyalanacak bir şey bulamadığımdan kadınları seyretmeye koyuluyorum. O gün bize pırasa ile iri iri doğranmış kuzu eti vermişlerdi. Pırasaları ayıklarken bir yandan da büyük bir ciddiyetle nasıl pişireceklerini tartışıyorlardı. Bense sadece tabağımdakiler bittiğinde hâlâ açlık hissediyorsam ne yediğime dikkat ederdim, ama bu da çok nadir olurdu, genellikle iştahsızdım. Konuşmalarını ağzım açık dinliyordum. Duyan da ellerinde yüzlerce seçenek olduğunu, sayısız baharattan hangisini kullanacaklarına karar veremediklerini sanırdı. Oysa ellerinde üç büyük tencere dolusu suyun dışında hiçbir şey yoktu. Tek seçenekleri sebzeleri haşlamaktan ibaretti. O sebzeler öğle yemeğimiz olacaktı, kalan su da akşamın çorbası. Zaman zaman öğleden sonraları aniden birkaç kilo makarna veya nadiren biraz patates getirirlerdi. Bunlar da değişik yemekler yapmaya elverişli yiyecekler sayılmazdı. Zavallılar, böyle konuşarak farklı bir dünyada yaşadıklarını hayal ediyor olmalıydılar. Onların en az yüz kez et suyunun daha lezzetli olması için önce eti mi atalım yoksa sebzeleri mi, dediklerini duymuştum. Aslında eti ve sebzeleri ayrı ayrı da pişirebiliriz, derlerdi. Pırasanın ince ve uzun veya iri parçalar halinde doğranabileceğini, suyunu çektirerek daha diri kalmasının mümkün olduğunu söylerlerdi. Bu gevezelik onları nasıl heyecanlandırırdı! Kadınları ilk kez dikkatle dinliyordum. Ağızlarından dökülen sözcüklerin bolluğuna, anlatacak hiçbir şeyleri olmadığını saklamak için, değişik sözcüklerle aynı şeyi tekrar tekrar anlatmalarına hep hayret ettim. Oysa insanoğlunun insanlığını yitirmemesi için konuşması gerektiğini o zamanlar bilmiyordum, bunu yeni anladım. Sonraları yıkılmamak için, olayları etkileyebilecekmiş gibi konuşan, ebediyen hapiste yaşamaya mahkûmken karar vermek kendi ellerindeymiş gibi davranan bu kadıncağızlara acımaya başladım. Oysa ölmeden buradan çıkamayacaklarının, kendilerini öldürmek gibi bir özgürlükten de yoksun olduklarının bilincindeydiler. (Sahi, acaba ölünce cesetlerimizi kaldırırlar mı?)

Bir an içinde bulunduğumuz durumu düşünmeye koyuldum. O güne kadar neden akşam olunca uykum geldiğini veya neden acı-

karak uyandığımı sorgulamadığım gibi hayatımı da sorgulamak aklımdan geçmemişti. Başıma gelenlere katlanmaya alışmıştım. Ben de herkes gibi yasaklananlar listesinde intiharın başta geldiğini biliyordum. Önceleri umutsuzluğa kapılanlar ve en sabırsızlarımız bıçakla veya iple intihara kalkışmışlardı. Her seferinde o saniyede yanı başlarında şaklayan kırbaçlar ne denli sıkı bir gözetim altında olduğumuzu yeniden kanıtlardı. Gardiyanlar uzaktan da hedefe tam isabet etmekte ustaydı. Bir anda kadınların boyunlarına geçirmek için hazırladıkları kuşakları ikiye böldüler, ellerindeki kör bıçakları koparırcasına aldılar. Bizlere de mükemmel birer nişancı olduklarını kabul etmek kalmıştı. Kadınlar, hayatta kalmamızı istiyorlar demek, diye düşünmüşlerdi. Hayatta kalmamızın bir nedeni olmalıydı, ileriye dönük planlarında bizlere ihtiyaç vardı. Bir sürü hayal. Oysa hiçbir planları yoktu. Verdikleri yiyecek bol değildi, ama az da sayılmazdı. Böylece şişman olanlar takatsız kalmadan zayıfladılar. Yemeği pişirecek iki büyük tenceremiz vardı. Sebzeleri ayıkladıktan sonra verdikleri iki kör bıçağı iade ederdik. Arada sırada elbise dikmemiz için birkaç metre kumaş atarlardı. Makasımız yoktu, o elbiseleri göz kararı, yırtarak biçmek zorundaydık. Az önce hayatımızı renklendiren hiçbir olay yoktu demiştim, ama yanılmışım: kumaşların verildiği günler çok heyecanlı geçerdi. Kimin giysisinin tamir edilemeyecek kadar eskidiğini, hangisinin yamalarla kurtarılabileceğini ezbere bilirdik. Verilen yeni pamuklu kumaşı en az fire vererek nasıl kullanmak gerektiğini ince ince hesaplardık. İpliği de hesaplı kullanmamız gerekiyordu. Bazen kumaş kırpıntıları kalır, ama dikecek iplik bulamazdık. Bir gün Dorothée iplik yerine saçla dikme fikrini ortaya attı. Çok eskiden saçla iş işlendiğini hatırlıyordu. Anna ile Laurette'in saçları uzundu, o yüzden ilk denemeleri onların saçıyla yaptık, başarılı olamadık. Saçlar durmadan kırılıyordu. Sonra biri saçları örerek kullanmayı önerdi. Dikişler dayanıksız olsa bile sökülen yerleri dikecek ipliğimiz olduğundan sonuç fena sayılmazdı. Gardiyanlar bize ne tuvalet kâğıdı ne de ped verirdi. Özellikle ped verilmemesi kadınları çok rahatsız ederdi. Ben ise hiç kullanmadığım için eksikliğini hissetmezdim.

Hiç azalmadan musluktan akan su bana yetiyordu. Âdet görmediğime göre kanla uğraşmak gibi bir sorunum da yoktu. Oysa kadınlar en ufak kumaş kırpıntılarını bile ziyan etmez, âdet gördükleri günlerde kullanmak üzere biriktirirlerdi. O kırpıntıları uzun uzun yıkadıklarını görür gibiyim. Bize verilen sulu ve kapkara sabunu ise sadece yıkanmak için kullanırdık.

Durağan bir yaşamdı bizimkisi, kuvvetten düşmemek için her gün biraz jimnastik yapmaya gayret ederdik. Bana dünyanın en sıkıcı şeyi gibi gelen bu zorunlu hareketlere sağlığım için gerekli diyerek katılırdım. Kadınların arasında hastalananlar olurdu. O zaman yemekle birlikte hastanın ateşine bakmak zorunda olduğumuzu belirten kırbaç sesi eşliğinde bir de derece uzatılırdı. Kadının ateşi varsa ilaç verilirdi. Şimdi düşünüyorum da, demek ki hepimiz çok sağlıklıydık, diyorum. Kadınlar daha önceki hayatlarında çalışıyorlardı, gebe kalıp çocuk doğuruyorlardı ve –konuşmalarından anladığıma göre– isteyerek erkeklerle sevişiyorlardı. Şimdi yediklerimizle, içinde yaşadığımız kafesi aydınlatmak ve ısıtmak için kullanılan enerjiyle birilerine çok pahalıya mal olduğumuz kesindi. Neden bizler için bu kadar zahmete katlandıklarını anlamak güçtü. Tutsaklığımız kimin ne işine yarıyordu? Bunun yanıtını sadece gardiyanlar biliyordu.

Gülmeye başladım. Gardiyanların bildiklerinin yanında, kadınların benden sakladıkları, benim kadınlara anlatmaktan kaçındıklarım ne kadar gülünç kalıyordu.

Bana en iyi davranan Théa'ydı. Yanına gittim. Gülümseyerek yüzüme baktı.

– Gel bakalım. Yoksa sırrını söylemeye mi geldin?

Omuz silktim. Sinirlenmiştim.

– Sen de diğerleri gibi aptalca davranma. Şunlara bak. Kendilerini nasıl da aldatıyorlar. Sanki alınması gereken bir sürü karar onları bekliyor. Oysa zavallıların pişirecekleri sebzeleri tencereye hangi sırayla atacaklarından başka hiçbir karar alma yetkileri yok. Söylesene, bizler neden burada esiriz?

Théa bir an uzaklaştı sanki.

– Ne demek istiyorsun?

– Yoksa bundan söz etmek de mi yasak? Her şeyi bilirmiş gibi geziniyorsunuz. Benim gibi saf birinin karşısında kendinizi ne kadar güçlü hissediyorsunuz, öyle değil mi? Oysa hiçbiriniz burada neden esir olduğumuzdan haberdar değilsiniz, üstelik bunu sorgulamaya bile çekiniyorsunuz.

– Bizden hep çoğul olarak söz etme!

– Öyleyse sen tekil ol bakalım! Kendi fikrini söyle! Tabiî eğer fikrin varsa!

Tokatlaşmamız yasak, ama yüz ifademiz ne dediğimizi belli etmediği sürece sakin bir sesle birbirimize hakaret etmekte ustayız.

– Bunu konuşmak neye yarar? Hiçbir şeyi değiştirmedikten sonra.

– Al sana ahmakça bir söz daha! Sanki konuşmalar sadece bir yaptırımla sonuçlanmak zorunda. Ne saçma. Konuşmak, var olmak demektir. Şu kadınlara bir bak: söylediğimin ne kadar doğru olduğunu saatlerce anlamsız sözler üretecek kadar iyi biliyorlar onlar.

– Konuşarak neden burada bulunduğumuzu açıklayacak ufak da olsa bir ipucu bulacağımızı mı umuyorsun? Sen de bizim gibisin, hiçbir şey bilmiyorsun.

– Evet, bilmiyorum. Bu doğru. Ama konuşursak en azından senin ne düşündüğünü öğreneceğim, sen de benim düşündüklerimi. Böylece belki senin aklına yeni bir fikir gelecek. Bunun sonucunda da robot gibi aynı hareketleri tekrarlamaktan vazgeçip insan gibi davranmaya başlarız belki.

Örülmüş saç telleriyle dikmekte olduğu paçavrayı bıraktı, ellerini dizlerinde birleştirdi.

– Tek başına, gözlerini kapatıp oturduğunda bunu mu düşünüyorsun?

– Canımın istediğini düşünüyorum. Ağzımdan laf almaya çalışma! Ben boş bulunup konuşacak kızlardan değilim.

Güldü.

– Demek sen çok parlak biri olacaktın! Başarılı, harika bir gelecek seni bekleyecekti!

– Gelecek diye bir şeyimiz yok bizim. Tek yapabileceğimiz oyalanmak, tartışmak, konuşmak.

– Sebzeleri tartıştığımızda bizimle alay ediyorsun, ama önerdiğin bundan farklı bir şey değil, aynı anlamsız, faydasız sözler.

Gülmeye başladım. Benim kadar zeki biriyle konuşmak ne hoştu!

– Konumuza gittikçe ısınıyorum! Sence neden tutsak olduğumuzu bilen var mı?

– Yok.

– Peki bizim dışımızdakiler nerede?

– Diğerleri varsa, nerede olduklarını bilen yok. Biz burada olduğumuza göre ve bizi hayatta tuttuklarına göre başka yerlerde yaşayan birileri daha vardır, diye düşünüyoruz, ama hiçbir kanıt yok elimizde. Onların var olduklarını düşünsek bile bunun nedenlerini bilen yok. Hiçbir ipucu bulamadık. Aslında sadece erişkinleri topladılar, sen yanlışlıkla buraya getirildin. İlk başta (aslına bakarsan ilk günleri hatırlayan olmadığına göre tam başta değil), biraz zaman geçip olayların akışı hafızamızda düzene girdiğinde, günlerimizin tümünü düşünerek geçirdiğimizi hatırlıyoruz. Seni öldürebilirlerdi, ama kimseyi öldürmüyorlar. Seni buradan alıp eğer varsa başka bir hapishaneye de gönderebilirlerdi, ama yapmadılar. Yapamazlardı, çünkü senin yeni bir yere gitmen demek, oraya birtakım bilgileri de beraberinde götürmen demekti. Oysa emin olduğumuz bir şey varsa o da tüm bilgilerden yoksun kalmamızı istedikleri. Sonunda, alacakları her karardan birtakım bilgilere ulaşacak ipuçları çıkartacağımızı bildiklerini, bize ulaştırmak istedikleri tek bilginin ise hiçbir şeyi bilmemizi istemedikleri olduğunu ve bunu anlamamız için hiçbir konuda karar almayacaklarını anladık.

Bugüne kadar hiçbir kadınla aramızda böylesine uzun bir konuşma geçmemişti. Tüm bildiklerini bana aktarmakta olduğunu hissediyordum. Başım hafifçe dönmeye başladı. Hoşuma giden bir duyguydu bu. Uzaktan uzağa bedenimde hissettiğim yükselişleri hatırlatan bir duygu. Bakalım ilerde hayal kurarken nasıl kullanacağım?

– Sonra?

– Hiç.

İçini çekti, elindeki paçavrayı incelemeye koyuldu.

– Hiçbir zaman daha fazlasını öğrenemeyeceğiz. Sırası gelen ölecek. Herhalde ilk giden yaşından ötürü Dorothée olur. Hem kalbi de sağlam sayılmaz. Yetmiş yaşından çok daha fazla gösteriyor değil mi? Bana gelince, henüz kırkıma gelmedim sanırım. Mevsimlerden haberdar olmadığımız için zamanı ayırt edemiyoruz. İçimizde en son sen öleceksin.

Bir süre hiç konuşmadan yüzüme baktı. Hayal dünyamı çok geliştirdiğim için ne düşündüğünü tahmin edebiliyordum. Bir gün gelecek bu gri duvarlı mahzende tek başıma kalacaktım. Sabah olunca gardiyanlardan biri yemeğimi uzatacaktı. Ben de ocakta ısıtacaktım. Yemek yiyecek, uyuyacak ve neden böyle bir kaderim olduğunu anlamadan tek başıma ölüp gidecektim. Dehşet içindeydim. Buz kestiğimi hissettim.

– Sence hiçbir çare yok mu?

– İçimizde intihar etmeyi düşünmeyen kalmadı. Ama onlar daha çabuk davranıyor. Kendini asmaya kalkmaya değmez, çünkü ip haline getirilmiş bir kumaş parçasını parmaklıklara düğümlemeye başlamadan hemen oracıkta biterler. Karşıda oturmuş Dorothée'yle konuşan Marie var ya, açlık grevi yaparak ölmeye karar verdi. Vazgeçirene kadar kırbaçla hiç peşini bırakmadılar. Bize verilen bıçakları biliyorsun. Ne işe yarıyorlar? Hiç, ancak havuç soymaya. Bıçakları bilemek de yasak! Uzun yıllar önce, büyük bir ümitsizliğe kapılan Alice, bir arkadaşını kendisini boğmaya razı etti. Gece, ışıklar kısıldığında gizlice boğazını sıkacaktı. Bizler öyle safız ki geceleri hareketsiz olduğumuzdan gardiyanların dalgın dalgın, otomatik olarak nöbet tuttuklarını sanıyorduk. Oysa öylesine dikkatli ve gözlerini ayırmadan izliyorlar ki ilk kıpırtıda kırbaçlar şaklamaya başladı.

– Bize hiç el sürmezler ki.

– Eskiden sürerlerdi. Canımızı acıtmaktan hiç çekinmezlerdi. Açtıkları yaralar ne zor kapanırdı bilemezsin. Neden buna son verdikleri belirsiz. Başkaldırmak, ayaklanmak da faydasız. Ölü-

mü beklemekten başka çaremiz yok.

Tekrar dikiş dikmeye koyuldu. Eski bir elbisenin en az yıpranmış bölümlerinden bir şeyler yapmaya çalışıyordu. Şimdi düşünüyorum da, o kumaş parçalarını vermekle aslında cömert davranıyorlardı. İçinde yaşadığımız mahzen çok sıcaktı. Pekâlâ çıplak kalabilirdik. Koğuşun orta yerinde, kırk kişi olduğumuz için çoğu zaman üzerinde ihtiyacını gören iki kadının oturduğu iki helayı görür gibiyim. Utanmamızı istemedikleri için giyinmemize izin verdiklerini sanmıyorum. Théa'ya bakıyordum. Birden, en sona kalacaksam en azından dikiş dikmeyi öğrenmeliyim, diye düşündüm. Yoksa ölenler sırayla giysilerini bana bırakacak, ben de o paçavraların mirasçısı olarak ölene dek giyecek sahibi mi olacaktım?

Hüzünlenmiştim. Soğuk ve ilgisiz davranmaları hapishane arkadaşlarımdan nefret etmeme neden olmuştu. Ben de onlarla hiç ilgilenmemiştim. Tutsaklığımızın ilk günlerinde umutsuzluktan dehşet içinde, sanki donup kalmış gibiydiler. Ben ise korkudan titreyen küçücük bir kızdım, ağlayan kadınlar arasında kendimi o kadar yalnız hissetmiştim ki. Ölerek beni yine tek başıma bırakıp gideceklerdi demek! İçimde büyük bir öfke kabardı. Neden tutuklandığımızı uzun uzun düşündükleri, sorguladıkları kesindi, ama beni hep dışlamışlar, hiç aralarına almamışlardı. Benimle böylesine açık yüreklilikle konuşan ilk kadın Théa'ydı. Konuşmalarımız çok ilginç geliyordu. Sanki o farklıydı, sanki diğerleri gibi senelerce beni dışlamamış, ilgisiz davranmamıştı. Onu dinlemekten, söylediklerini düşünmekten zevk almaya başladım.

– Neden aniden benimle konuşmaya başladın?

Şaşırmıştı.

– Konuşmaya sen başladın! Bugüne kadar hep yalnız kalmak isteyen, bizimle birlikte olmak istemeyen sendin.

Tam, ne zaman yanınıza gelsem susuyordunuz, diyecektim ki kendimi aniden çok yorgun hissettim.

Belki bu kadar uzun konuşmaya alışık değildim. Esnediğimi fark etti Théa.

– Birazdan ışıkları kısarlar. Uykuya hazırlanalım. Yarın devam ederiz.

Doğal olarak uyku tutmuyordu. Hayalime kaldığım yerden devam etmek istedim. Annabelle'in araya girip kestiği hayalime. Kendimi hücrede tek başıma, gardiyanı beklerken bıraktığım yere. Ama odaklanmam imkânsızdı. Genelde kendi başıma hikâyeler uydurduğumda diğerlerinin ne yaptıkları umurumda bile olmaz, ama bu akşam farklı, kadınların döşeklerini yere serişlerini, fısıldaştıklarını, zamanla çöken sessizliği net bir biçimde algılıyorum. Her şey hayal kurmamı engelliyor sanki. Yılları, acıları, yitirdikleri kocalarını, bir daha hiç görmedikleri çocuklarını, (mutlaka bir annem olduğuna göre) annemi düşünüyorum. Onu hatırlamıyorum ama, bu hapishanede yanımda olmayan, anne dediğim biri olmalıydı. Yoksa öldü mü? Başımıza gelen felaket hakkında duyduklarımı toparlamaya çalışıyorum. Bildiklerim birkaç kelimeden ibaretti: haykırışlar, itişip kakışmalar, karanlık bir gece ve gitgide artan bir korku. Kadınlar bir değil birkaç kez bayıldıklarını, her şeyin çarçabuk olup bittiğini söylüyorlar. Ben düşündükçe bunun doğru olmadığı kanısına varıyorum. Eskiden hepimizin bir ailesi, akrabaları, kardeşleri ve arkadaşları olduğu kesin, oysa burada birbiriyle hiç ilişkisi olmayan kırk kişiyiz. Ancak çok hesaplı ve bilinçli bir tarama böylesi bir sonuç verir. Ertesi gün Théa da bu görüşümü onayladı.

– Ne kadar zor bir iş olduğunu düşün. Hiçbirimizin tek bir tanıdığı olmamasına ne kadar özen gösterdiklerini düşün. Bizleri ülkenin uzak köşelerinden (hatta başka başka ülkelerden) toplamışlar bence. Üstelik yolları hayat şartlarıyla ayrılan iki arkadaşı veya akrabayı bir araya getirmemeye büyük özen göstermiş olmalılar.

– Ama neden? Neyin peşindeler?

– Bu soruya cevap ararken neredeyse deliriyorduk. Sen küçüktün. Anlamazdın. Üstelik top gibi kıvrılıp yerde yatıyordun. Bize cevap bile vermiyordun.

– Ne tuhaf, bunları kesinlikle hatırlamıyorum.

– Hiç iyileşmeyeceğini sanmıştık. Ama sana dokunmamız yasaktı. Bu yüzden seni ne kucağımıza alabildik ne de sarılıp teselli edebildik. Yemek yemeye bile yanaşmıyordun. Öleceğinden emin-

dik. Yaşayamaz, diyorduk. Oysa yavaş yavaş hareket etmeye başladın. Yemek zamanları bize yaklaştın ve zamanla birkaç lokma yemeye razı oldun. Biz de seni üzmemek için yanındayken aklımızda kırıntılar halinde kalan geçmişimizden söz etmemeye karar verdik. Zaten bir faydası da yoktu. Yıllarca aynı soruları sormak zamanla onları eskitip yok ediyor.

– Siz de böyle, umutsuz, geleceksiz, sebzelerinizle baş başa yaşamaya razı oldunuz demek?

– Yok, geleceğimiz olduğu kesin; o da ölüm, dedi kuru bir sesle. İntihar edemeyiz, ama öleceğimiz kesin. Biraz sabırlı olmamız yeterli.

Durumumuzu ilk kez böylesine açıkça düşünüyordum. Hayallerim olaylarla süslüydü belki, ama hayatım olaysız geçmeye mahkûmdu. Théa haklı, aşkın sırlarını bilmek neyi değiştirir. Erkeklerin yapısının kadınlardan farklı olduğunu tahmin ediyorum: ama hiçbir zaman bir erkeğe yaklaşamayacağıma göre bunu öğrenmem neye yarar? Bizim dışımızdaki dünyada yaşayan genç kızlar, evlenmeden önce bu bilgileri öğrenmek zorundalar, ama benim bunları bilmeye hiçbir zaman ihtiyacım olmayacak.

O gün çok çabuk geçti. Çok derin düşüncelere daldığım için olmalı. Işıklar kısılınca kırk döşeği sererdik. Yerimiz dardı, yatakları yan yana dizsek de zor sığdırırdık. Sabah olunca dolaşacak yer kalması için üçer dörder üst üste yığardık döşekleri. Hayalime kaldığım yerden devam etmek üzere uzandım, ama imkânsızdı. Kafamın içi bomboştu, sadece yüreğimi yakan büyük bir acı hissediyordum.

– Gözlerini kapat, dedi yanımda yatan kadın. Uyumadığını anlamasınlar.

– Neden?

Adı Francine'di. Diğerlerinden gençti. Bugüne kadar benimle uğraşmayan birkaç kişiden biriydi.

– Ne kadar dikkatsizsin. Ay'dan mı geldin? Uyumamak yasak, gözlerimizi kapatmazsak hemen farkına varırlar ve parmaklıklara çağırıp zorla ilaç yuttururlar.

– Çağırmak mı dedin? Ama onlar bizimle hiç konuşmazlar ki!..

– Kırbaçlarını konuşturuyorlar.

Ne demek istediğini anladım. Nadir de olsa içimizden söz dinlemeyen biri çıktığında, itaat ettirene dek yanı başında kırbaç şaklatırlardı. Bıkmak nedir bilmezlerdi, üstelik çok keskin nişancıydılar. Başkaldıran direnecek olursa, kırbacı aynı kulağın yanı başında yirmi kez şaklattıklarına şahit olmuştuk. Her seferinde yüreği dayanamayıp araya giren biri çıkardı. Yemeğe zorladıkları Alice, elbisesini ip gibi boynuna dolayarak kendini boğmaya kalktığında, karşılaşmasalar da hep tehdidi altında yaşamaya alıştıkları ölüm cezası ihtimali Clotilde'in sinirlerini öylesine bozmuştu ki dayanamamış, atılarak Alice'in boynundaki düğümü çözmüştü. Gözlerimi kapadım.

– Neden uyuyamıyorsun? diye sordu Francine.

– Asıl sen nasıl uyuyabiliyorsun?

Sustu. Boğazımda düğümlenen hıçkırıkları hissettim.

– Ağlamaya izin var mı? Yoksa onun da mı ilacı var?

– Sakın yapma! Kendini tutarsan iyi olur.

O anda çok tuhaf bir şey oldu, Francine'in kollarına atılmak, ona sarılmak için büyük bir istek duydum. Öylesine çabuk ve beklenmedik bir duyguydu ki, bir an için boğuluyorum sandım ve kendimi Francine'in kucağında buldum. Hiç düşünmeden yapılmış içgüdüsel bir davranıştı bu.

– Çekil! dedi dehşet içinde.

Ve kırbaç tepemde şakladı. Geriye çekildim, dilim tutulmuştu. İlk kez başıma geliyordu. Şimdi bile düşündükçe titriyorum. Uzun uzun koşmuş gibi nefes nefeseydim. Dehşet içinde köşeme büzüldüm.

Koşmak mı dedim? Ama ben hiç koşmamıştım ki!

Birbirimize dokunmanın yasak olduğunu biliyordum, dokunmanın ne tür bir duygu olduğunu bilmediğim için bu emri kanun kabul etmiştim. Ancak beni Francine'in kucağına atan o güç, birileri ile el ele tutuşmak, beline sarılarak gezintiye çıkmak, kucaklaşmak gibi sözlüğümde var olup gerçek yaşamımda hiç tatmadığım kavramların benliğimin derinliklerinden uyanıp su yüzüne çıkmasını sağladı. Gezintiye çıkmak mı dedim? Bu sözler çok eskilerden gelen, zamanla silikleşmiş, yeşil çimleri ve mev-

simleri çağrıştırıyordu. O kadar... Doğmadan sönen yansımalar... Benim somut olarak bildiklerim boyası dökülmüş gri duvarlar, on beşe on beş santimetrelik parmaklıklardan oluşan bir koğuş ve etrafında hiç sekmeden nöbet tutan gardiyanlardan ibaretti.

– Bizden ne istiyorlar? diye sordum yeniden.

Omuz silkti.

– Sadece ne istemediklerini biliyoruz, o kadar.

Sonra başını çevirdi. Konuşmayı sürdürmeye niyeti olmadığı açıktı. Benimle bu kadar uzun süre tartışan ilk kadındı Théa. Belki de tek kadın o olacaktı.

Gözlerimi kapatıp uykuyu zorlamaya karar verdim. Diğerleriyle aynı umutsuzluğu paylaştığımı ilk kez fark ediyordum. Eskiden kadınlardan uzak durmamı onlara beslediğim korkunç kine bağlarken, ilk kez kendimi korumak için böyle davrandığımı anladım. Kadınlar deliydi, hepsi deliydi. Yaşadıkları hayatın anlamını sorgulamaktan âciz zavallılardı. Bundan ne derece sorumlu oldukları bir yana, zorla yaşadıkları bu hayatın anlamını bulamamak hepsini delirtmişti.

Kaç yaşındaydım, bilmiyorum. Âdet görmemiştim, göğüslerim de henüz gelişmemişti, çoğu on dört yaşında yoksun, en fazla on üçsündür derdi. Oysa hepsinden akıllı olan Théa on beş-on altı yaşında olduğumdan emindi.

– Ne kadar zamandır tutsak olduğumuzu bilmiyoruz. Vücudun bir çocuğunkine benzemiyor, içimizde uzun zamandır âdet görmeyenler var. Bunun yaşla bir ilgisi yok. Örneğin Anna; o da genç, yüzünde en ufak bir kırışıklık yok, benim de yokmuş, öyle diyorlar, bizi kurutan menopoz değil, umutsuzluk.

– Erkeklerin varlığı bu kadar önemliydi demek?

Başını salladı.

– Erkekler küçüğüm, var olmak, yaşamak demek. Çocuksuz, gelecekten yoksun olunca biz neyiz? Kopmuş bir zincirin son halkaları...

– Demek hayatta olmak, yaşamak bu denli zevkliydi.

– İçinde bulunduğumuz koşulların yarattığı umutsuzlukla, gelecek kavramının anlamını algılaman ne yazık ki imkânsız. Yaşanımı-

za bak: günümüzü yirmi dört saatlik dilimler içinde yaşadığımızdan bile emin değiliz. Koğuşu aydınlattıklarında sabah olduğunu varsayarak güne başlıyoruz, arkadan parmaklıkların arasından yemeğimizi uzatıyorlar, bir süre sonra ışıkları kısıyorlar. Zamanı ölçmemiz imkânsız. Böylesine ödünsüz bir yoksunluğa mahkûmuz işte.

Ses tonu sertti, boşluğa bakıyordu, yeniden ağlama isteği yükseldi içimde. Top gibi yuvarlandım.

– Neyin var?

Sesi öylesine yumuşak, öylesine tatlıydı ki, bir an tüm vücudumu okşadı gibi geldi. Ürperdiğimi hissettim. Bilemiyorum ama bana öyle geldi; içimi öyle hoş, öyle eşsiz bir duygu kapladı ki ağlamaya başladım. Daha da büzülüp yusyuvarlak oldum.

– Konuşmak istemiyorum, dedim. Benden bir şeyler sakladığınız için hepinizden nefret ettiğimde ve hiçbir şey bilmediğimde daha mutluydum. Oysa şimdi hiçbir şey saklamadığınızı anladım. Sadece sırlarınız değil, hiçbir şeyiniz yok. Elde edeceğiniz bir şey de yok.

– Nasıl sırlarımız olduğunu düşünüyordun?

Benliğimi doyumsuz bir acıyla kaplayan yeni keşfettiğim duygular, eskisi gibi bilgisizliğimden utanmamı engelliyordu. O günler geride kalmıştı artık.

– Sevişmenin ne olduğunu, insanların kiminle, nasıl, nerede sevişiğini merak ederdim. Kadınlar başlarından geçenleri anlatıp imalı sözlerle gülüşürler, yanlarına yaklaştığımda hepsi birden susardı. Ben de çok önemli konular tartıştıklarını düşünürdüm. Oysa şimdi konuştuklarımızın ne denli yararsız olduğunu anlıyorum.

– Zavallı küçük kız, dedi. Sesi öylesine şefkatli ve hüzünlüydü ki yeniden ağlamaya koyuldum.

Kırbaç şaklamadığına göre, usulca yapıldığında ağlamak yasak değildi demek.

O sırada bir telaş başladı. Parmaklıkların arasından yiyecek veriyorlardı. Sabahtan sonra ikinci kez acıktığımızda akşam oldu derdik. Elimizde kalanları pişirir, yer, kısa bir süre sonra ışıklar kısıldığında yatardık. Kadınlar bu felaketten önce günde üç kez, sabah, öğle ve akşam yemek yendiğini anlatırlardı. Oysa burada

günde iki kez acıkıyorduk. Bu yüzden zamanı eski günlerdeki gibi yirmi dört saatlik dilimlere ayırdıklarından kuşku duyarlardı. Acaba çalışmadığımız, hareketsiz olduğumuz için mi iki öğünle doyuyorduk? Yoksa eski alışkanlıklarımızı sekiz-on saatte bir uykuya dalacak kadar mı yitirmiştik? Gerçekten kaç saat uyuduğumuzu bilen var mıydı? Bizi sekiz saat uyanık tuttuktan sonra sadece dört saatlik uykuya izin vermedikleri ne malumdu? Belki de altı saat uyutuyorladı? Hiç değişmeyen yaşamımızın hiç değişmeyen tartışmalarından biri. Gardiyanların nöbet süreleri bizim yaşantımızla uyumlu değildi: ya gün ortasında ya geceleri ya da gün içinde iki kez nöbet değiştirirlerdi. Yeni keşfettiğim hislerin ışığında gardiyanları izliyordum, mavi gözlünün neden bir süredir görünmediğini düşünmeye başladım. Oysa karşımda, parmaklıkların arkasında yürüyordu. Bir süredir hayal kurmadığımı fark ettim. Yine de eskisi kadar yakışıklıydı.

Yemeğimi alıp, Théa'nın yanına oturdum.

– Yakışıklı... güzel... eski günlere, bir şeyler yaşandığı zamanlara ait sözler değil mi?

Uzun uzun yüzüme baktı, sonra bakışlarını kaçırdı benden.

– Ben güzeldim, dedi. Artık güzel miyim, değil miyim, aynam olmadığından bilmiyorum. Saçlarım ağardı, ama bu yaşlandığım anlamına gelmez. Ailemdeki kadınların saçı erkenden ağarır. Anılarım karmakarışık. Hapse attıklarında yirmi sekiz yaşındaydım sanırım. İlk başlarda saçlarımı düzeltmeye özen gösterirdim, fırçalarımın yokluğuna çok üzülürdüm.

Sesi kendi kendine konuşur gibi kısıktı, oysa bana anlattığını biliyordum.

– Zamanla elbisem eskidi. Güzel yazlık bir elbiseydi. O yılın modasına uygun farbalaları vardı, fazla dayanıklı olmayan ince bir kumaştan yapılmıştı. Bu tunikleri ilk giyenlerden biri ben oldum. Artık eski elbiselerimizden ne bir paçavra ne de bir iplik kaldı. Hepsini eriyene dek kullandık. Senin bunları anlaman imkânsız.

– Güzel olmak erkeklere kendimizi beğendirmek için mi bu kadar önemliydi?

Bu sorunun yanıtından emindim, ama zaman zaman karşıt görüşler duyduğum için fikrini soruyordum.

– Evet. İnsanın kendisi için güzel olmak istediğini söyleyenler çıksa da kendi güzelliği ne işe yarar? Kambur da olsam, çarpık çurpuk da olsam ben kendimi severim. Oysa başkalarının sevgisini kazanmak için güzellik şarttı.

– Sence ben güzel miyim?

Gülümsediğini gördüm. İçimi acıtan bir gülümsemeydi bu.

– Evet, güzelsin. Bence eskiden olsa en güzel genç kızlardan biri olarak anılırdın. Şimdiki gibi öfkeli, asık suratlı değil, gülen, neşeli, oğlanları baştan çıkartan biri olurdun.

– Zaman zaman genç gardiyanı baştan çıkardığım oluyor, dedim aniden.

Ve o anda sözlerimin doğruluğunu fark ettim.

Hayal kurduğumda hep parmaklıklara, onun aşağı yukarı yürüdüğü bölüme yakın bir yere tünerdim. O ise hep yavaş adımlarla yürür, kafesin içinde olup bitenleri gözlemlerdi. Yüzüm ona dönük, oturur, onu izlerdim. Her şeyi gördüğü gibi beni de görür, kendisine baktığımı fark ederdi. Biçimsiz tunikli, oturmuş ona bakan bir genç kız... Ensemde düğümlediğim uzun saçlarım vardı. Bunun dışında neye benzediğimi bilmiyordum. Gözlerimin rengini bile çok sonra Théa'dan öğrendim. Kadınların hiçbiri gözüme güzel görünmezdi. Hepsi temizdi, bizlere verilen az miktarda sabunu yıkanmak için kullanırdık, saçlarımız pırıl pırıldı. Makas vermedikleri için hepimiz uzun saçlıydık, tırnaklarımız ise uzayınca kırılırdı. Sinirden güldüğümüz zamanlar hariç, iç karartıcıydı görüntümüz. Gardiyanı izlerken yüzümde nasıl bir ifade olduğunu bilmiyorum. Tüm dikkatimi ona verdiğim için baştan aşağı derin bir bakıştan ibarettim herhalde. O ise hiç bana bakmazdı. Oysa gözümü ondan ayırmadığımı biliyor ve rahatsızlık duyuyor, bundan eminim.

– Soğukkanlılığını yitirmesini istiyorum.

– Ama neden? Théa'yı şaşırtmıştım.

– Bilmem. Ondan daha güçlü olduğumu kanıtlamak için. Ellerinde kırbaçlar, (aslında fazla olduğunu söyleyemeyeceğim) is-

teklerinin tümünü bize yaptırtıyorlar. Her şeyimizi engelliyorlar. Rahatsız olmasını, kuşkulanmasını, ürkmesini istiyorum. Ve buna karşılık hiçbir tepki göstermemesini. Bir köşeye çöküp bakmak da yasak değil ya!

– Belki şimdi onu da yasaklarlar. Yasaklar onların keyfine kalmış.

– Yasaklasınlar! Böylece varlığımı kabul etmiş olurlar. Yasaklanmış bir harekette bulunursan, hedef yasaklanan şeydir. Ama yasaklanmamış bir davranışta bulunur ve tepki alırsan ilgiyi çeken yaptığın şey değil, sen olursun.

Théa, içlerinde en akıllısıydı ancak ben onun dahi aklına gelmeyen bir gerçeğin bilincine varmıştım: en az onun kadar akıllıydım! İçimde hoş bir kıpırtı hissettim, Théa'ya gülümsedim.

– Kırk kadını giydiriyorlar, besliyorlar, üşümemelerine özen gösteriyorlar. Onların gözünde ne adımız var ne de kimliğimiz. Birbirimizden farksızmışız gibi davranıyorlar. Oysa ben, benim! Bir sürünün kırkta biri değilim! Büyükbaş hayvanlardan biri de değilim! Rahatını kaçırana dek ona bakmaya devam edeceğim!

Cesaretim beni korkutuyordu. Soluğumun kesildiğini hissettim. Senelerdir buradaydık. Güçsüz ve düşkündük, kendimizi öldürme imkânından yoksunduk, ışıklar altında, herkesin gözü önünde dışkılamak zorunda bırakılmıştık. Bunlara karşılık gardiyanlardan birinin rahatını kaçırmaya kararlıydım. Yolunu da bulmuştum.

– Sakın kimseye bir şey söyleme. Kadınlar neler olduğunu bilmesin! Ellerinde olmadan hemen davranışlarını değiştirirlerse, istediğim sonuca ulaşamam.

– Peki, gözümüzü hep birlikte dikersek onu daha fazla rahatsız etmiş olmaz mıyız?

– Aksine, o zaman hiç rahatsız olmaz.

Beynimde şimşek gibi çakan fikirlerden öylesine emindim ki. Bu fikirleri nereden buluyordum? Yanıtını bugün bile bilmiyorum, bildiğim tek şey aklımdan geçenlerden büyük zevk aldığım.

– Herkesin birlikte yaptığı bir davranışın anlamı yoktur. O zaman kökeni belli olmayan, otomatik yapılan, bir gelenek, bir alışkanlık görüntüsüne bürünür. Hayır, hayır... huzurunu kaçırmak

için onu tek başıma izlemem gerek.

Théa düşündü. Ne dediğimi tam olarak anladığından emin değilim, ama öylesine karşı konulmaz bir üstünlük sergiliyordum ki hiçbir şeyin beni durduramayacağını fark etti sanırım.

– Bunun sonu nereye varır, bilmiyorum, dedim. Ama olağanüstü bir şey var: o da sonucunun ne olacağı belli olmayan bir davranışla anlamsız hayatımıza renk kattığım.

Usulca başını eğdi.

– Git, dedi. Ben düşünmeye devam edeceğim.

Yerime dönüp bağdaş kurdum. Gözümü genç gardiyana diktim.

Gerçekten yakışıklı mıydı, yoksa içlerinde yaşlı olmayan tek erkek olduğu için mi onu beğeniyordum? Bilgisizdim, dış dünyayı hiç hatırlamıyordum, ama yaşlılığın belirtilerini biliyordum. Kadınların saçlarının önce griye sonra beyaza dönüştüğünü, ciltte beliren benekleri, kadınların yaşlandıkça azalan saçlarını, kuruyan ve buruşan ciltlerini, zayıflayan eklemlerini ve kamburlaşan sırtlarını izlemiştim. Gardiyanın cildi pürüzsüz, yürüyüşü (yürüyecek yerim olmamasına rağmen) benimki kadar canlıydı, benim gibi dik ve gençti. Bu gözlemim soru işaretleri doğurdu. Yaşlılara ne oldu? Onu buraya neden gönderdiler? Yoksa yaşlılar öldü mü? Gençlere iş bulamadıkları için mi onu duvar ile parmaklık arasındaki bu dar koridorda nöbet tutmakla görevlendirdiler? Eskiden hiç genç gardiyan yoktu, diye düşündüm. Kalbim hızla çarpmaya başladı. Ne zamandan beri geliyordu? İlk gelmeye başladığı günü hatırlamıyordum. Günleri saymadığım ve hayal kurmaya ne zaman başladığımı hatırlamadığım için zamanı ölçemiyordum. Eğer yanılmıyorsam ve kısa bir süre önce gardiyanlığa başladıysa, yıllardan sonra ilk kez dışarıda bazı değişiklikler oluyor demekti. Duvarların dışında, yediğimiz yemeğin ve bize verilen kumaşların dışında bilmediğimiz bir dünya vardı. Ancak o dünyada yıllardan sonra ilk kez bir değişiklik yaşanmış, sonuçları da bize ulaşmış demekti. Gardiyanlar bugüne kadar ihtiyarladıklarını fark ettirmeyecek kadar yaşlı olurdu. Ben küçük bir kız olarak girmiştim buraya, şimdi kadındım, ölene dek bakire kalacaktım, ama küçücük göğüslerime ve yarım kalan gelişmeme

karşın yetişkin sayılırdım. Büyüyen bedenim zamanın geçtiğini kanıtlıyordu. Yaşlı kadınlar da yaşlı gardiyanlar gibi değişmiyorlardı. Saçları ağarsa da o kadar yavaş bir değişimdi ki bu, insan farkına varmıyordu. Ben kadınların saati görevini görüyordum. Beni izleyerek hayatlarının nasıl geçip gittiğini görüyorlardı. Belki beni sevmemelerinin gerçek nedeni buydu: var oluşum onları ağlatmaya yetiyordu. Genç gardiyan işe başladığında çocuk değildi. İriyarı, dik saçlı bir gençti. Yüzünde hiç kırışık yoktu. Zamanla yaşlanarak değiştiğini izlemek benim de zamanı sorgulamama, ne kadar yaşlandığımı merak etmeme neden oldu. O, benim saatim olacaktı. İkimiz birlikte, aynı hızla yaşlanacaktık. Ona bakacak, hareketlerindeki yavaşlamayı görünce önümde kalan zamanı tahmin edecektim.

Bir şeylerin değiştiği kesindi. Bir yerlerde, bizimle ilgili, sonuçlarını kestiremediğimiz kararlar alınmıştı. İhtiyar gardiyanlardan biri –belki öldüğü için– yok olmuş, yerine başkası atanmıştı. Bu değişiklik hayatımızı yönetenlerin dikkatinden kaçmış olabilir miydi? Yoksa bize ipuçları vermekte sakınca görmüyorlar mıydı? Ya da eskisi kadar dikkatli değiller miydi?

Gözümü gardiyandan ayırmıyorum. Her zamanki gibi koridorda yukarı aşağı yürüyerek nöbet tutan üç kişiler. Aralarında konuşmuyorlar. Karşılaştıklarında birbirlerine bakmıyorlar, yine de sanki bizim kadar birbirlerini de gözetliyorlar gibi geliyor. Emirlere uymayan, bizimle konuşmaya kalkan biri çıkmasından korktukları belli. Kafamda yeniden şimşek gibi bir fikir doğuyor: neden üç kişi olduklarını anlıyorum. Amaç, suç ortağı olmalarını engellemek. Aralarında konuşmaları ipucu vermelerinden kaçınıldığı için yasak. Gardiyanların bizi hep kuşkulu gözlerle izlemelerini sağlamak gerekiyor. Genç çocukla birlikte nöbet tutanları çoktandır tanıyorum. İlk başta kadınlar yapılanın haksızlık olduğunu söyleyerek veya kendilerini acındırmaya çalışarak gardiyanlarla konuşmayı denediler, fakat ne kadar uğraşsalar da gardiyanların acımasız ve kayıtsız kalmalarına engel olamadılar. Daha sonra bu çabalardan vazgeçerek onları görmezlikten gelmeye başladılar. Varlıklarını silip onları çarpmamaları gereken parmak-

lıklarla bir tuttular. Kimse kalplerinin kırılabileceğini beklemiyordu, ama en azından tutsakların onuru korunmuştu. Kadınların şikâyetleri bitmişti, sadece gardiyanların hakaret gibi gelen soğukkanlılıkları gözleniyordu. Kımıldamadan oturan genç kızın ısrarcı bakışları, işte bu yüzden daha da güç kazanıyordu.

Artık hayal kurup hikâye yazmaktan vazgeçiyorum, gardiyana bakarak yaşanan bir hikâye yaratıyorum. Çok sabır gerektiren bir iş. Tek zenginliğim, sabır. Başka harcayacak bir şeyim yok. Bu şekilde oturup bekleyerek ne kadar zaman geçti, bilmiyorum. Durmadan düşünüyordum. Zamanı artık gündüz ve gece diye ayırmak yerine, uyanık ve uykuda olmak diye ayırmak gerektiğine karar verdim. Sonra hayatı yirmi dört saatlik dilimler halinde yaşamadığımız kanısı güçlendi. Işıklar kısıldığında hiçbirimiz yorgunluk hissetmiyorduk. Kadınlar yorulmamalarını hareketsizliğe bağlıyorlardı. Belki haklıydılar. Ben çalışmanın ne demek olduğunu bilmiyordum ki. Genç gardiyanı gözlemlerken nöbet değişiminin yemek vaktine, uyandırıldığımız zamana veya tam yatma saatine hiç rastlamadığı dikkatimi çekti. Nöbet çoğunlukla belirsiz ve düzensiz aralıklarla değişiyordu. Büyük kapı aralanıyor, kafesin etrafında dolanan üçlünün zaman zaman hepsi, zaman zaman bir veya ikisi yeni gelenlerle yer değiştiriyordu. Bu devir teslim ile bize uygulanan program arasında bir ilişki var mıydı? Zamanı nasıl ölçebilirdim? Bu sorulara yanıt bulamıyordum. Elimdeki tek ipucu bedenimin ritmiydi.

Théa, sağlıklı bir insanın kalbi dakikada yetmiş ila yetmiş dört kez atar, demişti.

Kalp atışlarımı saymaya başladım.

O kadar az şey öğretilmişti ki bana! Otuz, kırk, elli, diye sayıyordum hatta kimileri yetmiş, kimileri de yedi tane on diyorlardı, bir de seksen vardı, kafamda onluk sayıları bir düzene oturtmam gerekti. Bu sırada çarpım tablosunu bilmediğimi, bölmenin ne anlama geldiğinden habersiz olduğumu fark ettim. Işıkların açıldığı an ile genç gardiyanın nöbeti devralması arasında geçen zaman zarfında kalbim yedi bin iki yüz kez atarsa yaptığım hesaba göre bu süre yüz dakika ederdi. İş Théa'nın yetmiş ikisini yüzle

çarpmaya bakardı! Oysa bunu yapınca ya üç bin iki yüz yirmi ya da beş bin on iki gibi değişik sayılar elde ediyordum. Bu işlemlerin nasıl yapıldığından habersizdim. Kendimi zorlayarak saysam bile elde ettiğim rakamların nasıl kullanılacağını bilemiyordum.

– Bana hesap yapmasını öğretir misin? diye sordum Théa'ya.

– Kâğıtsız, kalemsiz mi? Nasıl olur?

Sonra açıkladı:

– Zannettiğin kadar ilgisiz değildik seninle. Eğitimini çok tartıştık. Örneğin okumayı ele alalım, elimizde hiç kitap yokken neyle öğretecektik okumayı? Ve neden öğrenmeliydin? Ne işine yarayacaktı? Sayılara gelince bir yere kadar ezberlettik, ama matematik kurallarını öğretemedik. Sen şimdi yazılı bir sayı görsen, tanıyamazsın. Hélène ile İsabelle çarpım tablosunu ezberlettiler, ama hiç kullanmadığın için mutlaka umutmuşsundur. İlk zamanlarda oyun zannederek eğleniyordun, sonraları öyle olmadığını anlayınca sinirlenmeye başladın. Surat asıyordun. Seni zorlayamazdık, gardiyanlar yüzünden ceza da veremiyorduk. Neden öğrenmen gerektiğini bilmediğin için konuları merak etmiyor, en ufak bir heves göstermiyordun. Doğrusu bizim de seni zorlayacak hiçbir nedenimiz yoktu. Sekiz çarpı sekiz... sonra?.. Bilsen ne olurdu? Bu hapishanede altmış dört tane ne var? Hiçbir şey... O halde sana bazı şeyleri öğretmenin ne anlamı vardı?

Okumanın ne demek olduğunu biliyordum, ama yazılı hiçbir şey görmemiştim. Olsa olsa harflerin varlığından ve birleşerek sözcükler oluşturduklarından haberdardım. Kadınlar aralarında kitaplardan, şairlerden söz ederlerdi.

– Bir gün buradan çıkarsak tam bir aptal olacağım.

– Dışarı çıkmak mı?..

Yüzüne baktım. Aklından geçen görüntüleri hayal dahi edemeyeceğimi sezdim. Eskiden güneşi görmüş olmalıyım, ağaçları, günleri, geceleri... Oysa hiçbirini hatırlamıyordum. Théa'nın aklından geçenleri tahmin etsem de onları canlandırmam imkânsızdı.

– Ne yazık, dedi. Ne yazık ki böyle bir tehlike hiç yok. Ama doğru söylüyorsun, eğer olsaydı seni iyi eğitmediğimiz için bizi haklı olarak suçlayabilirdin; keşke olsaydı, o zaman biz de suçla-

malarını sevinç gözyaşları dökerek kutlardık.

Kadınlara baktım. Her zamanki gibi telaşlıydılar. Verilen lahana ile havucu ellerinde su ile tuzdan başka bir şey yokken nasıl pişireceklerini tartışıyorlardı. Oysa şimdi bana eskisi gibi aptal görünmüyorlardı. Hayatın kendilerine sunduğu birkaç kırıntı ile doyumsuzluklarına çare aradıklarını anladım.

– Dün, ışıkları açtıkları an ile genç gardiyanın nöbeti devraldığı an arasında kalbim üç bin iki yüz yirmi kere attı. Bugün ise beş bin on iki kez. Bu ne kadar zamana eşittir?

Nefesini tuttuğunu sezdim.

– Ne? Bütün bu zaman boyunca kalp atışlarını mı saydın?

– Böylece zamanı ölçebiliriz diye düşündüm.

Genç gardiyanı görüyordum. Parmaklıkların arkasında yavaşça yürüyordu. Birkaç adım gerisinde onu izleyen iki gardiyan daha vardı. Bu üçlü, ne birbirlerinden uzaklaşırlar ne de bir arada yürürlerdi. Bir yandan Théa'yla konuşurken diğer yandan gözümü avımdan ayırmamaya dikkat ediyordum: bana bir kez olsun bakmaya cesaret edemeyen avıma...

– Sen bu kadar sayı sayarken benim de en azından sana yardımcı olmak için hesaplamaya çalışmam gerekir. Hesap yapmayalı o kadar uzun zaman oldu ki. Peki ama kalbinin hangi hızla attığını bilmiyorum ki.

– Bana genel bir ritmden söz etmiştin.

– Evet, doğru, insana göre değişen bir ritmdir. Senin kalbinin herkes gibi attığına nasıl emin olabiliriz? Birbirimize dokunmak yasak olmasa nabzını yoklardım.

– Ben nabzımı bulurum. Daha önce yaptım. Her kalp atışında sana "tık" derim. Seninkiyle kıyaslayarak bir başlangıç noktası bulmuş oluruz.

Saymaya başladık, benim kalbim daha yavaş atıyordu.

– Daha gençsin, seninki örnek kalp atışlarına daha yakın olmalı. Benimki daha hızlı. Ama nasıl emin olabiliriz?

– Ölçeğimiz çok doğru olmazsa ne çıkar? Önemli olan belirli bir ölçekten yola çıkmak. Diyelim ki yetmiş ikiyi temel aldık.

– Hayır, olmaz. Emin olmadığımıza göre yetmiş diyelim, benim

için çok daha kolay olur, yine de yanlış yapmayacağımdan emin değilim.

Sustu, bakışları sabitleşti, mırıldanmaya başladı. Ben ise gözümü gardiyandan ayırmadan onu dinliyordum.

– Üç bin iki yüz yirmi atış kırk altı ediyor. Öyle sanıyorum, ama emin değilim. Böylesine tam sayı çıkmasına şaşırmadım dersem yalan olur. Dur bakalım, yeniden yapayım şu bölme işini.

Yaşlı gardiyanlardan biri üç dört saniye ilgiyle beni izledi.

– Tamam. Sonuç yine kırk altı. Şimdi de beş bin on ikiyi bölmeyi deneyeyim.

Sonuca ulaşıncaya kadar gardiyanlar kafesimizin etrafında bir tam tur atmayı başarmışlardı.

– Ya yetmiş bir ya da yetmiş iki çıkıyor. Demek ki uyandığımızdan ya kırk altı dakika sonra ya da yetmiş bir ile yetmiş iki dakika sonra nöbet değişiyor.

– Ya kırk altı dakika ya da bir saat on bir ile bir saat on iki dakika...

Öylesine mutluydu ki.

– Çok tuhaf! Kırk altı dakika ile bir saat on iki dakika arasında ne gibi bir bağlantı olabilir?

Anlamadım.

– Eski hayatımızda günde yedi veya sekiz saat çalışırdık. Her gün aynı saatte işbaşı yapardık. Bazı işyerlerinde devamlılığı sağlamak için değişik saatlerde göreve başlayanlar vardı, ama hiçbir zaman iki vardiya arasında yirmi beş veya yirmi altı dakikalık bir fark olmazdı. Hele senin dediğin gibi bir günden ertesi güne böyle değişikliklere hiç rastlanmazdı. Bunun ne anlamı olabilir?

Örnek verdiği yaşam hakkında hiç bilgim olmadığına göre elimden onu dinlemekten başka bir şey gelmiyordu.

– Saymaya devam et. Nöbet değişimleri arasındaki zamanı yarın da saymaya devam et.

– Yarın mı dedin? Daha önce yaşadığın dünyadaki "yarın" anlamında mı?

Başarım hevesimi kamçılamıştı. Kalp atışlarının dışında başka ritmler de olmalı, diye düşündüm, bedenimin sesine kulak ver-

meye başladım. Kadınların yirmi sekiz günde bir âdet gördüklerini biliyordum ve bu ipucunu kendi yaşamıma uygulayamadığım için çok üzülüyordum. Yine de iştahımdaki değişiklikleri gözlemlemeye koyuldum. Bazı günler acıkmış olarak uyanıyordum, yemek zamanını zor bekliyordum. Oysa bize hep aynı zamanda yemek verdikleri fikrine inanmıştık. Ben bu inancımızın doğru olmadığını anladım. İki yemek arasında bazen üç saat geçiyordu bazen de beş... On-on beş kez saydıktan sonra genç gardiyanın değişik saatlerde nöbete geldiğini fark ettim. Düşünmeye başlamamın miladını oluşturan bu sayıları bugüne kadar unutmuş değilim. Elde ettiğim sayıların farklılığı Théa'yı çok şaşırtıyordu. Kalp atışlarıma bakarsam emin olduğum tek gerçek genç gardiyanın altı saatten fazla nöbet tutmadığıydı. Onu o kadar iyi tanımaya başlamıştım ki nöbeti devraldığında dinç ve dingin olduğunu anlıyordum. Sonuna doğru yorgunluk belirtileri gözlemlerdim. Adımları hep esnek, başı hep dik olurdu, ama ben yine de bıkkınlığını sezerdim. Bunu nasıl sezdiğimi hiç anlamıyordum. Yüzü mü daha solgun olurdu, yoksa bakışları daha mı yorgun? Ya da eskisinden daha yavaş mı yürürdü, bilmiyorum.

Değişmeyen tek kural gardiyanların biz yemek yerken veya uyuduğumuzda hiç nöbet değiştirmedikleriydi. Bu gözlem beni şaşırtıyordu.

– İşte bu noktada bize bir ipucu vermiş oluyorlar, dedim Théa'ya. Onların zaman kavramı bizimkinden farklı. Oysa birlikte yaşıyoruz: öyleyse iki grubun yaşantılarının aynı zaman kavramına uyması daha doğal olmaz mıydı?

Anlamadığını sezdim.

– Gardiyanlardan biri yedi sekiz saat boyunca gözükmediğinde uyuduğunu varsayıyoruz. Oysa o saatler bizim uyku saatlerimizle hiç bağdaşmıyor. Onların burada bulunmadıkları saatleri anlamak için uyanık kalmam gerekecek.

Théa bir süre düşündü, sonra kaşlarını çatarak başını salladı.

– İki farklı zaman kavramı ne anlama geliyor?

– Gerçek dünyayı tanıyan sensin. Ben bir anlam çıkaramıyorum.

Bana hiçbir sonuca varamadığını, olaylar arasında hiçbir bağlantı kuramadığını ve diğer kadınları da bu çabalarımıza ortak etmenin zamanı geldiğini söyledi.

– Artık doğru dürüst düşünemiyorum. Veriler o kadar karmaşık ki, bir araya getirmekten âcizim. Edindiğimiz bilgileri diğerleriyle paylaşarak onların da fikrini almak iyi olur sanırım.

Beni hiç mutlu etmeyen bir öneriydi, ama olayların Théa'yı aştığını görüyordum. İstemeyerek onayladım söylediklerini. İşe teker teker başladı, sonra küçük gruplarla konuştu. Gardiyanların dikkatini çekecek herhangi bir davranışta bulunmamalarını tembih ettikten sonra, inanılmaz derecede şaşırtıcı bilgiler vereceğini söyleyerek kadınları birer ikişer bir kenara çekiyordu. Yaşadığımız bu hayatta şaşırmak diye bir kavramdan söz edilmesi başlı başına heyecan vericiydi. Théa yatıştırıcı önlemler almakta ustaydı. Kadınlar hapsedildikleri ilk yıllarda davranışlarını denetlemeyi öğrenmiş olsalar da, yaşamlarının yeknesaklığı denetlenecek bir şey bırakmadığından bu dürtüleri zamanla yok olup gitmişti. Herhangi bir yenilik onları telaşlandırmaya yetiyordu. İlk başta yeniliğin kendisi yeniliğin var oluşundan daha heyecan vericiydi: olamaz! diyorlardı titreyerek. Théa onlarla başa çıkmak için yeni teknikler bulmaya başladı. Söze, sakin ol, diye başlar, (sebze soymak, sökük dikmek veya saçlarını örmek dışında hiçbir işi olmayan kadınlara) hiç temponu bozmadan elindeki işe devam et, derdi. Bu sözler karşısındakinde az da olsa bir merak uyandırırdı. Aralıksız göz hapsinde olmanın verdiği alışkanlıkla, davranışlarımızda değişiklik yapmamanın ne demek olduğunu hemen kavrıyorduk. Hepsi Théa'nın söylediklerine boyun eğdi. Olağanüstü bir şeyler olduğuna, hiçbir şey belli etmemek gerektiğine dair dedikodular hemen yayıldı. Bu heyecan ufak tefek dalgalanmalar yarattıysa da gardiyanların dikkatini çekecek kadar önemli olmadıklarını düşünüyorum. Söyleyecek hiçbir şeyleri yokken bile çok geveze olan kadınların davranışlarında bir değişiklik sezilmiyordu. Dönüp eski yaşantılarından akıllarında kalanlara baktıklarında ne çok şeyi unuttuklarını anlıyorlardı. Çoğu ne fazla tahsilliydi ne de fazla bilgili. Çocuklar, alışveriş, ev işleri

arasında geçen dümdüz bir yaşamları vardı. Bana kalırsa hayatlarında hatırlanacak fazla bir şey de yoktu. Olanları düşünmeye çalıştıklarını anımsıyorum, ancak bellekleri öylesine paslanmıştı ki bu da zor geldi.

Hiçbir sonuca varamadılar.

Ben ise saymaya devam ediyordum. Zamanla düşünmeden saymaya başladım. Konuşurken, yemek yerken hatta uyurken. Uyandığımda aklımda bir sayı vardı. İlk başlarda inanılmaz gibi geldi, aklımdaki sayıdan kuşku duydum, sonra kendime güvenmeye başladım. Théa daha önce kimsenin aklına gelmediğine çok şaştığı, fazla olağanüstü sayılmayacak bir beceri keşfettiğimi söyledi.

Kalp atışlarımı tek tek sayıyordum. Zamanla öyle sayılara ulaştım ki artık akıldan hesaplamak imkânsız olmaya başladı. Dakikada yetmiş kez atan bir kalbi ele alalım, bir saatte dört bin iki yüz atış eder. Günün sonunda başa çıkılamayacak bir rakama, örneğin elli bine ulaşıyordum. Öyleyse teknik değiştirmeliydim: her yetmiş ikide belleğime bir diye yazıyordum. Sonra sil baştan... ikinci yetmişte belleğime ikiyi kaydediyordum. Bir yandan da bu iki çizelgeyi birden aklımda tutamayacağım diye ürkmüştüm. O zaman yanıma bir yardımcı aldım. Ona bir diyordum, aklında tutuyordu, sonra sırasıyla iki, üç... Oysa kısa zamanda kendi hesabımı hata yapmadan tutabildiğimi gördüm. Kadın artık işime yaramıyordu. Daha sonra teker teker saymama gerek kalmadı, içimden bir ses yetmiş kalp atışı olunca bana bildirmeye başladı sanki. Canlı bir saat olmuştum.

Günlerimiz ya on beş saatti ya da on sekiz. Gecenin başlangıcı diye adlandırdığımız ışıkları kıstıkları an ile uyandığımız zaman arası aşağı yukarı altı saatti. Artık yaşamımızın yapay bir zamana göre ayarlandığı kanıtlanmıştı. Şimdi sıra varsayımlardaydı.

En uçuk varsayım Emma'dan geldi:

– Öyleyse bildiğimiz dünyada değiliz. On altı saatte bir yörüngesi erafında dönen bir gezegendeyiz.

Hangi yolla ulaşmıştık bu gezegene?

– Bu mahzene nasıl getirildiğimizi hatırlayan yok mu? diye sordum.

Yanıt yoktu. Kimsenin bilmemesi beni çok şaşırttı. Ben hiçbir şey hatırlamıyordum, ama bunu o zamanlar çocuk denecek yaşta olmama ve Théa'nın dediği gibi büyük bir şok yaşamama bağlıyordum, o anda diğerlerinin de geçmişi unuttuklarını anladım. Anlattıklarına göre hayat her zamanki gibi akıp giderken bir gece birdenbire benim gibi ömrü mahzende geçmiş birinin ne anlama geldiğini bilmediği haykırışlarla birlikte alevler belirmiş, insanlar itişerek koşuşturmaya başlamış.

– İnsan beynini etkileyen, yaşanmamış olayları yaşanmış gibi gösteren korkunç ilaçlar vardı, dedi Emma.

Théa aynı fikirde değildi. Doğrulanmayan söylentiler dolaşıyordu mahzende. İnsanların beyni yıkandı deniyordu, genetik manipülasyonlardan, insandan ayırt edilmesi çok zor olan robotların varlığından söz ediliyordu.

– İşin aslı şu: hiçbirimizin belleği olayları gerçekçi bir sıralama içinde hatırlamaya olanak vermiyor. Bir savaş olup olmadığını bile bilmiyoruz, dedi Dorothée. Kafamın içi karmakarışık. Alevler görüyorum, sağa sola koşuşan insanlar var, sanırım kıskıvrak bağlıyım ve çok korkuyorum. Bu anım uzun süre benimle yaşıyor. Sonra, hep korkuyorum, ama yavaş yavaş hiçbir şey hatırlamamaya başlıyorum.

– Benim anlatacaklarım bundan da az, diyor Annabelle. Benim olağan bir yaşamım vardı, gündelik olaylarla süslü bir hayatım. Sonra da hatırladıkça beni korkutan bir panik yaşadığımı biliyorum. Daha sonra kendimi burada, bir yer yatağında buluyorum ve işin tuhafı bu durum bana hiç şaşırtıcı gelmiyor.

– Savaşlar böyle olmaz. Savaşlarda bombardımanlar, sirenler vardır.

– Savaş olmadı ki. En azından bizde olmadı. Karmaşık ve sorunlu günlerdi, ama tahsilli olanlar uzun zamandır huzurlu bir hayatımız olmadığını söylüyorlardı.

– Ya Çinliler bizi istila ettiler ya da zenciler.

– Marslılar gelmiş olmasın!

Hep gülmeye hazırdılar. Birden bunun nedeninin aptallık olmadığını anladım. Sadece sağ kalabilmenin tek yoluydu!..

– Bizi neden başka bir gezegene götürsünler? Onların ne işine yararız?

– Hiçbir işe yaramayacağımız açık, dedi bir başkası. Biz hâlâ Dünya'dayız. On beş-yirmi yıl önce –veya ufaklığa bakılırsa daha kısa bir süre önce– bizi buraya kapattıklarında bir amaçları vardı. Bizi belirli bir iş için saklıyorlardı. Sonra evraklar kayboldu, memurlar da bunun ortaya çıkmaması için anlaştılar. Böylece kimse bizden sorumlu değil, ama hayatta kalmamızı sağlamaya devam ediyorlar. Bizler sadece idarî bir yanlışlığın ürünüyüz, o kadar!

– Ya on altı saate ne demeli? Bu anlattıkların on altı saate hiç bir anlam getirmiyor ki.

– Ayrıca, gardiyanların nöbet tuttukları sürenin düzensizliğinin de hiçbir açıklaması yok. Eskiye ait hatırladıklarım ne kadar karmaşık olsa da, önceden belirlenmiş ve değişmeyen aralıklarla işe gittiğimizden eminim. Hem de dakik olmak zorundaydık.

– Saymaya başladığımdan beri genç gardiyanın sadece bir kez on bir saat boyunca hiç durmadan kafesin etrafında döndüğüne şahit oldum. Sonunda yüzü soldu, yorulmuştu, ama sesi çıkmadı. Onun sabırsız ve bıkkın olduğunu hiç görmedim.

Konuşmalarımız hep böylesine faydasız tekrarlardan ibaretti. Hapse atıldığımız ilk yılları anımsamak için sarf ettiğimiz çabalar hep boştu. Kadınlar içinde kayboldukları sis bulutlarından yavaş yavaş sıyrıldıkça, yaşadıkları bu acayip hayata alıştıklarını gözlemlemişlerdi. Hiçbirinin kafa tutmaya veya isyan etmeye niyeti yoktu. Hepsinin arkada bıraktığı bir kocası, çocukları veya sevgilisi vardı. Kendilerini korumak ve acı çekmemek için sevdiklerini düşünmemeye gayret etmişler, sonra da zamanla hepsini unutmuşlardı. Sorularım kapanmış eski yaraları deşiyordu. Yine de beni susturmaya çalışmadılar. Anlaşılan geçmişlerini yitirmiş olmaktan ürküyorlardı. Zaman geçtikçe Théa uyuşturulduğumuza inanmaya başladı.

– Şu halimize bak! Nasıl yaşadığımıza bir bak! Bizi insan yapan her şeyden mahrumuz. Yine de sağ kalabilmek için olsa gerek örgütlendik. Belki de insan denilen varlık başka türlü davra-

namıyor. Elimizdeki sınırlı imkânlarla kendimize göre bir düzen kurduk, yeni kurallar ürettik. İçimizde en yaşlı olan yemek dağıtır, dikişle ilgili işler benden sorulur, tartışanları barıştırmak Anabelle'in işidir, ama bu düzenin nasıl kurulduğunu aramızda bilen yok. Uzun bir süre uyurgezer gibi yaşamış olmalıyız. Uyandığımızda yeni hayatımıza uyum sağladığımızı fark ettik.

– Ya Alice'in kendini öldürmeye karar verdiği ve Clotilde'in onu engellediği an?

– Bu da belirsizliklerin arasında biraz daha net bir anı, ama ne zaman olduğunu hatırlayan yok!

Saymaya başlayalı dört ay olmuştu. Bizlere uyguladıkları programın tutarsızlığını göz ardı ediyorduk. Kalbim saat görevi yüklenmişti. Bir akşam, ışıklar kısılırken saatin on bir olması gerektiğine karar verdik. O andan itibaren günleri yirmi dört saatlik dilimler halinde sayacaktım, eski yaşantımızdaki gibi. Bazen, o haşlanmış sebzelerden oluşan tatsız yemeği yerken kadınlardan biri saat kaç diye sorardı.

– Sabahın ikisi, diye cevap verirdim ben de.

Bütün bunlar o güne kadar uyuşmuş zihinlerimizde başkaldırma isteği uyandırdı. Artık bizi hapsedenlerin zaman kavramından ayrı, bize ait bir saatimiz vardı; böylece yeniden insanlığımıza kavuşmuştuk. Gardiyanlarımızla aramızdaki tüm bağları koparmıştık. Onlarla suç ortağı değildik artık. Bizler, parmaklıkların arkasında yaşasak da hırsım, güçlü ve düzenli atan genç kalbim sayesinde kendimize ait bir alana ve kimsenin dokunamayacağı bir özgürlüğe kavuşmuştuk. Bu durumdan eğlenmeye başladık. Örneğin günün birinde biraz makarna vermek üzere kafesin kapısı aralandığında kalbimin saati sabahın sekizini gösteriyorsa, içimizden biri çıkıp şöyle derdi:

– Oh, işte sabah kahvaltımız geldi!

Ya da kapı kalbimin saatine göre geceyarısı açılmışsa:

– Tiyatrodan sonra şöyle güzel bir lokantaya gidelim, diyen biri çıkardı.

Sonra, kendimizi tutamaz, gülerdik. Şimdi hatırlıyorum da, ben de gülerdim. Artık benim de kadınlara sunabileceğim bir şey

vardı: zaman kavramı!.. Verdiğimi kabul etmeye başladıkları andan itibaren onları düşman gibi görmez oldum. Genç gardiyanı unuttuğumu sanmayın. Eskisi gibi parmaklıkların yanına oturup, bir gün benim varlığımdan haberdar olduğunu belirtecek bir işaret beklerdim. Hiç gerçekleşmeyen bir beklentiydi bu. Tepkisizliğinin nedenini hep merak ettim. Acaba çok mu disiplinliydi, yoksa kadınların arasından birinin, hep aynı kişinin gözlerini bir an olsun kendisinden ayırmadığının farkında mı değildi? Hayal kurmaktan vazgeçmiştim.

Durağan yaşantımıza tek yeniliği ben getirmiştim. Genç gardiyanı izlerken, dikkat çekip öne çıkmamam için kimse gelip benimle konuşmazdı. Bu yüzden düşünecek çok zamanım oluyordu. Yeni durumumuza alıştığımdan eskisi gibi sönük bir yaşantıya dönmekten korkuyordum. Bazı konuların eskisi kadar önemli görünmemeye başladığını seziyordum. Zaman kavramları arasındaki dengesizlikten söz ettiğimizde bazılarının esnemeye başladığına şahit olmuştum. Boşuna uğraşıyorsunuz, diye homurdanıyorlar, keyfî yönetildiğimizi savunarak hiçbir sonuca ulaşamayacağımızı söylüyorlardı. Ben ise bu heyecan durulursa çok eğlenceli bir durumdan mahrum kalarak yeniden onlardan nefret etmeye başlayacağıma, yeniden kendimi çok yalnız hissedeceğime inanıyordum. Yeniden beni dışlayan davranışlar sergileyecekler, ben de eskisi gibi derin bir öfke hissedecektim. Oysa Théa yanıldığımı söylüyordu, kadınlar eskisi gibi değil, artık uyandılar, diyordu.

– Hatta bu uyanışları tehlikeli boyutlara ulaştı. Gardiyanların fark edip bizi eskisi gibi uyuşturmalarından korkuyorum. Bizi eskisi gibi yarı ölü, olanların farkına varmadan yaşamaya mahkûm etmelerinden ürküyorum, diyordu. Bundan daha aşağılayıcı bir şey düşünemiyorum, diye de ekliyordu.

Anılar kaçınılmaz acıları da beraberinde getiriyordu. Kadınlar belleklerini zorlayarak hatırladıkları ufak tefek olaylara odaklanmaya cesaret eder, uzun uzun geçmişi canlandırmaya çalışırlardı. Belki de içlerini kemiren korkuyla savaşmanın tek yolu unutkanlıktı. Kendilerini rahatlatan bir unutkanlık... Birbirlerini dikkatle

dinlerken akıllarına yeni bir fikir geldiğinde, unutmamak için karşısındakinin sözünü kesmekten çekinmezlerdi. Gardiyanların dikkatini çekmemek için ağlamamaya nasıl gayret ettiklerini hatırlıyorum. Ben ise sadece onları dinlemekle yetiniyordum. En azından eskisi gibi dışlanmıyordum, beni aralarına alıyorlardı.

Anlattıklarım aslında kısa sürdü. Çünkü o önemli olay meydana geldi.

Olanları eksiksiz ve tam olarak anlatmam gerektiğini biliyorum, ama şaşkınlığımdan ve uğradığım şoktan kolay olmadığının bilincindeyim. Olay gardiyanların yemek vermek için parmaklıkların küçük kapısını açtıkları anda gerçekleşti. Sefertasları ve tencereler hep kafesin içinde kalırdı, onları eviyenin kenarına istiflerdik, çatal bıçakları yemekten hemen sonra parmaklıkların arasından geri vermek zorundaydık. Yemekler servis arabasında, büyük tepsiler içinde gelirdi. Yiyecekleri ellerimizle tencerelere doldurmak zorundaydık. Bu da hem zor hem de tatsız bir şeydi. O gün mahzenin sonunda, parmaklığın dışındaki büyük demir kapı açıldı, her seferinde olduğu gibi merakla kapıya yöneldik. Bakalım bugün ne getirmişlerdi? Verdikleriyle neler pişirecektik? Servis arabasını çekmek için kapıya yönelen iki gardiyanı görür gibiyim. Üçüncü gardiyan her zamanki gibi elinde kamçı bizi gözlüyordu. İlk önce çorba için kullandığımız kepçeyi almamızı isterlerdi. Sonra da kırk kaşık ile sebzeleri soymaya yarayan kör bıçağı. O gün havuç vardı, bir de iri parçalara ayrılmış dana eti. Kadınlar hemen bütün havuçları pişirmenin mi, yoksa bir kısmını çiğ çiğ yemek için ayırmanın mı daha doğru olacağını tartışmaya koyuldu. Patates de vardı. Çok nadir verdikleri patatesleri görmek bizi sevindirmişti. Kadınlar neden daha sık patates vermediklerine hep şaşarlar, eski yaşantılarında patatesin ne kadar bol ve ucuz bir gıda olduğunu anlatırlardı. Théa'ya kalırsa sadece patates yiyerek çok sağlıklı kalmak mümkündü. Yiyecekleri görünce sevincimiz uzun sürmedi: hiç çalışmayan, durağan bir yaşamları olduğu için hiç iştahı olmayan bu kadınlara göre bile çok azdı getirdikleri. Gardiyanlardan biri parmaklıkların arasındaki küçük kapının anahtarını deliğe yerleştirdi, işte tam o anda inanılmaz bir gürültü koptu.

Hayatımda buna benzer bir ses duymamıştım. Sirenleri hatırlayan kadınlar taş kesildiler. Kulakları tırmalayan dayanılmaz bir gürültü sardı etrafı. Öylesine şaşırdım ki bunu yapmaya başladığım günden beri ilk kez kalp atışlarımı saymayı unuttum. Oturanlar bir anda ayağa fırladı, parmaklıkların yanında yiyecekleri bekleyenlerin sıçradıklarını gördüm. Anahtarı kilide sokmakta olan gardiyan anahtarlığı kilitte bırakarak arkadaşlarının yanına koştu. Bir an birbirlerine baktılar, sonra hep birlikte büyük demir kapıya doğru koştular, kapıyı açıp dışarı fırladılar.

Dışarıdaydılar artık. Hapsedildiğimiz andan beri ilk kez içeride sadece kadınlar kalmıştı.

Ben şoku çabuk atlattım. Fırladım, kolumu parmaklıkların arasından sokarak anahtarı çevirip anahtarlığı aldım. Pencereye benzeyen küçük kapıyı ittim, kapı açıldı. Geri çekildim, dünyanın en kıymetli varlığı elimdeydi. Onu sımsıkı tutuyordum. İçimdeki saat yeniden çalışmaya koyuldu, bir dakika kadar açık kapının önünde hareketsiz kaldığımızı anımsıyorum. Heyecandan nefesim kesilmişti. Kendime hâkim olmaya çalıştım. Parmaklıklara tutunarak küçük kapıdan atladım ve büyük kapıdaki kocaman kilide doğru koştum. Anahtarlıkta bir sürü anahtar vardı. Doğru anahtarı bulana dek birkaç tanesini denedim, ilk kez anahtar kullandığım için kapıyı beceriksizce açtım. Kadınlar olduğu yerde donup kalmış, bana bakıyorlardı. Neler olduğunu anlamadıkları kesindi.

– Gelin! diye bağırdım. Çabuk çıkın. Gelin!

Sonra diğer kapıya koştum. Arkasında neler olduğunu bilmiyordum. Aramızda beş altı adımlık mesafe vardı. Ya gardiyanlarla karşılaşırsam, ya tehlikeli bir şeyler varsa, diye düşündüm. Sonra gerekirse kadınlar yardımıma gelir dedim, silahlı bile olsalar kırk kadın üç gardiyanla baş edebilirdi. Kapının ardında uzun bir koridor gördüm. Bomboş bir koridor. Koridorun iki yanında sıralanmış bir sürü kapı vardı. Arkalarında neler olduğunu bilmediğim kapılar.

Yanıma ilk ulaşan Théa oldu, ardından da bir gün beni sorguya çeken Dorothée. İkisinin de yüzünde gördüklerine inanama-

yanların şaşkınlığı okunuyordu. Konuşuyorlardı, ama sirenlerin korkunç gürültüsünden dedikleri anlaşılmıyordu. Birden ben de konuştuğumu fark ettim. Burada yoklar, kaçmışlar, diye durmadan aynı sözleri tekrarlıyordum. Sanki söylediklerimin doğruluğunu kanıtlamak için tekrar etmek gerekirmiş gibi. Bir süre bu sağırlar diyaloğunu sürdürdük. Sonra aniden siren durdu. Sanki kendi sesinden boğulmuş gibi birden sustu.

– Gitmişler, dedim.

Dorothée başıyla onayladı. Théa tekrarladı.

– Gitmişler.

Öylesine şaşkındık ki bir süre ne yapacağımızı bilemeden olduğumuz yerde kaldık. Yavaş yavaş diğerleri göründü. Önce, çekinerek teker teker, sonra birbirlerinden güç alarak arka arkaya koşarak geldiler. Koridor dardı, hepimizi almıyordu. Önüme çıkan kapılardan birini açtım, ortasında büyük bir masanın, sandalyelerin ve birkaç dolabın olduğu bir odaydı. Tabiî o sırada henüz bu eşyaların adlarını bilmiyordum, sonra öğrendim. Karşımda ne işe yaradıklarını bilmediğim birtakım eşyalar vardı, koşarak aralarından geçtim, odanın sonundaki kapıya yöneldim. Kapı açıktı, bir merdiven görünüyordu.

Şimdi merdiven diyorum, sanki o gün ne aradığımı ve bulduğum şeyin merdiven olduğunu biliyormuş gibi... Aslında yer altında olduğumuzdan bile emin değildik. Kadınların bulunduğumuz mahzende pencere olmadığı için hep "toprak altındayız" dediklerini hatırlıyorum. Hayatımda merdiven görmemiştim, ama karşıma çıkanın ne olduğunu hemen anladım. Hızla birkaç basamak tırmandım, hemen Théa ile Dorthée'yi çağırmak için arkamı döndüm, ama ikisi de çoktan peşime düşmüştü. Benden daha tedirgin görünüyorlardı, sonraları gardiyanlarla karşılaşmaktan korktuklarını, arkamdan gelmeden kadınlara savaşmaya hazır olmak gerektiğini söylediklerini, kadınların da hapishaneye bir daha dönmektense, mücadele ederek ölmeyi tercih ederiz dediklerini anlattılar. Ben ise onları çoktan unutmuştum. Hiç düşünmeden yukarı tırmanıyordum, tüm benliğim yüceliyordu sanki, evet... evet kadınlarla konuşmaya başlayıp yalnızlığım sona erdiğinden

bu yana hayal kurmadığım için yoksun kaldığım o eşsiz coşkuya benzer bir sarhoşluk içinde basamakları uçarcasına çıkıyordum. İçimi gittikçe yükselen öylesine büyük bir güç kaplamıştı ki, o anda karşıma benden iki kat daha güçlü bir gardiyan çıksa, onu devirip üstüne basarak koşmaya devam ederdim herhalde. Hayatımda tek yönde yirmi adımdan fazla atmama rağmen, öylesine vahşi bir mutlulukla doluydum ki yorulmam veya nefes nefese kalmam gerekirken tam tersine kendimi çok güçlü hissediyordum. O güne dek tatmadığım ancak kadınlardan dinlediğim rüyalardaki gibi uçuyordum sanki. Rüyaları çok sonra görecektim. Kendini hava akımına bırakarak uçan bir kuştum; günbatımında hiç çaba sarf etmeden uzun uzun dans eder gibi uçan bir kuş; çok hafif bir varlık gibi sonsuz bir ufka doğru kayarak uçan, tüm benliğini sarhoş edercesine yücelten bu duyguyla bilinmedik bir yöne doğru uçan bir kuş. Dışarıda, mahzendeki kafesin dışında kendisini nelerin beklediğini bilmeyen bir varlıktım. Oysa kafamda hiçbir düşünce yoktu. Sadece içimi, tüm benliğimi kaplayan derin bir mutluluk duyuyordum, bir de beynime yansıyan görüntüler ve o görüntülerin karşılığı olan sözcükler; gökyüzü, gece, ufuk, güneş, rüzgâr gibi nice sözcük, yıllardır belleğime işleyen ve şimdi beni hızlı, daha hızlı, daha yükseklere koşmaya iten sözcükler. Ah! merdivenleri ilk kez tırmandığım o gün! O günü hatırladıkça gözlerim doluyor, içimi kaplayan o yüce duyguyu büyük bir zevkle yeniden tadıyorum. Ve o eşsiz coşkuyu bir kez daha yaşamak uğruna on iki yıl boyunca yeniden mahzene atılmayı göze alacağımı anlıyorum. Zafere erişmek üzere olduğuma öylesine eminim ki yüz basamağı tek hamlede, tek nefeste tırmandım. Gülüyordum.

Birden kendimi yukarda buldum. Sonraları adına nöbetçi kulübesi dediğimiz bir yerdeydim. Üç duvarı ve bir kapısı vardı. O kapı da açıktı. Önümde büyük bir ova vardı. İlerledim, baktım, karşımda dünya duruyordu.

Gündüzdü. Gökyüzü griydi, ama mahzendeki duvarların ölü renginden farklı bir gri. Hafif bir rüzgâr vardı, birbirinden farklı, fakat renk tonları birbirine çok uyumlu iri bulutlar gökyüzünde

salınıyordu. Arkalarında güneş ışınlarının sedef rengine bürüdükleri vardı. Boğazım düğümlendi. Merdivenleri tırmanırken benliğimi saran coşkudan farklı bir duyguydu bu. Daha tatlı, daha eşsiz bir duygu. Durmak, bu duyguyu derinlemesine tatmak istiyordum, ama beni çeken, tahrik eden o kadar çok şey vardı ki. Yağmur yağıyordu. Kader yağmurlu bir günde mahzenden çıkmamızı uygun görmüştü, oysa daha sonra bu mevsimde hiç yağmur yağmadığını öğrenecektik. İlerledim, kollarımı açtım, yüzümü bu inanılmaz suya yönelttim. İlk başta ne olduğunu bilmeden, sadece adını duyduğum ilahî suya sundum kendimi. Ellerimi ıslatan birkaç damlayı büyük bir keyifle yaladım. Rüzgâr çok hafif esiyordu, yine de ıslak elbisemi vücuduma yapıştırdığını görmek beni şaşırttı.

– Neredeyiz? diye sordu arkamda bir ses.

Döndüm. Soruyu Dorothée sormuştu. Théa'ya dayanarak yürüyordu. İkisi de benim gibi çevresine bakınıyordu. Önümüzde ufka uzanan geniş ovadan başka bir şey yoktu.

– Dışarıdayız, diye yanıtladım gülerek. Ve etrafta tek bir gardiyan yok. Hepsi gitmiş.

– Burası bir şehre yakın olamaz. Etrafta yol yok. Oysa ben hep büyük bir şehrin yakınında olduğumuzu düşünüyordum, dedi Théa.

Dorothée kaşlarını çattı.

– Hiç buraya benzer bir yer görmedim. Uçsuz bucaksız bir ova... Bomboş bir ova... Burası benim ülkem olamaz. Bizde her taraf dağlıktı.

Théa öylesine şaşkın, öylesine heyecanlanlıydı ki ona acıdım.

– Ne önemi var, dedim. Önemli olan dışarıda ve hür olmamız, gardiyanların tümünün yok olup gitmesi.

Yavaş yavaş diğerleri gelmeye başladı. Nefes nefese ve titrek adımlarla ilerliyorlardı. Onlara yer kalmadığı için biz kulübeden çıktık. Bir süre sonra hepsi geldi. Şaşkın bakışlarla etrafa bakıyorlar, nerede olduklarını anlamaya çalışıyorlardı. Böylesine yabancı bir yerde bulunmaktan ürkercesine buraları hiç tanımadıklarını tekrarlıyorlardı. Mahzenden kurtulmanın beklediğim kadar büyük bir mutluluk getirmemesi aklımı karıştırıyordu. Hür ol-

mak, göğü görmek, yağmuru ve rüzgârı hissetmek gibi muhteşem duygular karşısında nasıl bu denli tepkisiz kalabiliyorlardı? Tüm hayatları bu günü beklemekle geçmişti, ancak beklentilerinin gerçekleştiğinin farkına varamıyorlardı. Yeknesak bir hayata alışmış olanlar, acaba değişikliğe karşı savunmasız mı kalıyorlar, diye düşündüm, ama yanıtını bilmiyorum. Benim tek deneyimim, sağduyuya aykırı, mantıktan yoksun bir hayattı, bu yüzden ancak varsayımlarda bulunabilirdim.

– Korkuyorum, dedi Anabelle.

Birbirlerine yanaştılar. Parmaklıkların ardındaki bildik yaşamdan sonra karşılarındaki sessiz, durağan sonsuzluktan ürken kırk kadın, birbirine kenetlenerek küçücük bir grup oluşturdu.

– Ya geri gelirlerse?

Korkularına bir neden aramak istediklerini sezdim. Çevrelerine bakınıyorlardı. Oysa rüzgârla hafifçe salınan birkaç çalı parçası ve çakıl taşlarıyla bezenmiş uçsuz bucaksız bir vadiden başka bir şey görünmüyordu.

– Burada kalmayalım. Buradan gitmeliyiz, saklanmalıyız, diye devam etti Annabelle.

– İyi ama nereye? dedi Francine mırıldanarak. Gidecek bir yer yok ki. Hiçbir şey yok. Ne bir bina, ne bir sığınak, ne bir yol, sadece...

Biraz önce ayrıldığımız kulübeye baktı:

– Bomboş bir arazi ve sadece nöbetçi kulübesine benzeyen bu şey...

– Mahvolduk, dedi başka biri.

Art arda, üst üste, anlamsız, yarım kalmış cümlelerin sıralandığını hatırlıyorum. Birden sinirlendim.

– Geri dönün öyleyse! Ne duruyorsunuz? Dışarıdan bu kadar korkuyorsanız aşağıda kafesiniz duruyor!

– Oh! Sen ne... dedi Annabelle, sonra sustu.

Sanırım aklından küstahlık, asilik gibi kavramlar geçti, ama aynı anda haklı olduğumu, böylesine dehşete kapılmanın zarardan başka bir şey getirmeyeceğini düşünüyordu. Kendime hâkim olmaya çalıştım. İşin kolaylıkla kavgaya dönüşerek bana karşı

cephe almalarıyla sonuçlanabileceğini anladım. İstifini bozmayan sadece Théa'ydı. Beni destekledi.

– Ufaklık haklı. Düşünüp organize olmalıyız. Gardiyanların ne nereye gittiklerini biliyorum ne de neden yok olduklarını. Ben de korkuyorum. Yer altından çıktıktan sonra iz bırakmadan hemen yok oldular.

– O korkunç sirenlerin gürültüsü başladıktan on bir dakika sonra, belki de biraz daha fazla, dedim, bir an zamanı hesaplamayı unuttum da. Parmaklığı açıp kafesten çıkarak yukarı tırmanmamız on bir dakika sürdü.

– On bir dakika mı? Bir helikopter veya küçük bir uçakla gözden kaybolmaya yeter herhalde. Oysa biz, biz böyle yok olamayız. Ufuk çizgisine varmamız için en az iki üç saat yürümemiz gerekir. Geri dönüp bizi ele geçirmek isterlerse yakalamaları an meselesi.

– Beni yakalayamazlar, dedi Annabelle. Bir daha aşağı inmektense ölmeyi tercih ederim. İsterlerse ilaçla uyutmaya kalksınlar. En iyi ayarlanmış uyuşturucuyu ölümcül bir silaha dönüştürmeye gücüm yeter gibi geliyor.

– Ben de, dedi Germaine. Nefes almam. Bunun iradeyle ilgili olduğuna eminim. İnsan isterse kalbini durdurabilir gibi geliyor.

Bu sözler diğerlerini yüreklendirdi. Ben de, ben de, demeye başladılar. Ayaklanma başlamıştı. Bu kez eskisi gibi boş bulunmayacakları, mezbahaya götürülme korkusuyla dehşete kapılan hayvanlar gibi boyun eğmeyecekleri görünüyordu. Çünkü artık mezbahaya gitmemeye kararlıydılar. Teker teker başları dikleşti. Üzerinde durduğumuz yabancı topraklara daha dikkatli baktılar, ayaklarını toprağa kararlı bir biçimde basıyorlardı artık. Yüzlerinde yavaş yavaş gülümseme belirdi.

– Yağmur yağıyor, dedi Francine.

Sonra tıpkı benim gibi avuçlarını açıp yağmur damlalarını topladı, ellerini yalamaya koyuldu. Sonra saçlarını, yanaklarını okşadı.

– Sırılsıklam oldum. Yağmurda ıslanmanın ne demek olduğunu unutmuşum. O kadar uzun zaman geçti ki.

– On iki yıldan fazla, dedi Germaine. Ufaklığın ne kadar geliş-

tiğine bakmak yeterli.

Bana döndüler, bir süre canlı saatlerini izlediler, sonra yavaş yavaş dağılmaya başladılar. Eğilenler, yeri okşayanlar vardı. Bazıları çakılları ayıklayarak henüz yağmurun ıslatmadığı kuru toprağı avuçluyordu. Annabelle işaret parmağını tükürükle ıslattıktan sonra rüzgârın yönünü belirlemek için havaya kaldırdı.

– Hafif bulutlu bir hava. Güneş tepede, öğle vakti olmalı. Beklediğimiz yönde batarsa, rüzgâr batıdan esiyor demektir.

– Doğal olarak... yağmur yağdığına göre... Eskiden beri rüzgâr batıdan eserse yağmur yağar.

– Senin ülkende öyle olabilir. Ama burası senin ülken değil.

– Elbette değil! Orada olsak dağlar, ormanlar olurdu!

Gülüştüler. Herkesin rahatlamaya ihtiyacı vardı.

– Ne garip. Görünürde hiç kuş yok. Yoksa yağmur yağdığında kuşlar korunmak için saklanırlar mı? Soran Germaine'di. Yaşamı hep kentlerde geçmişti.

– Nereye saklanabilirler? Tek bir ağaç yok. Sadece birkaç çalılık var, o kadar.

– Bir de çakıl taşları, dedi Dorothée. Burada herhangi bir şey yetiştirmek imkânsız. Böylesine verimsiz bir toprak görmedim.

– Zaten bizim de yetiştirecek bir şeyimiz yok.

Bu kısa cümle bir an için havada asılı kaldı. Sanki herkes bu sözcüklerin arkasındaki anlamı kavramaya çalışıyor, sonra da ilerde düşünülmek üzere bir kenara bırakıyordu. Yine de ardında bir iz kalmıştı anlaşılan:

– Yemek hazırlamalıyız, dedi Germaine. Yemek zamanı geldi, ben acıktım. Ne tuhaf, aşağıda hiç acıkmazdım.

Yiyecekler aşağıda, servis arabasının üstünde duruyordu. Yemek istiyorsak aşağıya inmek zorundaydık, bu fikir hepimizi ürpertti.

– Peki nasıl pişireceğiz?

– Önemi yok. Eti çiğ de olsa yemek zorundayız.

– Ben aşağıya inmektense açlıktan ölmeyi tercih ederim, dedi Annabelle.

Yeniden birbirlerine yanaştılar. Omuz omuza, birbirleriyle te-

mas etmekten güç alır gibiydiler. Birisinin aşağıya inmesi gerekiyordu. Tabiî ki o ben oldum! Kafesin dışında başka bir yaşam tanımadığımdan olacak içlerinde en az korkan bendim. Birbirlerine sokulduklarında onlara katılmamıştım, bu yüzden onlardan ayrı tek başıma duruyordum. Hepsi bana bakıyordu. Anlamıştım. Gülümsedim:

– Anlaşıldı. Ben iniyorum.

Beklemeden kulübeye yöneldim. O denli korkmalarına karşın bana destek olmak için birkaç adım arkamdan gelmeleri içimi rahatlattı. Merdiveni görünce büyük bir ürküntü hissettim. Ya geri dönerlerse? Kadınlar onlarla savaşabilecek miydi? Bir an aklıma korkunç bir katliamla karşı karşıya kalma olasılığı geldi. Yukarıya çıkınca kendimi paramparça edilmiş cesetlerin ve ellerinde silahlarla bekleyen gardiyanların önünde görür gibi oldum. Korktuğumu belli etmemek için sırtımı dikleştirerek inmeye koyuldum. O günden sonra yüzlerce kez inip çıktım o basamakları. Aslında zamanı hesaplamaktan kaçındığım ender anlardan biriydi. Her seferinde, üstüme kapanarak beni hapsedecek bir tuzağa iner gibi isteksizdim. Daha sonraları, yalnız kaldığımda, kulübenin kapısına birkaç taş dayamaya alıştırdım kendimi. Oysa ne kadar saçma bir şeydi yaptığım; kilitler paslanmış, kapılar da kapanmaz olmuştu, rüzgâr ise o ağır demir kapıyı kapatacak güçte hiç esmezdi, ama ben kendimi ancak böyle güvende hissediyordum.

Merdivenden inmeye alışık olmadığım için düşmekten korkuyordum. Yine de yüze yakın basamağı olanca hızımla indim. Koşarak koridoru geçtim sonra da tencereleri, havuçları ve suyu nasıl taşıyacağımı düşünmeye koyuldum. Birkaç kez gidip gelmem gerekiyordu, ancak bunu yapacak gücüm yoktu. Oysa o basamakları yarım saat önce heyecandan ne büyük bir şevkle çıkmıştım. Şimdi ise başım dönüyor, bacaklarım titriyor, nefes nefeseyim. En azından bir kez çıkmam gerek diyerek etleri bir tencereye doldurup merdivenlere yöneldim. Yarı yolda aşağıya inen Théa'yla karşılaştım.

– Tek başına üstesinden gelemeyeceğini düşündüm.

– Haklısın. Taşınacak çok şey var. Ayrıca biz sadece yiyecekle-

ri düşünmüştük, ama hem içmek hem de pişirmek için suya ve karavanalara da ihtiyaç var.

– Ayrıca ateş yakmamız lazım. Onlar yukarda taş ve çalı çırpı topluyorlar, ama ateşi neyle yakacağız?

Topladığım malzemeyi yukarı çıkardıktan sonra diğer odaları gözden geçirmeye karar verdik.

Daha sonraları bulduklarımızın ne amlama geldiğini çok düşündük, ama hiçbir zaman tutarlı bir sonuca varamadık. Gardiyanlar için ne yatak vardı ne de oda; bu Théa'yı çok şaşırttı. Yoksa burada uyumuyorlar mıydı? Akşam gidip her sabah geri mi geliyorlardı? Nereye gidiyorlardı?

– On bir dakikada hiçbir iz bırakmadan yok oldular, diye mırıldandı Théa. Normal bir helikopter bu kadar hızlı gidebilir mi acaba?

Çekmecelerde bir sürü değişik alet bulduk. İlerde ne işe yaradıklarını öğreneceğim çekiçler, çiviler, tornavidalar ve daha sonra çok işimize yarayacak bıçaklar ve baltalar. Théa'yı mutlu eden dört sırt çantası dolusu alet! Sonra ona bir sürü küçük kutu gösterdim: bunlar ateş yakma sorunumuzu kökten çözümleyecek olan kibritler, dedi bana. Ama en önemlisi büyük bir yiyecek stoku bulduk. Önce Théa'yı sevinç çığlıklarına boğan konserveleri gördük. Beni kahkahalarla güldürecek bir sevinçle etiketleri okuyarak yemeklerin adlarını sıralıyordu: kapuska, kuru fasulye, ciğer ezmesi ve adını duymadığım, hiç tatmadığım bir sürü sebze. Sonra içi donmuş et ve tavuklarla, çuval çuval havuç, pırasa, kereviz ve turpla dolu bir soğuk hava deposunun kapısını açtık. Sağ kalma sorunumuz hallolmuştu.

– Bu malzemenin miktarını tam olarak kestiremem, ama kırk kişi olsak da birkaç senelik yiyeceğimiz var gibi görünüyor.

Gördüklerini teker teker sayıyordu, bütün bu yeni bilgiler kafamı karıştırıyordu. Théa'nın birkaç saat daha keşif yapmaya hazır olduğunu görünce yukarda bizi bekleyenler olduğunu hatırlattım ona. Elimizde etler, konserve kutuları, bolca patates ve kibritlerle yukarıya çıktık. Kadınlar kaya parçalarının arasına sıkıştırdıkları çalıları tutuşturdular.

– Dorothée kibrit bulacağınızdan emindi, dedi Germaine. Erkekler hep kibrit bulundurur, diyordu.

Su getirmek için tekrar aşağıya indik. Bu kez içimizdeki en güçlü iki kadın bize eşlik ediyordu.

Yemekler pişerken yağmur durdu, bulutlar dağıldı. Birden gökyüzünün tepesinde güneş belirdi. Kadınlar bunun gün ortasında olduğumuzu kanıtladığını söylediler. Açıktaki ilk yemeğimizi ateşin etrafına dağılmış küçük gruplar halinde yedik. Oysa aşağıdayken herkes yemeğini alır, tek başına bir köşeye çökerdi. Yemek boldu. İlk kez tencerelerde yemek kaldı. Bunu görünce şakalaşmalar başladı.

– Kilo alacağız.

– Bu kadar yıl ciddi bir rejim yaptıktan sonra tüm emeğimiz boşa gidecek desene!

Çok sonra bu sözleri neden komik bulduklarını açıkladılar bana. İşin tuhafı aşağıdayken sık sık gülen kadınlar dışarı çıktığımızdan beri şakalaşmıyorlardı. Her zaman ciddi olduğumdan, bende bir fark gözlenmiyordu. Kuşkusuz arka arkaya yaşadıkları inanılmaz olayların etkisi altındaydılar.

– Saat kaç? diye sordu Germaine bana.

Saatin on olduğunu söylediğimde hepsi şaşırdı. Siren üç saat önce çalmıştı. Oysa biz siren çaldığında yeni uyanmıştık. Bizi gün ve gecenin olağan akışından farklı bir yaşama mahkûm ettikleri açıktı.

– Saatini ayarlaman gerekecek, dedi Théa gülerek.

– Nereden başlamam gerektiğini nasıl belirleyeceğim?

– Bu akşam güneşin batışını izleriz. O anı zamanın başlangıcı olarak saptarsın, sonra yarın akşamki güneşin batışına kadar kaç saat geçtiğini söylersin. Bir günbatımından diğerine kadar geçen süre bir güne eşittir, değil mi?

– Bilmem, dedi Dorothée. Bu biraz da mevsimlere bağlı galiba?

Aralarında anlamakta zorluk çektiğim uzun bir tartışma başladı. Günler yazın uzuyor, kışın kısalıyordu, ama bir günbatımından diğerine kadar geçen zaman bazılarına göre yirmi dört saat, bazılarına göre ise kesinlikle değildi. Aralarında en tahsillileri olan

Théa dahil bu konuda kesin bir bilgiye sahip olan yoktu. Bir süre sonra onları dinlemekten vazgeçtim. Birazdan gece olacaktı, peki biz geceyi nerede geçirecektik?

Parmaklıkların arkasına dönmemiz söz konusu değildi, ama kulübenin etrafında uyumak da kimsenin hoşuna gitmiyordu. Güneşi izlemeye koyuldum. Geceye birkaç saat daha var gibi geldi. Gidip battaniye ve yiyecek almayı önerdim, sonra da buradan uzaklaşmayı. Ama hangi yöne? Gardiyanlarımız ya geri dönerse? Oysa görünürde yol yokken nereden gelebileceklerini kestirmek mümkün değildi. Peki, nasıl gitmişlerdi? Théa odalarda hiç yatak olmadığını söyledi. Birden yeniden sorular yükselmeye başladı, ama kargaşayı fark eden Dorothée, kadınların temel soruna odaklanmalarını sağladı: uzaklaşmakta kararlıysak hangi yöne doğru ilerleyeceğimizi nasıl belirleyecektik? Théa eliyle güneyi gösterdi. O yönde, uzakta, arkasına gizlenebileceğimiz hafif bir tümsek görünüyordu.

Uzun zaman gardiyanların geri gelme olasılığı hepimizi ürküttüyse de hiçbir zaman geri dönmediler. Kadınların üzerlerindeki korkuyu atmaları zaman aldı. Neden bu kadar kendine güvensiz olduklarını anlamakta güçlük çekiyordum. Gardiyanlar bir anda yok olmamış mıydılar? Buharlaşmış gibi iz bırakmadan kaybolmamış mıydılar? Nereden geldikleri belli olmadığına göre nereye gittikleri de belli değildi. Bunda şaşacak ne vardı? Her şeyin anlam taşıdığı bir dünyada yaşamış olan kadınların aksine mantıktan yoksun ve tuhaflıklarla dolu bir yaşama alıştığım için bunda acayip bir şey görmüyordum. Zamanla usa aykırı bir dünyanın dışında bir yaşam tanımadığım için onlardan ne kadar farklı olduğumu anlamaya başladım. Artık hürdük.

Oysa aslında sadece hapishane değiştirmiştik, o kadar.

Théa'yla birlikte gerekli malzemeleri getirmek için birkaç kez aşağıya indik. Kadınlar bizi nöbetçi kulübesinin önünde bekleyip yüklerimizi alıyorlardı, biz ise yeniden aşağıya inmek üzere geri dönüyorduk. Üçüncü gelişimizde kendilerinden memnun, heyecan içinde bulduk onları:

– Bakın, bakın! Ne yaptık! dediler.

Yemek yediğimiz yerin birkaç adım ötesinde seyrek ama yüksekçe çalılıklar vardı. Ortadaki çalıları elleriyle söküp atmışlar, etraftaki çalıları da getirdiğimiz örtülerle örtmüşlerdi. Biraz önce iki kürekle neye yaradığını anlayamadığım bir çukur kazmışlardı.

– Burası tuvaletimiz, dediler, iftiharla.

– Yeniden insan olduk, dedi Dorothée. Bundan böyle ihtiyaçlarımızı herkesin gözü önünde değil, gizli bir yerde görebileceğiz.

Hapishane koşullarına alışık olduğum için ilk başta Théa'nın coşkusunun nedenini anlayamadım. Oysa gözleri yaşarmıştı. İnşaata yanaştığını, gülümsediğini gördüm:

– İçeride kimse var mı? Boş mu?

Kadınlar güldü.

– Evet. Boş. Girebilirsin.

– Giriş buradan, dedi içlerinden biri örtüyü kaldırarak.

Théa ilerledi, örtüyü arkasından indirdi ve bir an yalnız kaldı. Yanımıza geldiğinde bana döndü, "Şimdi sıra sende" dedi.

Herkesin içinde ihtiyaçlarını gidermekten ne denli şikâyetçi olduklarını bildiğimden yaşadığımız anın önemini kavrıyordum. Beni bir önceki yaşamlarına katılmaya davet ediyorlardı. Parmaklıkların arkasında hiç durmadan sözünü ettikleri ve hiçbir zaman dahil olamayacağım yaşamlarının dışında tutmamaya kararlı olduklarını anladım. Böylece örtüden duvarları olan alana yöneldim. Nefeslerini tutmuş beni izliyorlardı. Bana verilen armağanın öneminin bilincindeydim. Peki, neden bu kadar duyarsız kalabiliyordum? Bunu anlamaktan yoksundum. Hiç heyecan duymamam beni rahatsız ediyordu. Kalın, sert kumaşı bir kenara itip içeri doğru bir iki adım attım ve kumaşı bıraktım. O anda hiç tanımadığım çok tuhaf bir duygu hissettim. Kalbim hızla çarpıyor, başım dönüyordu. Etrafıma baktım; sadece dikenli çalılıklar ve beni diğerlerinden ayıran kahverengiye çalan örtüler görünüyordu. Titredim. Sonra birden anladım: ilk kez yalnız kalıyordum, beni gören tek bir kadın yoktu, ben de hiçbir kadını görmüyordum. Büyük bir rahatsızlık duydum. Kollarım iki yanımda, ayakta, durumumu düşünüyordum. İnsanlar için son derece doğal olan, ama benim o ana kadar hiç tatmadığım bedensel yalnızlığı keşfediyordum. Oysa bu

duruma alışıp zevk almam uzun sürmedi.

Neyse ki.

Ortadaki deliği kullandım, ama kolay olmadı. Bacaklarım iki yanımda, gövdem öne eğik, hiç alışmadığım bir pozisyonda ayakta durmam gerekiyordu. Alışık olmadığım bu duruş çok rahatsızdı. Herkesin önünde dışkılamayı olağan karşılamama rağmen bu durumdayken kimsenin beni görmediğine seviniyordum. Sonra bana söylenenleri uygulayarak kürekle dışkımı örttüm, ama temizlenmek için su bulamamaktan hoşnutsuzdum. Üstümü kirletmemiş olmayı ümit ederek ayağa kalktım. Daha sonra Théa yapraklarla temizlenmeyi öğretecekti.

Diğerleri küçük denkler hazırlarken Germaine ile Francine aşağı inmek konusundaki çekimserliklerini yenerek birkaç kez bizimle geldiler. Yanımızda götürmekte yarar gördüğümüz konserveleri, eti ve diğer bazı şeyleri dört köşesinden düğümlediğimiz battaniyelere doldurup yola koyulduk. Üç büyük kazan su da almıştık. Her kazanı iki kadın taşıyordu. Yorulup ayakları takılır, sular devrilir diye korktuğumuzdan, su taşıyıcıları düzenli aralıklarla kazanı başka bir ikiliye devrediyordu. Hazırlanmamız bir saate yakın sürdü. Yola koyulduğumuzda güneş yolunun dörtte üçünü tamamlamıştı. Gece olmadan tepeciklere varmayı umut ediyorduk.

Théa, bize yardım eden iki kadın ve ben çok yorulmuştuk. Senelerce gardiyanlar koşmamıza izin vermedikleri için düz yolda on metreden fazla yürümemiştik, buna rağmen o merdivenleri en az on kez inip çıkmıştık. Yorulduğumuzu fark edenler yüklerimizin bir bölümünü aldılar. Sendelediğimi gören Dorothée elimdeki paketi almalarını söyledi. Daha sonra hiç buna benzer bir yorgunluk duymadım, içlerinde en genci ben olduğum için en güçlüleriydim de. Belki de başka bir yaşam biçimi tanımadığım için içimi kemiren bir özlem yoktu, en azından içinde bulunduğumuz duruma en iyi uyum sağlayan bendim.

Sandaletler giyiyorduk, çakıl taşları ayakkabının içine giriyor, ayaklarımızı acıtıyordu, bu yüzden ağır ilerliyorduk. Topallıyorduk, içimizde yalınayak yürümeyi deneyenler oldu, ama hemen ya-

ralar, sıyrıklar olunca vazgeçtiler. Elbisesinin eteğinden bir parça yırtarak ayaklarına sarma fikri Laurette'ten çıktı. Kısa bir süre sonra hepimiz onu taklit ettik.

Tepeye çıkınca durduk, arkamıza baktık. Bu kurak, verimsiz sonsuzlukta hiçbir kıpırtı yoktu. Sık sık arkamıza bakarak yola devam ettik. Kulübe gözden kaybolduğunda konaklamaya karar vermiştik ki gözleri hepimizden daha keskin olan Germaine aşağıda su olduğunu, suya akseden çalılıklar gördüğünü söyledi. O ana kadar ayağıma sardığım kalın bez parçalarına karşın yaralanmamak için gözlerim yerde ilerlemiştim, ama gösterdiği yöne baktığımda daha sonraları mükemmel bir görüşe sahip olduğumu anlamama rağmen, ağaçlıklar arasında görünen suyun neye benzediğini bilmediğimi anladım. Bir nehir bulma olasılığı herkese yeni bir güç verdi, hızla o yöne ilerlemeye koyulduk. Germaine yanılmamıştı. Yarım saat sonra denklerimizi bırakmış, elbiselerimizi çıkarmış sığ bir nehre doğru koşuyorduk.

Hayatımda ilk defa yıkanıyordum, bu o kadar hoşuma gitti ki hiç sudan çıkmak istemedim. Dere yatağında, saçlarımı suyun yüzüne bırakmış yatıyordum. Soğuk sudan irkilmesem bir süre sonra kolaylıkla uykuya dalabilirdim.

Yorgunluktan acıkmayacağımızı sanıyorduk, oysa yanılmışız. Yıkanıp dinlendikten sonra ateş yaktık. Çalılar hızla yanmaya başladı, kora dönüştü. Kadınlar o arada tel parçalarını kafes gibi örerek eti kızartacak bir ızgara yaptılar. İlk kez haşlanmamış bir yemek yiyordum. Tadı nefisti. Bundan sonra hiç durmadan sonsuza dek yemek yiyebilirdim. Aslında ağzım dolu uykuya dalmıştım!

Geceyarısı uyandım. Karanlık beni çok şaşırttı. Karanlık! Gözlerimi açmış ellerimi inceliyordum. Belli belirsiz görüyordum. Gökyüzü kaygı verici kara bir kitleydi. Her an üstüme çökecekmiş gibi görünüyordu. Gökyüzünün yeniden bulutlandığını anlamam uzun sürdü. İçimi büyük bir sıkıntı kaplamıştı. Kadınların uzaklardaki yıldızlar, takımyıldızlar, Samanyolu hakkında anlattıklarını düşünerek kendimi avutmaya, rahatlatmaya çalıştım. Bu kez sonsuz boşluğu hissetmeye, korku verici bu karanlığın içine

düşüp kaybolmaktan korkmaya başladım. Sonsuza dek hiçliğin içinde yuvarlanıp gitmekten ürküyordum. Korunmak için top gibi büzüldüm, o anda bir kadının yanı başında yattığımı, ona dokunduğumu hissettim. Kırbaç korkusuyla sıçramak üzereydim ki birden artık gardiyanların olmadığını anımsadım. Yine de başka bir bedenle temastan hoşlanmamıştım. Yavaşça ondan uzaklaştım. Bir gece Francine'e yaklaştıran dürtüyü bir daha hiç duymadım. Sabah, üstümü örttüklerini görmek beni hem duygulandırdı hem de tuhafıma gitti.

Aynı kaderi paylaştığım kadınların arasında hareketsiz yatıyordum. Yapraklar hafif bir rüzgârla titreştiler. İlk kez duyduğum bu sese kulak kabarttım. Dünyam değişmiş, bilinmezlerin içine düşmüştüm. Sabahtan beri durmadan yeni şeyler öğreniyordum. İçimi bir sevinç dalgası kapladı: parmaklıkların arkasından kurtulmuştum, ben de onlar gibi geri dönmektense ölmeye razıydım. Şimdiden o hapis hayatına nasıl dayanabildiğime şaşıyordum. Hiçbirimiz ölmediğimize göre, acıdan ölünmezmiş demek, diye geçirdim içimden.

Günün doğuşunu seyrettim. Gözlerimin önünde güneş yükseliyor, önceleri gri olan gökyüzü dağılan bulutlarla yavaşça altın rengine bürünüyordu. Kuş sesleri duydum, çok yükseklerde uçuyorlardı. Kadınlar teker teker uyanmaya başladı. İlk başta hapisten kurtulduklarını unutarak şaşkın şaşkın etrafa bakıyorlar, sonra da gülerek birbirlerine sesleniyorlardı. Yıkanmak için nehre yöneldik, bir süre sonra yüzebileceğimiz derinlikte yerler keşfettik. Théa beni su yüzünde tutarak kulaç atmayı öğretmeye çalıştı, ama korkudan ne dediğini anlamıyordum. Kayalara sürtünen dizkapaklarım sıyrıklar içindeydi. Yine de sırtüstü yatarak su yüzünde kalmayı başardım, kendimi nehrin hafif akıntısına bıraktım. Daha sonra konservelerden kendimize yemek hazırladık. Kadınlar ateş yaktılar, çok miktarda sıcak külün içinde patates pişirdiler. İlk günümüzün çoğunu böylece, açgözlü bir biçimde yemek yiyerek, sık sık nehre girerek ve tatlı bir güneş ışığı altında güneşlenerek geçirdik. Yine de gardiyanların dönecekleri korkusundan kurtulamadığımız için içimizden üç dört kadının devamlı

olarak tepeye çıkarak kulübeyi gözlemlemesine karar verdik. Sıra bana geldiğinde yalnız olmanın daha zevkli olacağını düşünerek yanıma kimseyi almadım.

Akşam aynı sorular ortaya atıldı: neredeydik? Bundan sonra ne yapacaktık?

Biz acaba bildiğimiz Dünya'da mıydık?

İki günbatımı arasında ne kadar zaman geçtiğini sordular; bana göre yirmi dört buçuk saatten biraz fazlaydı. Aslında kalp atışlarımın ritmini bilmediğimizden verdiğim bilgileri doğrulayamıyorduk. Hiç kimse böylesine yumuşak bir iklimde, kaya parçalarından ve çakıllardan oluşan bir çölden haberdar değildi. Ama hepsi de az seyahat ettiklerini ve önceki yaşamlarında coğrafyayla pek ilgilenmediklerini itiraf etmişti. Çoğu sadece mahallelerini ve yaşadıkları şehrin çevresini bilmekle yetinmişti. Tanımadıkları yörelerde geçen filmler görmüş olsalar da Dünya o kadar büyüktü ki!.. Yine de etrafa baktıklarında bu denli cılız bir bitki örtüsü görmek onları şaşırtıyordu. Görünenler sadece tanıdık gelen birkaç pırnal, birkaç şimşir, birkaç karaçam gibi ağaççıktan ibaretti ne yazık ki! Geçmişi o kadar az hatırlıyorlardı ki!.. Bir de az rastlanan bir ot vardı. Hiç dağ çiçeği yoktu, belki mevsimi değildir, diye düşündüler. Ayrıca çok az sayıda böcek görmek onları şaşırtıyordu, ama bundan da bir sonuç çıkaramadılar. Toprak, ufka doğru tepe denemeyecek kadar hafif tümseklerle uzanıp gidiyordu. Dünya'da olmadığımızı nasıl düşünebilirdik? Böyle bir şeye nasıl cesaret edebilirdik?

– Şehirler... şehirleri bulmalıyız. Onlara ulaşmalıyız, diyorlardı.

Peki, ya gardiyanlar? Ya şehirler onların elindeyse? Ya bizleri yakalayıp yeniden içeri atarlarsa? Kadınlar yine sonu gelmeyen tartışmalarına başladılar, oysa tüm araştırmalarımız boşa çıktı, şehir izine hiç rastlamadık. Bu tartışmalar ne kadar gereksizdi. Yeniden yola koyulmak için hiç acele etmiyorduk. Açık havada bulunmanın tadı, nehirde yüzmenin verdiği rahatlık ve gönlümüzce yiyebilmek bizi iyice tembelleştirmişti. Böylece tartışmalar ile keyifli anların girift olduğu birkaç gün geçti.

Artık kadınlara eskiden olduğu gibi vahşi bir düşmanlık bes-

lemiyordum, onlardan nefret ederek ne kadar aptal olduklarını düşünmüyor, onlara kusur bulmaya çalışmıyordum, yine de uzun bir süre aynı düşünceye odaklanamadıklarını ve herhangi bir fikri mantıklı bir sonuca vardıramadıklarını göz ardı edemiyordum. İçlerinde az da olsa başarılı olan sadece Théa'ydı, o da ancak kendini zorlayarak bir sonuca ulaşabiliyordu. Anlattıklarına bakılırsa hepsine –belki bana da– uzun süre uyuşturucu verdikleri anlaşılıyor. Uyuşturucu ilaçlar verilmemiş olsaydı, ilk zamanlarda da daha sonraları köşeye çömeldiğimde yaptığım gibi doğru dürüst düşünmem gerekirdi. Örneğin dışarı çıktığımızda yolu keşfettiğim gün neden yolun iki yöne de uzandığını düşünmediğimi, neden iki yönü de araştırmadığımı sorgulamak ancak şimdi, bu tür bir kararı uygulama olanağı yokken aklıma gelmişti. Hiçbir kadının üniversite tahsili yoktu. Nasıl adlandıracağımızı bilemediğimiz o felaket gününden önce ya ev kadını olduklarını ya da satıcı, garson, kasiyer gibi daha sonra ne anlama geldiğini öğrendiğim işlerde çalıştıklarını söylüyorlardı. İçlerinde öğrenim gören sadece Théa'ydı. Birkaç yıl sekreter olarak çalışmış, sonra yeniden okumaya başlamıştı, yakalanıp hapse attıklarında hemşire diplomasını yeni almıştı. Onun da hatırlamadığı çok şey vardı. Diğerlerinin açık fikirli veya temkinli oduklarını söylemek imkânsızdı, planlama yetenekleri hiç yoktu. Aslında hepsi tekdüze bir hayata dönüp o hayata hemen uyum sağlamaya can atıyorlardı. Önceki yaşamlarında gerek olmadığından kendilerini yetiştirmemişler, hiçbir konuda gelişme göstermemişlerdi. Genellikle günlerimizin akışından Dorothée, Théa ve ben sorumluyduk, diğerlerinin ne düşündüğünden fazla etkilendiğimizi söyleyemem.

Dorothée'nin üstünlüğü herkesten yaşlı olmasına dayanıyordu. Eskiden ondan nefret ederdim. Oysa sorunlarımızı önem derecesine göre en doğru şekilde sıralayan oydu, zamanla nefretim büyük bir saygıya dönüştü. Kadınlar hiçbir sonuca vardıramadıkları tartışmalarla bocaladıklarında, büyük bir nezaketle araya girerek yararlı çözümler bulurdu. Otoritesinin yaşından değil, tutarlı davranışlarından kaynaklandığını fark ettim. Ben de zaman-

la önerilerini beklemek yerine, onun gibi öngörülü olmaya özen gösterir oldum. Birkaç gün sonra erzağımızın yarısını tükettiğimizi fark ettik.

– Gidip yeniden getirmeliyiz, dedi Dorothée. Bir de depoda kalanların listesini çıkarmalıyız. Burada mı kalacağımıza yoksa başka bir yere mi gideceğimize sonra karar veririz.

"Karar veririz" derken aklından sadece Théa ile kendisini geçirdiğini biliyordum, ama kısa bir süre sonra o gruba dahil olacağımdan emindim.

Théa ile bana on beş kişilik bir kafile eşlik etti. Onlar aşağıya inmeyecekler, sadece çıkardıklarımızı taşımaya yardım edeceklerdi. Aslında bana çok gereksiz gelen bir görevleri daha vardı: gözcülük. Théa'ya açıldım.

– Belki haklısın, dedi bana, ama yukarda birilerinin bulunması beni de rahatlatıyor. Hiç belli olmaz. Hiçbirimiz neden gittiklerini bilmiyoruz, nasıl gittiklerini de. Bu durumda geri gelmeyeceklerinden emin olmamız için hiçbir neden yok.

Tartışacak bir şey kalmamıştı. Kuralsız bir dünyada neyi öngörmek mümkündü ki.

Kulübelere doğru yol almaya başladık; ilerledikçe suskunluğumuz artıyordu. Çok konuşkan biri olmasam da sözcüklerden oluşan bir ortamda yaşamaya alışıktım. Oysa şimdi ayaklarımızın altında ezilen çakıl taşlarının sesinden başka bir şey duyulmuyordu.

– Uzağa gitmek istiyorsak daha uygun ayakkabılar bulmalıyız, dedi Théa. Bu sandaletler iki günden fazla dayanmaz.

Mahzenden bir an önce çıkmak için aceleyle koşarken odalardan birinde gardiyanların giydiği çizmeye benzer ayakkabılar gördüğümü hatırladım.

– Kırk kişi olduğumuzu unutma! dedi Germaine.

– Yalınayak yürürsek ayaklarımız nasır tutar, sonra da...

Bu kez cümlenin sonunu getirmedi, bu kez her zaman olduğu gibi tartışma başlatan da çıkmadı. O korkunç yere yaklaşıyorduk. Korku bizi suskun kılmıştı. İstemeden yavaşlamıştık.

– Hiçbir şey değişmemiş, her şey bıraktığımız gibi, dedi Annabelle, kulübeye vardığımızda.

Hafifçe esen bir rüzgâr vardı; hareketsiz ve suskun olduğumuzda kulağımıza hep aynı yeknesak melodiyi üfüren bir rüzgâr. Bulutlar geri gelmişti, gökyüzü yüksek ve beyazdı. Yol arkadaşlarımın ürperdiklerini sezdim.

– Haydi iş başına, dedim.

Açık havaya alışmıştık. Merdivenin yarısına varmadan mide bulandırıcı bir kokuyla yerime çakıldım. Açıklaması Théa'dan geldi:

– Geride bıraktığımız bizim kokumuz. Temiz havaya ne çabuk alıştın! Havalandırma, havayı ancak nefes alacak kadar temizleyebiliyor.

O anda havalandırmanın kısık homurtusunu duydum. Birden mahzenden çıktığımız andan itibaren tüm yaşamım boyunca duymaya alışık olduğum bu sesin eksikliğini ne kadar hissettiğimi fark ettim.

– Bütün ışıklar hâlâ yanıyor, dedim. Ne tuhaf. Oysa lambaların sönmesi, her şeyin durması gerekmez miydi?

– Böylesine acayip bir dünyada neyin doğal olduğunu anlamamız mümkün mü?..

Bu olasılığı hiç düşünmemiştik, ama talih bizden yanaydı.

Işıklar hiç sönmedi.

İkimiz de parmaklıklarla çevrili odaya, hapsedildiğimiz bölüme girmekten kaçınıyorduk. Keşfetme arzumuzu engellememek için yine de kendimizi zorlayarak işe oradan başladık. Nedenini bilmiyorum, ancak her şeyin kaçtığımız anda bıraktığımız gibi kaldığını görmek içimizi rahatlattı. Nehir kenarında, kürekle toprağı düzleyip çakılların üstüne uzandığımızda hapishanedeki yegâne konforumuzu, şiltelerimizi özlemle anmıştık. Niyetimiz şilteleri yukarı taşımaktı.

– Çok ağır olacak, dedim. Yeniden yola çıkarsak şilteleri beraberimizde nasıl götürürüz? Yukarı taşımaya varım, ama ancak uzağa gitmezsek işimize yarayacaklarını unutma.

– Burada kalmamız anlamsız. Uygarlığa ulaşmayı denememiz gerek.

– Hangi uygarlıktan söz ediyorsun?

Théa yüzüme baktı.

– Ne demek istiyorsun?

Omuz silktim.

– Gayet açık. Bu gezegen onların, buraların sahibi onlar. Öyle ise karşımıza çıkacakların bizi hapse atanlardan başka birileri olmaları mümkün mü? Bu ihtimal çok zayıf değil mi? Onlarla karşılaşmaya hiç niyetim yok benim.

– Demek Dünya'da olmadığımızı düşünüyorsun.

Soru sormuyordu. Beni onaylar gibiydi. Söylediklerimi destekleyecek hiçbir bilgiye sahip değildim oysa. Hiçbir zaman da olmadım. Daha sonra sağda bir odaya girdik, içinde bir masanın ve sandalyelerin olduğu bir odaya. Duvarın dibine altı tane yüksek, dar dolap sıralanmıştı. Théa, işyerlerinde, çalışanların kişisel eşyalarını koymaları için bu tür dolaplar verildiğini söyledi. Hepsinin kapağı açıktı. Her birinde ikişer çift çizme gözüme çarptı. Théa çizmeleri masanın üstüne dizdi. Dolaplarda ayrıca ikişer gömlek, ikişer don ve ikişer pantolon vardı.

– Hepsi çok işimize yarayabilir, ne yazık ki sayıları yetersiz.

Bir çekmecede iğne, iplik ve ne olduğunu bilmediğim başka şeyler bulduk.

– Makas, düğme ve fermuar, dedi Théa, üniformaları onarmak için.

Hepsi buydu. Théa şaşırmıştı.

– Ne bir resim ne özel bir eşya, geceyi burada geçirmedikleri belli. Özel eşyalarını başka yerde sakladıkları anlaşılıyor. Eşyalarını alamadan gittiklerine göre çok aceleleri olduğu kesin.

Sonra sustu, kaşlarını çattı.

– Ne var?

– Eğer burada kalmıyorlarsa o gömleklerin ve çizmelerin burada işi ne?

Omuz silkti. Nedenini o da bilmiyordu.

Konservelerin istif edildiği bölümden geçerek koridorun karşısına, soğuk hava deposuna girdik. Théa kapının üzerinde bulunan termometreyi inceledi.

– Eksi elli derece! dedi. Çok uzun bir süre burada kalacağımı-

zı öngörmüşler. Belki malzemeler aralıklı olarak getiriliyordu.

Alelacele ihtiyacımız olan yiyecekleri dışarı çıkardık. Çok üşümüştüm. Üşümek o güne kadar hiç tatmadığım ve acı veren bir duyguydu. Titrediğimi gören Théa getirdiği battaniyeye sarılmamı önerdi.

– Hastalanmamaya bak. Hastalanırsan sana ne veririm, bilemiyorum. Şimdiye kadar ilaca benzer bir şey gözüme ilişmedi. Oysa bize ilaç verdiklerini hatırlıyorum! Sen otur, dinlen, ben biraz su ısıtayım.

Yan odada ufak bir su ısıtıcısı ile bize yemek verdikleri tencerelerden çok daha ufak bir kap buldu. Théa suyu tatlandıracak bir şeyler aradı, bir torbanın dibinde birkaç yaprak çay artığı bulunca çok şaşırdı. Hiç tanımadığım bu içeceğin tadını beğenmedim, ama söz dinleyip içimin ısınması için kaptakini yudumlamaya başladım.

İlk odaya geri döndük. Théa çay ile kahve aramaya devam ettiyse de çabaları boşaydı! Ne yazık ki ona hiç yardım edemiyordum. Okuma bilmediğimden, etiketlerden anlamıyordum. Çay, kahve yoktu, ama alet edevattan yana şanslıydık. Neden bu kadar alet depoladıklarına hiçbir anlam veremedik! Daha önce, çivilerden, çekiçlerden söz etmiştim ya, bunlara testereler, marangoz rendeleri, her türlü pense, kazma, kürek ve çeşitli konserve açacakları da eklendi. Théa daha bir sürü araç ve gereci göstererek adlarını saydıysa da hiç kullanmadığım için bu aletleri aklımda tutamadım.

Testereleri ve kürekleri götürmek için yukarıya çıkardık, başka bir bölümde, kullandığımız battaniyelerin yepyeni büyük bir stokunu bulduk. Gerektiğinde bize vermek üzere oraya istiflenmiş olmalıydılar.

– Bu battaniyeler o kadar dayanıklı ki en az iki yüzyıl eskimeden kalırlar! dedi Théa.

Çıkartacaklarımızı kolayca taşımak için battaniyelerin içine yerleştirerek uçlarını düğümledik.

– Hepsini birden çıkartamayız. Hem yorgunuz hem de senelerce hareketsiz geçen bir hayattan dolayı güçsüzüz.

Önümüzde tırmanmak zorunda olduğumuz dağ gibi yüz basamağın düşüncesi bile korkunç gelirken, o merdivenleri böyle bir yükle çıkmak gerçekten imkânsızdı.

– Merdivenlerden çıkarabilirsek tekerlekli servis arabasından yararlanabiliriz, dedim.

Araba hem ağır hem de büyüktü. Merdivenin kıvrımsız, dümdüz olması her ne kadar işimizi kolaylaştırıyorsa da yükümüz göz korkutucuydu.

– Deneyelim.

Nefesimiz ancak on basamak dayandı. Üstelik tekerleklere zarar vermemek için arabayı olduğu gibi kaldırmamız gerekiyordu.

– Bana kalırsa bu işi başarmamız için Germaine gibi gözü pek ve kuvvetli birinin yardımına ihtiyacımız var.

Kapının yanında bizi bekleyenlerin arasında bulunan Germaine'e seslendik, o da bizi kırmadı. Yavaş yavaş, duraklayarak yukarıya çıkarmayı başardık. Bitkinliğimizi fark eden Francine ve Annabelle ürküntülerini bastırarak aşağıda hazırladıklarımızı çıkarmak için mahzene inmeye razı oldular. Nasıl olsa yeniden gelebiliriz düşüncesiyle iki günlük et almakla yetindik. Şilteleri sonraya bıraktık. Soğuk hava deposunun kapısını özenle kapatırken son anda aklıma Dorothée için bir sandalye almak geldi.

Dönüşümüz çok yavaş oldu. Servis arabasını itmek için otları yolmanuz, taşları temizlememiz gerekiyordu, sonunda arkamıza dönüp baktığımızda, dar bir patika oluşturduğumuzu gördük. Annabelle önden gitti, yardım istedi.

– Açtığınız bu yol yerimizi belli ediyor, dedi gelenlerden biri.

Théa ile Germaine omuz silktiler. Zaman geçtikçe mahzene inmeyi göze alanların hepsi gardiyanların bir daha geri dönmeyeceğinden emindi. Terk ettikleri odalarda hiç iz bırakmamışlardı, öyle ki o odalara bakınca günün birinde birisinin çıkagelip, "Bunlar benim" diyebileceğine inanmak imkânsızdı.

Hızla örgütlendik. Bir bölümümüz önden giderek taşları ayıklıyor, diğerleri ise ellerindeki küreklerle toprağı düzeltiyordu. Tökezleyince duruyor, yolu açıyorduk. Servis arabası öylesine ağırdı ki her duruşta tekrar yola koymamız için hepimizin omuz ver-

mesi gerekiyordu. Nehrin kenarına vardığımızda ateş yanmıştı. Kızarmış etler bizi bekliyordu. Dorothée yemeğini getirdiğim sandalyede yedi, bizler ise onun etrafında toplandık, bir halka oluşturduk.

– Burada kalmamalıyız, dedi. Asalaklar gibi buraya yerleşerek mahzendeki malzemeyle yetinmekten kaçınmalıyız. İnsan gibi yaşamalıyız. Nerede olduğumuzu, bizi kimlerin, neden hapsettiğini öğrenmek istiyorum. Nerede olduğumu bilmeden bir sandalyede oturarak ölmek istemiyorum.

Ne yazık ki akıbetini tanımladığının farkında değildi.

– Battaniyelerimiz ve bol miktarda ipliğimiz var. Bunlarla sırt çantaları dikeriz. Her birimiz taşıyabileceği kadar yük alır. İster kuzeye, ister güneye gidelim, fark etmez. Aradığımızın hangi yönde olduğunu bilmediğimize göre!

– Bulacağımızın bizi ne denli mutlu edeceğinden hiç emin değilim, diye mırıldandı Théa.

– Germaine, Théa ve ufaklık mahzene konserve almaya gitsinler. Her gün ne kadar yiyeceğe ihtiyacımız olduğunu hesaplayalım, sonra her birimizin iki aylık yiyecek taşıyıp taşıyamayacağına bakarız. Yürüyeceğiz. Zamanla güçleniriz, bir süre sonra da günde yirmi-yirmi beş kilometre yol alacak duruma geliriz. Böylece bin-bin beş yüz kilometre gideriz, o zamana kadar nasıl olsa bir şeylere rastlarız. Olmazsa...

Ürperdiğini sezdim. Kısa bir sessizlik oldu. Söze başlayan Théa oldu.

– İki aylık yiyecekle ancak bir ay yürümeliyiz. Daha fazla değil. Geri dönme olasılığını unutmamalıyız.

Uzun bir sessizlik oldu. İçimizde eli boş döneceğimizi düşünmek isteyen yoktu. Oysa geceleri ufacık bir ışık dahi görünmüyordu. Eski yaşamlarda çölde bile geçen uçaklar görünür, kumda izler gözlenirdi. Önümüzdeki bomboş vadiye ve sessiz gök kubbeye baktığımızda en ufak bir yaşam belirtisi yoktu.

– İki gün sonra yola çıkalım. Yarın sırt çantalarını dikmeye başlayacağız.

O gece bulutlar dağıldı. Güneş batıp gökyüzü karanlığa bürün-

dükçe gözümü parlayan yıldızlardan ayıramadığımı fark ettim. Théa, sırtüstü uzanmıştı. Gözleri açıktı.

– Uyumuyor musun?

– Bu bizim Dünyamızın gökyüzü mü, onu anlamaya çalışıyorum. Büyük Ayı'yı göremiyorum. Eskiden tanımakta güçlük çekmediğim tek yıldız kümesi oydu oysa. Güney Yarıküre'de Güneyhaçı takımyıldızının görüldüğü söylenirdi, ama neye benzediğini bilmiyorum.

Ertesi gün çok yoğun geçti. Yiyecek getirmek için sürekli mahzene inmek gerekmişti. Kürekleri, tencereleri ve aletleri kırk gruba ayırdık. On-on iki kadın ellerinden geldiğince sağlam çantalar dikmek için uğraştılar. Aslında servis arabasını da yanımıza almak istiyorduk, ama hızımızı kestiği için sonunda orada bırakmaya karar verdik. Şimdi düşünüyorum da, o arabadan ayrılmamamız gerektiğini o sırada nasıl anlamadık şaşıyorum. Sanki bizi nelerin beklediğini çok iyi biliyor, ama kabullenmek istemiyorduk. Théa özellikle tekerleklerinden ayrılmak istemiyordu. Bana uzun uzun bilimin kökeninin tekerleğin icadına dayandığını söyleyerek karmaşık şeyler anlatmaya çalıştı. Arabayı inceledi ve söktü. Her birimiz bir bölümünü taşıyacaktık. Sandalyeyi de yanımıza alacaktık.

Dorothée, Élise ve Marguerite gibi yaşlılar ufacık bir yokuş görünce duraklıyorlardı, dinlenmelerine fırsat vermek için saat başı mola veriyorduk, bu yüzden çok ağır ilerliyorduk. Ben ise önden koşarak her tümseğin arkasında neler olduğunu bir an önce görme peşindeydim. Her seferinde hayal kırıklığına uğruyordum: göz alabildiğine uzanan bomboş bir vadi, birkaç tepecik, arkalarında aynı boş vadilerden bir tane daha... Kadınlar umutlarını yitirmiyorlar; evler, bir yol, bir işaret görmemi temenni ederek heyecanla beni izliyorlardı. Oysa benim, her seferinde olumsuz bir şekilde başımı öne eğmekten başka seçeneğim yoktu. Böyle üç büyük vadiden geçtik. İlk rastladığımız nehirden daha küçük bir derenin aktığı vadiye geldiğimizde güneş batmak üzereydi. Orada gecelemeye karar verdik. Hızla kampı kurmaya koyulduk. Taşlardan bir ocak yaptık, üç battaniyeyle etrafı çev-

rilen hela için bir delik kazdık. Yemek sessiz geçti. Hayal kırıklığı sinsice yüreklere işlemeye başlamıştı.

– Bunu tahmin etmeliydik, dedi Théa. Mahzeni uzak bir yere inşa ettikleri belliydi. Gizlemek istedikleri çok açık.

Kadınlar hemen bu fikir üzerine hapisteki yaşantımızı tartışmaya koyuldular. Hüzünlü konulardan kaçındıkları için ciddiyet uzun sürmedi, bir süre sonra gülüşmeler başladı. Güneş batarken Rosette'in sesi yükseldi. Şarkı söylüyordu.

Donakaldım. Daha önce hiç müzik işitmemiştim. Ne olduğunu bile tam olarak bilmiyordum. Bakın, demişti Annabelle, gökyüzünün güzelliğine bakın ! Tüm bakışlar günbatımına yönelmişti. Renklerin beklenmeyen güzelliği herkesi susturdu. Ben ise bu renkleri tanımıyordum, bu gitgide açılan pembeleri ve morları ilk kez görüyordum. Renklerle ilişkim mahzenin gri duvarlarıyla sınırlıydı. Gökyüzünde kırmızı, mora dönüşüyor, kimi bulut yeşile çalıyor, yaldızlanıyordu. Nefesim kesildi. Théa'nın açıklamasını merak ediyordum, sessizliğin içinden Rosette'in berrak ve güçlü sesi duyuldu. İçimde, benliğimin derinliklerinde bir titreme, yükselişe benzer bir duygu hissettim. Gözlerim yaşardı. Rosette uzun süre şarkı söyledi, diğerleri alçak sesle ona eşlik ediyorlardı, güneş uzun ve hoş bir gösteri gibi battı, vadi alacakaranlığa büründü.

Daha sonra uykumda beni kaldıran kollar hissettim. Üstümü örten Théa'ydı. Bu kez gardiyanları ve kırbaçlarını anımsamadım, geri çekilmedim, ama sabaha kadar gözüme uyku girmedi. Adlandıramadığım bir rahatsızlık vardı içimde. Aklımı çelen yıldızlar oldu. Büyülenmiş gibi seyrediyordum onları. Bir yandan hareketsiz gibi duruyorlar, diğer yandan da izleyemediğim kadar yavaş ilerliyorlardı. Rosette'in şarkısı hâlâ aklımdaydı.

Bir süre sonra tuvalete gittim. Dönüşte bazı kadınların battaniyelerin altında ikişer ikişer birbirlerine sarılarak yattıklarını gördüm. Gördüklerim beni şaşırtmıştı. Bu konuyu Théa'ya açtığımda omuz silkerek, ne yapsınlar, ellerinden geleni birbirlerine sunuyorlar, dedi. Rahatsız olduğunu sezdim. Ne demek istediğini sormadım.

Yirmi altı gün boyunca yürüdük. Her akşam içimize çöken hü-

zün ve Rosette'in şarkısı eşliğinde geçen yirmi altı gün. Şarkı her seferinde değişiyordu. İlk başlarda eski şarkıları seslendiriyordu, sonra yeni melodiler üretmeye koyuldu, bu sayede hiç bilmediği bir yeteneğini keşfetmişti. Yirmi sekizinci günün öğlen molasında yemek hazırlanırken her zaman yaptığım gibi önümdeki tepeciğe koştum. İlk kez karşımda boşluk bulmadım. Yemekten sonra ineceğimiz uzun yokuşun altında, terk ettiğimiz nöbetçi kulübesini andıran dörtköşe ufak bir bina vardı. O kadar şaşırmıştım ki önce üç yüz altmış derecelik bir daire çizerek gerisingeri başlangıç noktasına döndüğümüzü sandım. Ama çevre değişikti, üstelik bu kulübe düzlüğün orta yerinde değildi, tam karşımda duran yarı açık kapısı ise bizimki gibi güneye bakmıyordu. Bir an önce nasıl bir yer olduğunu anlamak için fırlayacakken birden diğerlerine haber vermem gerektiğini hatırladım. Döndüm, ellerimi ve kollarımı sallayarak onları çağırmaya başladım. Kadınlar ateşi ve kazanları bırakıp bana yöneldiler. Sabırsızlığımı bastırarak yaklaşmalarını bekledim. Artık ben de iyi bir yol arkadaşı olmuştum.

Koşa koşa geldiler, nefes nefese olan Dorothée bile acele ediyordu. Théa'yla yokuşu çıkmasına yardım ettik. Üstlendiğim bu görev sabırsız davranmamı engellediği için mutluydum. Bir süre açık kapının önünde öylece kaldık. Korkuyorduk: ya içeride gardiyanlar varsa? Bir adım atarak kapıyı kendime doğru çektim. Menteşeleri paslanmıştı, biraz zorlayınca kapı gıcırdayarak açıldı. Aşağıya inen merdivenin sahanlığı gözüme çarptı. Işıklar yanıyordu. Pis bir koku duyuluyordu. İçeri girdim, hemen arkamda Théa ve Dorothée vardı. Basamakları inmeye koyulduk. Bizi nelerin beklediğini tahmin edercesine sessizdik.

Koku gittikçe ağırlaşıyordu. Merdivenin yarısına varmadan boğucu bir hal almıştı. Peşimizde, diğerlerinden daha cesaretli birkaç kadın daha vardı. Şaşkın oldukları belliydi. Dorothée elbisesinin kolunu yırtarak burnunun önüne bir maske yaptı. Hepimiz onu taklit ettik. Kokuyu azalttığından emin değilim, ama en azından o iğrenç koku ile aramızda koruyucu vazifesi görüyordu. Derin nefes almamaya özen göstererek usulca merdivenlerden inmeye devam ettik. Kadınlar suskundu, sadece basamaklardan

inen ayak seslerimiz duyuluyordu. Artık aşağıdaydık. Mahzenin büyük ahşap kapısının iki kanadı ardına kadar açıktı, tıpkı alarm çaldığı gün bizim mahzende olduğu gibi. Eşikten girdiğimde dehşet içinde olduğum yerde donup kalmıştım.

İçerisi gardiyanların geceleri açık bıraktığı loş ışıkla aydınlanmış olsa bile mahzen görünüyordu: yığılmış kadın cesetleriyle dolu mahzen... Her taraf ceset kaplıydı sanki. Şilteler, demir parmaklıklar, her taraf alt alta üst üste korkunç bir şekilde yığılmış kadın cesetleriyle doluydu. Kimi çırılçıplak, kiminin elbisesi liğme liğmeydi. Korkunç bir ceset yığını; işkence görmüş, gözleri açık, dudakları aralık, elleri yumruk gibi sıkılı kadınlar. Sanki birbirleriyle kıyasıya dövüşürken ölümün ayırdığı kadınlar.

Demek ki alarm çaldığında bu hapishanede yapay gece yaşanmaktaydı. O saatte parmaklıklı kapı kilitli olduğundan, gardiyanların ise hapistekileri kurtarma gibi bir kaygısı bulunmadığından içeride yakalanmışlardı. Kaçmayı denemişlerdi, sonunda açlıktan değil, acıdan ölmüşlerdi. Kim bilir kaç gün, aç, umutsuz, hırs içinde, güçlerinin son damlasına kadar parmaklıklara saldırmışlardı. Anahtarsız, aletsiz, elleri kan içinde, bitkin bir halde kilidi kırmak için kim bilir nasıl bir uğraş vermişlerdi. İmkânsızı gerçekleştirmeye çalışırken akıllarını yitirmişler, bitkin düşüp yere yığılmışlar, sonra kim bilir çıplak elleriyle çelik parmaklıklara kaç kez yeniden saldırmışlardı. Ağlamışlar, bağırmışlar, çaresizlik içinde yıkılmışlar, zaman zaman akılları başlarına geldiğinde kaderlerine lanet etmişlerdi. Şimdi ise leş gibi kokan, şiş, çürümüş, yemyeşil, kurtlu korkunç bir görüntüden ibarettiler. İnanılmaz bir raslantıyla kurtulmayı başardığımız korkunç akıbetle karşı karşıyaydık.

Arkadaşlar birer ikişer yaklaşmaya başladılar. Yavaş yavaş kendimi demir parmaklıkların karşısında, Théa ve Dorothée'nin arasında, sırtım mahzen duvarlarına dayalı olarak buldum. Kırk yaşayan kadının; kırk kadın cesedini gözlemledikleri bölgeden olabildiğince uzaklaşmıştık. Dehşet verici bu görüntüden sonra bir süre olduğumuz yere çakılıp kaldık. Dorothée'nin diz çöktüğünü gördüm.

– Meryem Ana, bu zavallı günahkârlar için dua edin, dediğini duydum.

Sonra çocukluk anılarını, anneannesinin nasıl anne ve babasından gizli bazı Hıristiyan dualarını öğrettiğini anlattı.

Yavaş yavaş diğerleri de dua etmeye başladı. İçinde bulunduğumuz dehşet verici olaylar ananelere yeniden anlam kazandırıyordu sanki. Düzensiz bir biçimde yığılı bedenlerin üstünü, düzensiz dua mırıltıları bir örtü gibi örtüyordu ki birden Rosette'in billur sesi duyuldu. Şarkı söylüyordu. Güçlü soprano sesi tüm haşmetiyle mahzene yayıldı. Ne dediğini anlamıyordum, ama sesi öylesine yumuşak ve derindi ki içimdeki ürküntü yerini büyük bir acıya bıraktı, kalbimin sıkıştığını hissettim. Şarkı sona erdi, bizler sessizliğimizi bozmadan teker teker mahzeni terk ederek hiç konuşmadan usulca yukarıya çıktık.

Gece, Théa Rosette'in ölüler duasını söylediğini anlattı. Günümüzde sadece törenlerde kullanılan ölü bir dil olan Latince, dedi. Ne dediğini anlamıyordum. Bugün de anlamış değilim. Tören ne demek, bilmiyorum. Ancak bu yazdıklarımı bir gün okuyan olursa belki onlar bu sözcüğün ne anlama geldiğini bilebilirler.

O gün yola çıkmadık. Kampa döndüğümüzde kimsenin yemek yiyecek hali kalmamıştı. Saatlerce suskun, oturduk. Güneş battıktan sonra hafif bir şeyler yemeye ve aramızda konuşmaya başladık. Demek ki hapsedilen sadece biz değildik. Bizim mahzenin eşi bir mahzen daha vardı. Bu iki bulgu bizi altüst etmişti. Neler olduğunu anlamıyorduk. Zaman zaman bulduklarımızın bizi aydınlatması gerektiğini, zaman zaman da her şeyi daha karmaşık hale getirdiğini düşünüyorduk. Şimdi, geriye baktığımda o gün için ancak mantıksızlığa bir adım daha yaklaştığımızı söyleyebilirim.

Daha önce kırk ceset dedim, değil mi? Hepimiz sayıca bize eşit olduklarını varsaymıştık, kimse cesetleri saymamıştı. Ertesi sabah gittiğimde otuz dokuz ceset saydım, oysa kırk şilte vardı. İçlerinden biri alarm çalmadan önce ölmüştü. Daha sonra onlardan söz ederken talihsiz birer kopyamız olduklarını düşünerek hep kırk kişiden söz eder olmuştuk. Cesetleri çıkarıp vadiye gömmek istiyorduk, anahtarları çok aradım ama nafile. Elimizdeki aletlerle parmaklıkları aralamaya, kapıyı açmaya çalıştık, ama başaramadık. Ya parmaklıklar fazla sağlamdı ya da içimizde aletleri doğ-

ru dürüst kullanmayı bilen yoktu. Sonunda Théa'yla birlikte koca ahşap kapının iki kanadını kapattık. Elimizden ancak bu tören geliyordu. Aslında üstünü mühürleyeceğimiz bir mezar yapmak veya "Bu kapıların ardında meçhul bir nedenle ölen kırk kadın yatıyor" diyen bir mesaj bırakmak istiyorduk, ama ne kâğıdımız vardı ne de kalemimiz, kapıların ahşabı üstüne yazılamayacak kadar sertti.

Bizim mahzende yaptığımız gibi iki mahzenin envanterini çıkardık. İçindekiler bizimkinden farksızdı. Sandaletlerimiz iyiden iyiye eskimeye yüz tuttuğu için çizmeler çok işimize yarayacaktı. Taze et bulmuş, konserve stokumuzu da yenilemiştik.

Üç gün sonra yola koyulduk. Yol arkadaşlarımda büyük bir durgunluk seziyordum. Daha az konuşuyorlar, geceleri sessiz kalıyorlardı, sadece Rosette şarkı söylemeye başladığında hepsi birden ona eşlik ederek biraz canlanıyordu. Bana kalırsa düşünmekten kaçınıyorlardı, düşününce kabul etmek zorunda kalacakları gerçeği görmek istemiyorlardı. O gerçeği görmek umutsuzluğa kucak açmak demekti. Kadınlar şehirler bulmayı, uygarlığa ulaşmayı umit ediyorlardı. Oysa bana bu tür nöbetçi kulübelerin dışında bir şey olmaması çok doğal geliyordu. Sözünü ettikleri dünyanın yabancısıydım. Gözümün önüne değişik bir şeyler getiremediğim için, uzun yokuşların tepesinde her seferinde karşıma başka bir vadinin çıkması beni hiç şaşırtmıyordu. Yine de, üçüncü nöbetçi kulübesini keşfeden ben olmadığıma göre bedbinlikleri bulaşıcı olmalıydı. Artık önden koşmuyordum, bu kez önden koşan Germaine oldu. Kulübeyi görünce hızlanmadık. Bizi nelerin beklediğini bilmediğimizden ürküyorduk. Merdivenden inmeye başlar başlamaz demir parmaklıkları açık bulacağımız, içeridekilerin kaçmış olabilecekleri ve bir gün onlarla karşılaşma imkânı bulabileceğimiz konusundaki tüm umutları yitirmiştik. O pis koku gittikçe artarak üstümüze geliyordu.

Kadın cesetleriyle karşılaşacağımızı sanırken erkek cesetleri bulduk. Onlar da kaçmayı, parmaklıkları kırmayı denemişlerdi. Eviyelerden birini yerinden oynatmaya kalkmışlar, borularla kili-

di kırmaya çalışmışlardı. Ne yazık ki hiçbir girişimleri başarılı olmamıştı. Borular eğrilip bükülmüş ama yerlerinden çıkmamış, tesisatın porselenleri ters yüz olmuş bir şekilde sarkmıştı. Bu cesetler de otuz dokuz kadın gibi sağa sola yayılmıştı. Havalandırma çalıştığı için koku yavaş yavaş azalmıştı. Anlaşılması imkânsız bir olayın sessiz tanıkları bu cesetler ebediyen bu mahzende kalmaya mahkûmdu: ya mumyalaşacaklar ya da iskelet haline gelerek, kimisi çıplak kimisi de bizim giysilerimizin kumaşından yırtık pırtık gömlekler ve pantolonlar içinde, haysiyetten yoksun, üst üste yığılı, sonsuza dek burada hapsolacaklardı. Depolardan ihtiyaçlarımızı aldıktan sonra hemen oradan ayrıldık. Ölü çukuruna yakın bir yerde mola vermemek için elimizden geldiğince uzağa gitmeye özen gösteriyorduk.

Yolculuğumuz bir ölü çukurundan diğerine aylarca sürdü. Artık bir kente ulaşma rüyasını yitirmiştik. Beklentimiz yön değiştirmişti. Sadece bir nöbetçi kulübesinin altında açık bir parmaklık bulacağımız günü hayal eder olmuştuk. Arkamızdan gelen birileri olursa diye iz bırakmaya karar verdik. Yolumuza çıkan tüm nöbetçi kulübelerinin önüne çakıl taşlarıyla kocaman bir haç yapıyorduk. Théa haçın atalarımızın dini olan Hıristiyanlığı simgelediğini ve tarihte zulüm görerek acı çekenlerin işareti olduğunu söylemişti. Artık gardiyanlarla karşılaşmak gibi bir korkumuz kalmamıştı. Başlarına ne geldiğini bilmesek de bu dünyada yaşamadıkları kesindi. Gittiğimiz yönü belirleyen bir de ok bırakıyorduk.

– Ya bizim gibi iz bırakan başkaları da varsa? Haç ile ok... o kadar basit iki simge ki. Hem onlar da yazı yazmak için çakıl taşlarının dışında bir şey bulamayacaklar. O halde bize ait bir imza geliştirmeliyiz, dedi Dorothée. Yoksa kendi işaretlerimize yeniden rastladığımızda bizim olduğunu fark etmeyebiliriz.

Nasıl bir imza geliştireceğimize bir türlü karar veremiyorlardı. Eski yaşamda insanlar adlarıyla imza atarlarmış, ama tozlu toprağa yazılacak kırk isim ne kadar dayanırdı? (Benim adım yoktu, bana ufaklık dediklerine göre aslında imza atacak sadece otuz dokuz kişi vardı.) İmzamız ne olmalıydı? Bir daire mi yoksa bir üçgen mi ya da birbirine paralel iki çizgi mi? Sonunda çözümü

Théa buldu: üstünde bir daire bulunan bir haç!

– Böylece kadın olduğumuzu belirtmiş oluruz. Başka bir şeye gerek var mı?

– Bizden başka kadın grupları daha olabilir, dedi Germaine. Bir şey daha ekleyelim. Nerede olduğumuzu, neden burada bulunduğumuzu, nereye gittiğimizi bilmediğimize göre bir soru işareti ekleyelim.

İmzamızı tamamlamak her seferinde bir günümüzü alıyordu. Erkeklerin mahzenine geri dönerek yere kocaman bir haç çizdik. Kendimizinki ile ölü kadınları bulduğumuz ilk mağarada iz bırakmamıştık, ama bundan sonrakilerde bırakmaya başladık: yalnız kaldığımda benden başka bir canlı olmadığına karar verdiğim için yerlere imza atmaktan vazgeçtim.

İki yıl boyunca kısa etaplar halinde yürümeye devam ettik. Sonunda Dorothée'nin takatı kesildi, uzun bir mola vermenin şart olduğunu görerek durduk. Dorothée gücünün tükendiğini fark etmesine rağmen bunu söylemekten çekiniyordu. Oysa bizler gitgide yavaşladığının farkındaydık. Bir sabah, yerinden doğrulmaya çalışırken tökezledi, artık ayakta duramayacağı belliydi. Théa göğsünü dinledi. Kalp atışları belli belirsizdi. İyileşmesini beklemeye karar verdik, iki gün sonra sabırsızlandı:

– Beklemek hiçbir işe yaramayacak, dedi. Artık yaşlandım. Yetmiş beş yaşından fazla olmalıyım. Kalbimin yeniden güçlenmesini beklemek saçma. Devam etmeliyiz.

Yanımıza aldığımız aletlerin yardımıyla sedyeye benzer bir şey yaptık. Gövdeleri düz iki ağaç kestik, onları yonttuk ve sıkıca ördüğümüz kumaş parçalarıyla sandalyeyi üstüne bağladık. Dorothée'yi sandalyesine oturttuk. Zayıf düştüğü için çok üşüyordu, onu battaniyelere sarıyorduk, sonra dörder kişilik gruplar halinde, sarsılmaması için uygun adım yürümeye özen göstererek taşıyorduk. Bu da fazla sürmedi: yine çok yorulduğu belliydi, zamanla oturmaktan da acı çektiğini anladık. Elimizdeki iki kalasa bu kez ağaçlardan kestiğimiz dalları çivileyip yatırarak taşımayı denedik. Kendini daha iyi hissettiğini söyleyerek bizlere teşekkür etti, ama kesik kesik nefes aldığını ve çoğu zaman gözlerinin kapa-

lı olduğunu gözlemliyorduk. İlk zamanlar uyusa da en ufak bir gürültüyle uyanıyordu, zamanla sedyeyi taşıyan ekip el değiştirdiğinde bile uyanmadığını fark etmeye başladık. Théa'ya göre Dorothée artık hafif bir komaya girmişti. Bazıları durmamızı önerdi, o sırada Dorothée gözlerini açtı,

– Eğer yola devam etmezseniz belki yarım saatlik mesafede çok önemli bir yer vardır diye düşünerek üzüleceğimi bilin. Son nefesime kadar ilerlemenizi istiyorum.

Dorothée son nefesini arzu ettiği gibi eli Théa'nın elinde, kadınların omuzlarında tatlı tatlı salınarak verdi. Théa bir süre sonra nabzını hissetmemeye başlamıştı. Yanaklarından süzülen gözyaşlarını gördüm.

– Öldü, dedi.

Diğerleri yanımıza geldi. Hep birlikte, yan yana, arka arkaya günbatımına dek yürüdük. Otuz dokuz kadın ve bir ölü... Vadiyi boydan boya kat eden uzun ve düzensiz bir çizgi halinde, sessizce, çevremizdeki boşluğa istemeden sahip çıkarak, hayatının sonuna dek hiç durmak istemeyen inatçı kadınla birlikte batan güneşe doğru ilerliyorduk.

Onu karanlıkta gömdük. Hafif bir yağmur çiseliyordu. Rosette'in ölüler şarkısı uzun süre vadinin üzerinde asılı kaldı.

Günlerce mezarının başında bekledik. Onu yalnız bırakmaktan korkarcasına, neden ilerlememiz gerektiğini unutmuşçasına... Sanırım artık kurtuluşumuz olacak kentlerin varlığına veya kapıları açık bir mahzen bulacağımıza inanan kalmamıştı. Théa her akşam gökyüzüne bakarak nerede olduğumuzu sorguluyordu. Dünya'da olsak mevsimlerin değiştiğini gözlemlerdik, diyordu. Oysa günler sadece birkaç ay boyunca biraz kısalıp hava biraz serinliyordu. Dünya'da olsa fırtınalar çıkar, kar yağar, dayanılmaz sıcaklar olurdu. Buradaki gibi birbirinden farksız geçmezdi günler. Öyle ise uzaklara gitmenin bir anlamı var mıydı? Ne kadar yol alsak da nerede olduğumuzu anlamayacağımıza göre, her seferinde yeni bir nöbetçi kulübesi, yeni bir mağara bulacağımıza ve teker teker öleceğimize göre...

Bir gün tek başıma kalacağımı o günlerde anladım.

Belki nereye gitmemiz gerektiğini bilmiyorduk, ama neden kalmamız gerektiği konusunda da bir kanıtımız yoktu. Yine yola koyulduk. O güne kadar hep güneye doğru yürümüştük, yön değiştirmeye karar verdik. Önümüze yeni yeni nöbetçi kulübeleri, mahzenler ve ölüler çıktı. Marie-Jeanne hastalandığında mola vermeye karar verildi. Marie-Jeanne iyileşene dek, deniyordu ama hepimiz ölümünü beklediğimizin bilincindeydik.

Marie-Jeanne'la pek yakın değildim. Oldukça silik, hiçbir şeye karşı gelmeyen, hiçbir öneri üretmeyen bir yapıya sahipti. Ateş yakma zamanı geldiğinde odun toplar, yorulmadan yük taşır, ne en önde ne en arkada yürürdü, kısacası dikkat çeken hiçbir özelliği olmayan bir kadındı. Kolay insan buna denirdi herhalde. Tek başına uyumayanlardan biriydi. Her akşam Emma'yla yatardı. Bu gezegenin Dünya olmadığını ilk söyleyen Emma'ydı. Birbirimizi tanımayacak kadar kalabalık olmasak da daha sıkı bağlarla bağlı ufak gruplar oluşturmuştuk. Marie-Jeanne'la aynı grupta değildik. Ben, Théa, Germaine ve Francine, Dorothée'nin etrafında toplanan, kararları alan gruptaydık. Arkadaşlık dedikleri bu muydu acaba? Yine de hastalıkla karşılaştığımızda hepimiz aynı kaygıyı paylaşıyorduk.

Marie-Jeanne'ın sorunu karnındaydı. Uzun süre önce menopoza girmesine rağmen bir gün çok kan kaybetti. Sonra sancılandı. Geceleri uyuyamıyordu. Uykusundan korkunç bir acıyla haykırarak uyanıyordu. Çıkardığı sesler hepimizi etrafına topluyordu. Zavallı Marie-Jeanne hemen kendini tutuyor, yumruğuyla ağzını tıkıyordu. Şakakları ter içindeydi. Elimizden çaresiz bir şekilde, ayakta beklemekten başka bir şey gelmiyordu. İlk zamanlar, burada beklemenizin faydası yok, gidin yatın, diyordu, sonraları gitmediğimizi görünce varlığımızı kabullendi. Emma nemli bir bezle usulca yüzünü siliyordu. Théa da Marie-Jeanne'ın iyi geldiğini söylediği sıcak kompresi karnına tutuyordu. Kriz yavaş yavaş son bulduğunda bitap düşen kadın uykuya dalıyordu. Biz de sessizce etrafına uzanarak uyumaya çalışıyorduk. Bir sabah uyandığımızda aramızda yoktu.

Kolayca erzak almak için bir nöbetçi kulübesinin yanında ko-

naklamıştık. Aramızda olması şartmış gibi birbirimize bakıyorduk. Şaşkındık. Birden aklıma aşağıya, mahzene inip bakmak geldi. Onu orada buldum. Battaniyesini keserek düğümlemiş ve kırk erkek cesedinin yanına, demir parmaklıklara asmıştı kendini. Marie-Jeanne'ı orada bırakmaya karar verdik. Sadece ipi keserek yere yatırdık, ellerini kendisini ağrılarla kıvrandıran karnının üstünde kavuşturduk, bulduğumuz en temiz battaniyeyle üstünü örttük. Rosette ilk kez kapalı bir yerde şarkı söylemeyi kabul etti. Sonra her seferinde olduğu gibi kapıları kapattık. Haç işaretini yere çizdik ve yola koyulduk.

Artık bir yer bulup yerleşmeye kararlıydık. İki ölü sanki bir olmuş, ne kadar ararsak arayalım adı Dünya olmayan bu gezegende hiçbir şey bulamayacağımızı kanıtlamak istiyordu. İhtiyaçlarımızı karşılayacak bir mahzen ile mahzene yakın bir nehir arıyorduk. Aslında bulunduğumuz yer tüm isteklerimize cevap verecek nitelikteydi, ama acı çekmektense kendini öldürmeyi göze alan arkadaşımızın bu denli yakınında olmak zor geliyordu. Dorothée yaşlıydı, huzur içinde ölmüştü, ölümü sevenlerini hüzünlendirmişti, ama Marie-Jeanne'ın ölümünün korkutucu ve sarsıcı bir yanı vardı. İçimizdeki yaşlıların bu tür konulardan uzak durmaya gayret ettiklerini gözlemliyordum. Buradan çok çabuk uzaklaşmamızın arkasındaki neden bu korku olmalıydı.

Birkaç hafta sonra aradığımız yeri bulduk. Nehir oldukça büyüktü, ortasına geldiğimizde su kalçamızı geçecek kadar derindi, çevresi ise ağaçlıktı. Etrafta bulduğumuz iri taşlarla ve ıslak toprakla evler inşa etmeye karar verdik. Yonttuğumuz dallarla damları örttük. Akıntının hafif olduğu bölgelerde kurutup ördüğümüzde güçlü bir ip haline gelen bir su otu keşfettik. Kestiğimiz dalları iple bağlayarak çatılar yaptık. Daha sonra su otlarını harca karıştırdığımızda harcın daha da güçlendiğini gördük. Alçakgönüllüydük: birinci evin duvarları dört metre kadardı. İnşaat iki ay sürdü. Çok mutluyduk, yağmur yağdığında sığınacak bir yerimiz vardı artık. Hep birden sığmasak bile dışarıda kalanlar bir daha yağmur yağdığında sıranın kendilerine geleceğini bilerek kol kola, saçakların altında korunmaya çalışıyorlardı. İkinci evi daha

çabuk bitirdik. Bu ev dikdörtgen olacaktı. Ağaçların uzunluğu damı boydan boya taşımaya yetmiyordu. Çatıyı yeterince güçlü kılmak için tomrukları iç içe geçirdik ve büyük bir maharetle taştan sütunların üstüne yerleştirdik. Fırtına çıkmayacağını bilmek, kuvvetli bir rüzgârın bile esmeyeceğinden emin olmak içimizi rahatlatıyordu.

O ev hâlâ duruyor mudur?

Yakındaki mahzenden sandalyeler, masalar getirdik. Yanıma dört tane güçlü kuvvetli kadın alarak diğer mağaralara gittim, oralardan da eşyalar getirdim. Şilteleri de aldık. Çoğu yerde şilteler parmaklıkların yanına yığılmıştı, çekerek dışarı çıkartırken ölüleri rahatsız etmemeye özen gösteriyorduk. Şilteleri havalandırınca üstlerine sinen koku da azaldı, kullanılacak hale geldiler. Zaman zaman beklenmedik sürprizlerle karşılaşıyorduk: bir kumaş parçası veya mağaradan mağaraya yürümekten vazgeçip yerleşmeye karar verdiğimizde çok işimize yarayan bir kutu sandalet bulduğumuzda olduğu gibi. İlk servis arabasını çok önce bırakmıştık, ama sonra inşaat malzemelerini taşımak için en yakın mahzenden servis arabası getirdik. Beş ev inşa ettik. İlk binayı mutfak yapmıştık. Boş konserve kutularını çekiçle vura vura düzeltip kenarlarını kıvırdıktan sonra iç içe geçiriyorduk, böylece elde ettiğimiz plakayı küçük taşlardan oluşan bir setin üstüne yerleştirerek sobaya benzer bir şey yapmayı başarmıştık, sonra bir de baca yerleştirdik mutfağa. Alttan ateş yakınca aynı anda tek ateşle birkaç tencere yemeği birden pişirebiliyorduk. Testereyi ustalıkla kullanır olmuştum, bir süre sonra erzak için ahşap dolaplar ve banklar yapmaya başladım.

İnşaat işini sevmiştim. Ancak kadınlar bundan hoşlanmıyordu. Yıllarca kırk kişi aynı kafeste yaşadıktan sonra dokuz-on kişi bir evde yaşamak onları mutlu etmeye yetiyordu. Eski yaşamlarından akıllarında kalan banyo küveti ve akan su gibi konforlardan söz ederek, bunları unutmamız gerek, diyorlardı. Bu durağan yaşama benden daha kolay uyum sağladıkları kesindi. Zaman zaman bir tepeye tırmanarak ufka doğru uzanan vadiye bakar, içimde yeniden yola çıkmak için büyük bir özlem yükselir, heyecan-

lanırdım. Böyle zamanlarda ellerimle üretebileceğim bir buluş arardım. Buluşlarımın içinde en yaratıcı olanı tuvalette rahat etmemizi sağlayan oynak bir perdeydi. Uzunlamasına ikiye ayrılmış tomruklardan kolaylıkla taşınabilir paravanlar ürettim. Böylelikle örtülerin altına girmekten, ağaçların arkasına saklanmaktan kurtulduk. Aslında zor ve zaman alan bu uğraşlardan öylesine zevk alıyordum ki kimseden yardım istemiyordum. Üretecek bir şey kalmayınca, testereler köreldi veya çiviler bitti, diyerek yanıma birilerini alıyor ve birkaç hafta süren gezilere çıkıyordum. Her seferinde en azından kısa bir süre meşgul olabileğim yeni fikirlerle dönerdim. Genellikle eşya üretimi konusuna eğilirdim. Oysa bizlerin eşyaya gereksinimimiz yok denecek kadar azdı, o yüzden bir süre sonra yapacak bir şey kalmadı. Yıllar yeknesak gelip geçti, ta ki Théa'yla yaptığım bir konuşmayla içimdeki öğrenme isteğini keşfedene dek.

Birbirine yakın olan gruplara bölünerek dört eve dağılmış otuz sekiz kadındık. Théa'nın ranza diye adlandırdığı üst üste yataklarımız vardı. Böylelikle yerler şiltelerle kaplı olmaktan kurtulmuştu. Ben, Théa, Germaine, Rosette, Annabelle, Marguerite, bizden daha yaşlı bir kadın, Denise, Laurette ve Francine aynı evi paylaşıyorduk. Hepimiz geçimli ve gerçekçiydik. İçimizde kavgacı olan yoktu. Evlere dağılırken kadınlar arasında çekişmelere şahit olmuştum. Aslında onlara hak vermiyor değildim, ben de ne sinirli davranan Colette'le ne de zor bir kadın olan Marie'yle aynı evi paylaşmak isterdim. Beni asıl şaşırtan çiftler oldu. Korkunç kavgalara, ağlama krizlerine, çığlıklara şahit oluyorduk. Nelerin böyle büyük dramlara yol açtığını çözemiyordum. Hayatımın ilk bölümünden miras kalmış olsa gerek soru sormaya çekiniyordum. Şaşkınlığımın farkına varan Théa, kadınların birlikte neler yapabileceklerini anlattı. Bana dokunulmasından nefret ettiğim için duyduklarım çok acayip görünmüştü. Théa'ya göre dokunulmak duygusu ile kırbaç korkusu beynimde özdeşleştiği için bu denli tiksinti duyuyor olmalıydım.

– Peki, erkekler ne işe yarıyordu? diye sordum.

Bilgisizliğim Théa'yı çok şaşırttı.

– Bana açıklanmayan konuları bilmemi nasıl beklersin? Mahzende çıplak erkek cesetlerini görünce bizden farklı bir yapıları olduğunu anladım. Eski günlerde sözünü ettiğiniz aşkla ilgisi olmalı diye düşündüm. Bildiklerim bu kadar.

Théa o güne kadar yüzlerce kez duyduğum cümleyi tekrarladı:

– Bilmek ne işe yarayacak? Erkekler yok artık.

İçimden büyük bir öfke yükseldi: olgun kadınların yanında yaşayan küçük kız değildim artık. İlk baştaki yaşım ne olursa olsun yollara düşeli yedi yıl olduğuna göre en az yirmi yaşına gelmiştim. Belki de daha fazla... Kadınların içinde derin düşünen, gündelik hayatı düzene koyan, becerikli, tahtaları testereyle kesen, çivi çakan, dikiş diken, örgü ören grubun bir parçası değil miydim? Artık çocuk muamelesi görmekten bıktım, dedim.

– Bilmek öğrenmeye yarar! Bazen bilgi bir şeyler yapmaya yarar, ama önemli olan o değil. Öğrenilecek ne varsa öğrenmek istiyorum. Neden mi? Hiçbir şey için. Sadece öğrenme zevki için. Şimdi de senden tüm bildiklerini bana öğretmeni istiyorum. Hiç kullanmayacağım bilgileri bile. Sonra, içinizde en genç benim, bunu unutma. Bir gün belki de tek başıma kalacağım. Belki o zaman şimdi aklımıza gelmeyen nedenlerle bu bilgilere ihtiyacım olacak.

Bana her şeyi anlattı. Erkekleri, penisin ne olduğunu, nasıl sertleştiğini, spermi ve nasıl çocuk yapıldığını. Öğrenecek o kadar ayrıntı vardı ki bu bilgileri öğrenmem uzun sürdü. Aslında belleğim çok güçlüydü, ama Théa dünyanın en güçlü hafızası bile tüm bilgileri aynı anda öğrenemez, diyordu. Bana kendi vücudumu da tanıttı. Âdet görmediğim için vajinadan da habersizdim. Théa şaşırmıştı.

– Ama farkına varmıştın, değil mi? Bir şeyler hissetmiş olman gerekir. En azından yıkanırken.

Kendimi bildim bileli hep başkalarının gözü önünde yaşadığım için kendi bedenimle hiç temasım olamadığını anladı sonra. Büyük aptesten sonra kadınlardan öğrendiğim gibi kıçımdan vulvama kadar özenle sabunlanıyordum, ama bunu yaparken vücudumun bu yörelerinin başka özellikleri olduğu aklımın ucundan bi-

le geçmemişti. Théa'ya uzun zamandır unuttuğum, ama eskiden hissettiğim o büyük yükselişten söz etmedim. Sevişme zevki ile o günlerde hissettiğim haz arasındaki ilişkiyi çok sonra fark ettim.

Bilgisizliğim Théa'yı öylesine şaşırtı ki anlattıklarının ucunu kaçırdı. Zamanla bedenimin içini gözümün önüne getirmeye başladım. Zaman zaman toprağa resimler çizerdi. Mideyi, bağırsakları, kalbi, damarları, kan dolaşımını anlatırdı. Her şey ilgimi çekiyordu. Sorularıma cevap veremediği zamanlar da oldu.

– Hemşirelik okulunda çok şey öğrettiler, ama kullanmaya kullanmaya çoğunu unuttum. Sonra yıllarca verdikleri o ilaçlar sanırım aklımdakilerin büyük bir kısmını sildi. Dorothée büyük bir ihtimalle kalp yetmezliğinden öldü. O ölürken hatırlamaya çalıştım. Kalp zayıflayınca kan dolaşımını, böbrekleri ve ciğerleri etkiler. Aslında bunların arkasında eskiden bana çok basit görünen bir mantık vardı. Oysa bu mantığı artık bulamıyorum.

– Bulsan ne işine yarayacaktı?

– Haklısın. İlaç olmadığına göre hiçbir şeye. İşe yaramadığını bile bile hatırlamaya çalıştım. Sadece öğrenmek dürtüsüyle. Tıpkı senin yaptığın gibi.

Bağırsaklarımı hissediyordum. Gurultular duyuyor, gaz sancılarını çekiyordum. Sonra düzenli biçimde büyük apteste çıkıyordum. Oysa cinsel organlarım büyük bir sessizliğe bürünmüştü. Nehirde yıkanırken zaman zaman meraktan vajinamı bulmaya çalıştığım oluyordu, ama önündeki ince zar parmağımın girmesini engelliyordu. Tıpkı koridorun önündeki bir kapı gibi. Vajinamı gözümün önüne getirdiğimde aklıma mahzenlerdeki iki ucu kapalı dar ve uzun koridorlar geliyordu. Girişinde sadece bir erkeğin cinsel organıyla yırtabileceği bir engel, içeride ise geniş bir salon ve bu salondan sadece doğmak üzere dışarıya çıkacak bir bebeğin geçeceği rahim. Koyu kırmızı esnek ve kaygan duvarlar gözümün önüne geliyordu. En dibinde, uzakta ufak ufak girişler. Bedenimde bugüne kadar hiçbir yumurtacığın geçmediği küçük yumurta kanalları. Bir de kenarları saçaklı kocaman yaprakları andıran, yumurtalıkları sarmalayan fallop borusu. En önemli işlevi gören, yumurtanın yavaşça, düzenli bir biçimde olgunlaştığı yumurtalıklar. Oysa be-

nimkiler kısırdı. Belki de anlamlarını yitirdikleri bu dünyada kuruyarak taşlaşmışlardı. Beynim erkek olmadığını hipofizime bildirerek, üreme organlarımı kafama takmamamı emrediyordu. Zavallı beynimin karaciğerimle, pankreasımla, dalağımla, tiroit bezlerimle, omuriliğimle ve hayatta kalmamı sağlayan diğer işlevlerle işi o kadar yoğundu ki yararsız bir görevle uğraşmaya neden görmüyordu besbelli. Yumurtalarımdan hiçbiri olgunluğa erişememişti. Beynim, sadece göğüslerimin hafifçe gelişmesine izin vermişti, o kadar. Daha sonra, mahzende ne kadar kötü beslendiğimi fark ederek, yerine konması güç olduğu için kan kaybetmemi engellemiş, spermsiz bir dünyada yumurtaların oluşup rahme düşmelerini önlemişti. Dölyatağım yamyassıydı. Elimizde tohum olmadığından ekili toprak nedir bilmiyordum, rahmim de bir bebeğe hiçbir zaman kucak açmayacaktı. Bu durumda büzülüp sertleşmesinin ne önemi vardı?

Théa, çiftlerden söz ederken insanın kendi kendine yapabileceklerini anlatmıştı. Neler hissedeceğimi merak ediyordum. Yalnız olduğumda bedenimi yoklamaya başladım. Elimi zevk verdiğini söylediği bölgelerde gezdiriyordum. Parmaklarım mukozamı hissediyordu, mukozam da parmaklarımı, hepsi bu. Buna şaşırmıyor, herkesten farklı olduğumu biliyordum.

Köyümüz olarak adlandırdığımız yerdeki evlere yerleştikten sonra her zaman mutlu ve sabırlı olduğum söylenemezdi. Araştırmaya devam etmek, bir şeyler bulmak istiyordum. Araştırmak ama neyi? İşte bundan pek emin değildim. Kendimi denetlemeye, sabırsızlığımı bastırmaya gayret ediyordum. Théa tüm bilgisini bana aktarmıştı, onunla konuşurken yanlışlarımı fark ediyordum. Hatalarımı hemen düzeltirdi. Théa dilbilgisinden söz etti. Karşıma bilmediğim bir konunun çıkması beni çok sevindirdi.

– Ama burada sana dilbilgisi öğretecek kimse yok, demişti. İçimizde hiç öğretmen yok.

– Peki yanlışlarımı düzeltirken sen bunu neye dayanarak yapıyorsun?

Düşündü.

– Alışkanlıklarıma. Hayal meyal hatırladıklarıma. Eskiden bil-

diğim, ama tam olarak anımsamadığım kurallara.

– Hatırladığın hiçbir kural yok mu?

Eskiden, akıldan hesap etmeye kalktığında yaptığı gibi odaklandı. Gülümsedi:

– Adlar, söz içinde ya yalın ya da çekim eki alarak kullanılır. Bu durum, adın alacağı göreve ve öteki sözcüklerle kuracağı ilişkiye göre değişir.

– Of! Yalın ne demek? Ya çekim eki?

Bu terimleri hiç duymamıştım. Konuşmayı dilbilgisi kurallarıyla değil, duyduklarımı düşünmeden tekrarlayarak öğrenmiştim. Théa karmaşık bir şeyler anlatmaya koyuldu, önce Marguerite'i sonra İsabelle'le birlikte bana çarpım tablosunu öğretmeye kalkan Hélène'i yardıma çağırdı. Bir süre sonra hatırladıkları bölük pörçük bilgileri tartışan ufak bir grup oluşturmuşlardı. Eksik kalan eğitimimi tamamlamak belli ki hoşlarına gidiyordu. Kendileri de bundan yararlanabileceklerdi. Neden daha düzgün konuşmaya gayret etmiyoruz, dediler. Rosette'i dinlerken olduğu kadar değilse bile hepimiz güzel konuşmaktan zevk alırız, diyorlardı. Çok iyi bir öğrenciydim. Diğerleri için sadece kısa süren eğlenceli bir oyundan ibaretti dilbilgisi dersleri. Hayatımızda eğlenceli hiçbir şey yoktu, elimize geçen her fırsatı değerlendirmekte ustalaşmıştık.

Keyif veren olayları sonuna kadar değerlendirme konusundaki kararlılığımız meyvelerini veriyordu. Çoğu kadın bu nedenle daha bakımlı görünmeye gayret ediyordu. Germaine bir mağarada iki makas bulunca hem tarağımız hem de makasımız oldu. Artık saçlarımıza özen gösteriyorduk. Kıvırıp büktüğümüz tel parçalarından firketeler yaptık, saçlarını kesmek istemeyenlere eskiden kadın berberi olan Alice topuz yapıyordu. Bu durum ne yazık ki uzun sürmedi, zamanla taraklar eskidi, dişleri kırıldı. Başka tarak bulamadık.

Dama oynamaya başladık. Fikir tahta parçalarını keserek birbirine çakmamı öneren Augusta'dan çıktı. Daha sonra kendisi haneler çizdi. Ayrıca yarısını siyaha boyadığımız küçük yuvarlaklar kesmek gerekti. Kuralları öğrendim, ama oyunda kazanmanın anlamını çözemediğim için hiçbir zaman iyi bir oyuncu olamadım.

– En iyi olmak, zekice düşünmek, bunlar insana zevk veren şeyler! diyordu Théa.

Oysa benim gözümde düşünmekten zevk almak demek, piyonları boş kutuya doldurmak veya tekrar dama tahtasına dizerek oyuna yeniden başlamak değildi.

Bunun dışında vakit geçirecek başka bir şey bulamadık. İmkân olsa giysilerimizle ilgilenirdik, ama kumaşımız ve ipliğimiz sınırlıydı. Âşıklar arasındaki kavgalar da azaldığı için günler çok sakin geçiyordu. Yaşlı olanlar gittikçe ihtiyarlıyorlar, şehvet denen duygudan gittikçe uzaklaşıyorlardı. Tam o sırada ölüm birden kendini gösterdi: bir sabah Bernadette hiç uyanmadı. Marie-Jeanne gibi o da sessiz bir insandı, ani gelen ölümüne dek öyle kaldı. Bir süre sonra Marguerite çok halsiz düştü. Yavaş yavaş hafızasını yitirmeye, bizi tanımamaya başladı. Artık yerinden kalkmaz olmuştu. Sulu olmayan her yiyeceği reddediyordu. Zamanla altına işemeye başladı. Théa'nın talimatı üzerine ince dallardan kafese benzer bir şey yaptım. Şilteye açtığımız deliği sık sık değiştirdiğimiz yapraklarla örtüyorduk. Tüm uğraşlarımız son nefesini verdiği evimizin kötü kokmasını engelleyemedi. Yollarda yürüdüğümüz yıllarda sevgilisi olan Elizabeth bizim eve yerleşti. Sanki Marguerite'in zavallılığı sevgisini yeniden canlandırmış gibiydi. Bu durum iki ay kadar sürdü, sonra birden işler kötüye gitmeye başladı. Marguerite huzursuzdu. Geceleri bağırmasına neden olan kâbuslar görüyordu. Böyle zamanlarda ya birden kendini dışarıya atacak kadar güçleniyor ya da çok saldırganlaşıyordu. Zaten beddua ederek öldü. Kollarından tutarak yardım etmek isteyen kadınların ellerinden kurtulmaya çalışırken birden Elizabeth'i gördü, tokat atacakmış gibi kolunu havaya kaldırdı. O sırada tüm vücudu sarsılmaya başladı. Bir süre sonra kendini topladı, dimdik durarak belirgin bir ses tonuyla:

– Hayır! dedi. İmkânsız!

Sonra yığıldı.

Önce Bernadette'i sonra Marguerite'i ağaçların arasındaki bir düzlüğe gömdük. Çakıl taşlarını yığarak ikisine de mezar hazırladık. İsimlerini kazıdığımız haçları da başlarına diktik. Kadınlar

eski bıçaklarla ellerinden geldiğince düzgün bir şekilde adları kazıyorlar, sonra da kibrit görevi gören yanmış tahta parçalarıyla yazıları boyuyorlardı. İkinci çukuru birincisinin yanına kazmıştık. Kadınlar buraya mezarlık adını verdiler. Rosette şarkı söyledi. Köyü derin bir hüzün kapladı.

Ölüm başkaldırmıştı artık. Şimdi sıra kimdeydi? Hepsinin ne kadar düşünceli olduğu gözümden kaçmıyordu. Ölümden başka hiçbir beklentileri yokken, bu acayip dünyada gündelik hayatlarının düzenini korumak için hâlâ neden bu kadar gayret gösterdiklerini sorguluyor gibiydiler. Yine de bu konuya değindiklerine şahit olmadım. Saatlerce boş konuların tartışıldığı günler çok gerilerde kalmıştı artık. Hepsi çaresizliğin pençesinde olduklarının bilincine varmıştı. Aradan günler, aylar geçince her an bekledikleri korkunç son zamanla uzaklaşır gibi oldu. Bunu artık içimizde en yaşlımız olan Elise'in şu sözlerini duyunca fark ettim:

– Şimdi sıra bende. Oysa ne kadar güçlü ve canlı olduğuma bakın!

Ormandan dönüyordu. Kollarında ateş yakmak için kuru dallardan kocaman bir demet vardı ve son derece rahat nefes alıyordu.

O günden sonra geleceği daha ciddi düşünmeye, önlemler almaya başladık. Hélène ve İsabelle'in hesabına göre soğuk hava deposunda otuz altı kişiye ancak beş yıl yetecek kadar et kalmıştı. Ses çıkarmadım. Oysa gitgide azalacağımızı düşünen bir tek ben olmadığımı biliyordum. En yakın mağara on gün ötede olduğuna göre oradan getireceğimiz et yolda bozulacaktı. Yer değiştirme fikri ortaya atıldı. Yeni bir köy inşa etme hayali beni ne kadar mutlu etti, bilemezsiniz. Ev yapmak çok hoşuma gitmişti. Yeni projeler üretmeye, değişik biçimler düşlemeye başladım. Birlikte yaşamak isteyen çiftler için daha küçük evler yapılabilirdi. Bu konuda yetenekli olduğumu biliyordum. Ne yazık ki arada sırada ihtiyaç duydukları dolapları yapmak dışında bu yeteneğimi kullanmayalı çok olmuştu. Önerim olumlu tepkiler aldı. Çiftlerin çoğu birlikte yaşamaktan mutlu olacaklarını söylediler. En önemli sorun giysilerimizdi. Elbiselerimiz lime lime olmuştu. Hava çıplak gezmemize imkân tanıyacak kadar sıcak olmasına rağmen

kadınlar bu fikre yanaşmıyordu. Tüm ihtiyaçlarını herkesin gözü önünde görerek hapiste geçirdikleri yılların acısı, mahremiyeti en büyük zenginlik haline getirmişti. Sabunumuz da azalıyordu. Batıya, daha önce hiç gitmediğimiz bir yöne doğru keşif yapılmasına karar verildi. En genç ve güçlü biz olduğumuz için görev Denise'e, Francine'e, Germaine'e ve bana verildi. Théa onlardan daha yaşlı değildi, ama hemşire olduğu için hastalıktan anlıyordu. Verecek ilacı olmasa da hastaya ne yapması gerektiğini biliyordu, bu yüzden köyde kalması daha mantıklıydı. Görevimiz kumaş, sandalet, sabun ve tuz getirmekti, bir de taşınmaya karar verirsek yerleşebileceğimiz yeni bir bölge tespit etmek. Geride kalanlar biz dönene dek ağaç kesip kurutacaklardı.

Seyahatimiz çok zevkli geçti. Yeknesak bir çevrede kaybolmamaya özen göstererek ilerliyorduk. Çakıl taşlarından büyük oklar oluşturuyorduk. Etrafı iyice gözlemlemek için bir tümsekten diğerine koşuyorduk. Kumaşları ancak dokuzuncu mahzende bulduk, ama kahveyi ikinci mağarada. Kahvenin tadını bilmiyordum. Denediğimde hiç hoşuma gitmedi. Kahve görünce yol arkadaşlarımın attığı sevinç naraları ve köyde kalanların bu ganimete nasıl bir tepki göstereceklerini görmek beni şaşırttı. İstediğimiz kadar tuz ve sabun bulmuştuk, ama sandalete rastlamamıştık. Buna çok üzüldük. Birden Denise yıllardır aklımıza gelmemiş olmasına şaştığım bir fikir attı ortaya: çizmeleri sandalet biçiminde kesmek.

– Ne kadar beceriksiz kadınlarız, dedi Germaine.

– Önceki yaşamımızda beceri göstermemize gerek yoktu ki. Her şey hazırdı, hiçbir şeyin nasıl yapıldığını sorgulamaya gerek görmüyorduk, diye yanıtladı onu Francine.

Geçmişi konuşmaktan hiç hazzetmezlerdi, bu söze bir şey eklemeye niyetleri yoktu, ama yol uzundu, Théa'dan çok şey öğrenmiştim, çekinmeden sordum:

– Anlatsanıza, nasıldı? O hayat nasıldı? Nasıl yaşıyordunuz?

Önce çekimser davrandılar, sonra isteğime boyun eğdiler. İlk başta bana anlatıyorlardı, zamanla kendi aralarında hiç konuşmadıkları ortaya çıktı. Bundan zevk almaya başladılar. Francine

evliydi, Paul ve Marie adında iki çocuk annesiydi. Felaket anında üçüncü çocuğuna gebe kalması söz konusuydu, ama hafızası o kadar karışıktı ki o çocuğu düşürdü mü yoksa hamileliği sadece niyette mi kaldı anımsamıyordu. Kocasının adı Lucien'di, yirmi üç yaşında, hüsrana uğradığı bir aşkın bitiminde tanışmışlardı. Francine o sırada eski aşkını hiç unutamayacağını sandığını anlattı:

– Hikâyem ne kadar önemsiz, herkesin hayatında böyle olaylar vardır! diyordu hiç durmadan.

Hayatımdan hiçbir olay geçmediği için benim için her şeyin ne kadar önemli olduğunu unutmuş gibiydi.

– Ufaklık haklı, dedi Denise. Olayı yaşayana hiçbir şey önemsiz görünmez. Benim çocuğum olmadı, oysa olmasını çok isterdim. Çocuklu kadınlara hep imrenmişimdir.

Herkesin hayatını mahveden felaket günü geldiğinde üçüncü evliliğini yaptığını anlattı. Sanki her seferinde beni mutsuz edecek erkekler seçmeye özen gösteriyordum, dedi. Germaine neden arka arkaya bu kadar çok evlendiğini anlamıyordu. Kendisi yıllardır sevgilisiyle evlenmeden yaşamış ve durumundan hoşnut kalmıştı. Anlattıkları Denise'i çok şaşırtmıştı, ayıplıyordu onu adeta. Böylelikle evlenecek, aldatacak, terk edecek hiçbir erkeğin bulunmadığı bu çölde evliliğin iyi mi, kötü mü olduğunu tartışmaya koyuldular. Birden durumun komikliğini fark edip kahkahalarla gülmeye başladılar. Ben de onlara katıldım. Şimdi düşünüyorum da o yıllarda sandığımdan çok daha sık güldüğümü anlıyorum! Bir süre sonra ağlamaya başladıklarında nedenini anlamakta güçlük çektim. Daha sonra aşk denen duyguyu hiç tatmayacağım için ne denli üzüldüklerini anlatmaya başladılar. Bana acıyorlardı, ben ise çikolata denen şeyden veya sıcak bir banyo yapmaktan söz ettiklerinde olduğu gibi ne demek istediklerini gözümün önüne getirmeden onlara inanıyordum.

Germaine'in evlenmediği sevgilisinden bir oğlu vardı. Kadınlar çocuklarından söz etmez, sadece adlarını söylemekle yetinirlerdi. Ne kadar soru sorsam da bu konudaki tabuları yıkamadım. Théa daha sonra kadınların bu konudaki çekimserliklerinin ne-

denlerini açıkladı.

– Senin anlaman imkânsız. Ben de tam olarak anlayamıyorum. İkimizin de çocuğu yok. Bir an için o çocukların başına nelerin gelebileceğini bir düşün! Tıpkı senin gibi terk edilmiş, yalnız kalmış, kendileriyle gerektiği gibi ilgilenmekten âciz hiç tanımadıkları büyüklerin arasında yaşamaya mahkûm oldular herhalde. Ölmüş ya da öldürülmüş olabilirler. Belki kırkar kişilik demir parmaklıklı mağaralarda tutsak... Hayvan gibi yaşayarak, bakımsızlıktan ölmek üzere... Çocuklarını düşünemiyorlar, akıllarına getirmemeye çalışıyorlar. Büyük bir olasılıkla hepsi çoktan öldü. Onlar için temenni edilecek en iyi son da bu. Francine'in felaket günü hamile olduğunu varsayarsak çocuğunu düşürmüş olmalı. Ufak bir bebek görmediğin için çocuğun ne demek olduğunu bilemezsin. Kırılganlıklarını, büyüklere duydukları güveni, anne ile babaların çocuk sevgisini, onları nasıl merak ettiklerini, çocukları için ölmeyi bile göze aldıklarını, hayatlarını feda etmeye hazır olduklarını bilemezsin. Bir çocuğun acı çektiğini görmenin ne denli dayanılmaz bir şey olduğunu da bilemezsin.

Tüm bunları bilmediğim doğru. Kendi çocukluğuma ait hiçbir anım olmadığı da doğru. Belki diğerlerinden farklı olmamın asıl nedeni de bu. Gerçek bir insan olmak için yaşanması gereken birçok şeyden yoksunum ben.

Kadınların anlattıklarını pek hatırlamıyorum. Belki de bilmediğim, hayal dahi edemediğim konulardan söz ettikleri içindir. Örneğin, dansa gittik, diyorlardı. Dans etmek ne demek, açıklıyorlardı. Karşı karşıya geçiyorlar, Denise sol elini Francine'in beline doluyor, sağ elini de eline alarak havaya kaldırıyordu. Sonra dönüyorlardı. Peki, ya müzik? Akordeon veya keman? Vals temposu tutuyorlardı bir, ki, üç, bir, ki, üç... Uzun zamandır kalp atışlarımı dinlemeye alışık olduğum için tekrarlanan ritmi anlamakta güçlük çekmesem de bir orkestranın çıkardığı sesleri, insanları hayal âlemine daldıran, akıl çelen o güler yüzlü oğlanları, genç kızların bacaklarına dolanan, onları çekici kılan ipek elbiseleri gözümün önüne getiremiyordum. Sabaha kadar dans edip gün ağarırken eve dönmelerden, evde bekleyen büyüklerden işittikle-

ri azarlardan, öpüşmekten, reddettikleri âşıklardan, beğenip karşılık göremedikleri erkeklerden söz ederlerdi. Anlattıkları kafamı karıştırıyordu. Zamanla o dünyadan söz etmemelerini ister oldum. O dünyayı hayal etmekten vazgeçtim. O dünyanın bir ürünü olduğumun bilincindeyim. Benim de bir annem, bir babam vardı. Dansa gitmişler, sonra evlenmişler, daha sonra ya birbirlerini terk etmişler ya da Francine ve Lucien gibi felaket günü birbirlerinden kopartılırcasına ayrılmaya zorlanmışlardı. Belki de o mahzenlerde, yerde yatan cesetlerden biri annemdi. Babam belki demir parmaklıklara yapışmış bir mumyaydı şimdi. Onlarla tüm bağlarım kopmuştu. Devamlılık söz konusu değildi. Ürünü olduğum dünyanın tümüyle yabancısıydım. O dünyanın müziğini duymamış, resimlerini görmemiştim, –hapiste bulup hiçbir şey anlamadığım dört kitap dışında– hiçbir kitabını okumamıştım. Benim bildiğim dünya taşlarla kaplı vadilerden, amaçsız yürüyüşlerden, yitirilen ümitlerden oluşuyordu. Var olup olmadığından emin olmadığım bir ırkın kısır evladıydım ben. Belki şu anda, yıldızların altında bir yerlerde, insanlık kendi kanından bir kız evladının suskun yaşamının farkında bile olmadan tüm haşmetiyle yaşamını sürdürüyordu. Elimizden hiçbir şey gelmiyordu.

Belki bu tür düşünceler beni ağlatmalıydı, oysa gözlerim sadece Théa'yı anımsadığımda nemleniyor. Bilmediğim şeyler için acı çekemiyorum, beni sadece tanıdığım bir kadın ağlatabiliyor.

Her akşam kuru dallar toplayıp ateş yakıyorduk. Mahzenden çıkardığımız unla galetalar pişirmiştik, yine mağaranın birinde bulduğumuz birkaç kavanoz hardala buladığımız sosisleri ateşte pişirip yiyorduk. Sakin ve yorgunduk. Sanırım yol arkadaşlarımın en azından bir süre için eski günlerin özlemini duymalarını engelleyen, uçsuz bucaksız vadinin sessizliği ve otların ürpertisi oldu. Akşamları hemen uyumaz, hep aynı şarkıyı mırıldanan rüzgârın sesini dinlerdik. Rosette'in güçlü soprano sesinin dışında duyduğum yegâne müzik rüzgârınkiydi.

Ateşin etrafında çömelen gruba yaklaşırken içimi yoğun bir duygu kapladığı olurdu. Gecenin içinde yanan alevler, dinlenen kadınların görüntüsü, birbirine geçmiş sözler veya Denise'in unu-

tulmuş bir zamanı anlatan boğuk sesi... hepsi, elimizden kaçan bir çağı çağrıştırarak beni duygulandırıyordu. Théa'nın güzellikler diye adlandırdığı bu olmalıydı. Onların dünyasının nasibini aldığı güzellikler.

Dördüncü ayın sonunda dönüş yoluna koyulduk. Geniş bir daire çizerek yol aldığımız için dönüşümüz bir ay sürdü. İçimizdeki korku boşunaymış, köye vardığımızda herkesi sağ salim bulduk. Ölen olmamıştı. Yeni evler yapmaya yarayacak kereste hazırdı. İşe koyulduk. Bana çok büyük zevk veren bir uğraştı ev yapmak. Bu yöreden ayrılacak olursak yeni köyümüz için iki eşsiz yer seçmiştik. Yine de kadınların yeni evlerinde ne kadar mutlu olduklarını görünce hiç ayrılmak istemeyeceklerini anladım. Bizi buradan uzaklaştıracak tek neden soğuk hava deposunda yiyeceğimizin tükenmesi olabilirdi. Evlerin yapımı sona erdiğinde bulduğumuz yerlerden en yakınını keşfetmek için Théa'yla yola çıktık. Nehir yatağı oldukça genişti, su otları yoğundu. Nehrin dibinde Théa'ya göre tuğla yapmaya elverişli killi bir toprak vardı. Yakında da inşaatlarımız için gereken odunları kesebileceğimiz bir orman görünüyordu.

– Ağaçlarımızın ne kadar azaldığını bilmem fark ettin mi? diye sordu Théa. Ağaçlar o kadar yavaş büyür ki belki etimiz bitmeden odunumuz biter.

Döndüğümüzde Augusta kendini kötü hissettiğini söyledi. Başı dönüyordu, büyük bir unutkanlık ve dinlense de geçmeyen bir yorgunluk hissediyordu. Altmış, en çok altmış beş yaşında olduğunu sanıyordu. Ailesinde çok uzun yaşayan olmadığı için bu yaşta ölmeyi doğal karşılıyordu. Marguerite gibi acı çekmesine izin vermememiz için rica etti.

– Ne yapmamızı istiyorsun? diye sordu Théa sinirli bir sesle. Söylemek istediğini anlıyorum. Elimde ilaç veya iğne olsa istediğini yapacağıma dair sana söz verebilirdim. Ama burada?..

– Bıçak denen bir şey yok mu? dedi Augusta. Kalbi durdurmak için nereyi bıçaklaman gerektiğini elbette biliyorsun.

Bu isteğini gerçekleştirmemize gerek kalmadı. Kısa bir süre sonra komaya giren Augusta üç gün sonra öldü. Ama Théa söyle-

diklerini unutmadı. Mağarada kendini asan Marie-Jeanne'ı düşünüyordu.

– Hiç aklımdan çıkmıyor. İçimi kemiriyor. Geceyarısı tek başına kaçtı gitti. Belki ipi örerken acıdan kıvranıyordu. Onu terk edip, derdiyle baş başa bırakmışım gibi hissediyorum. Kendimi suçluyorum. Augusta haklıydı. Kalbin yerini biliyorum. Onu durdurmak için bıçaklanacak yeri de... İçimizde Marie-Jeanne kadar acı çeken bir başkası olursa gerekeni yapmayı görev sayıyorum. Diğer yandan bunu yapacak cesaretim olup olmadığından emin değilim.

– Bana öğretirsen ben yaparım. Ben sizin gibi değilim. Sizden farklıyım.

Yola çıktığımızın on üçüncü yılı et stokumuz tükenmek üzereydi, taşınmaya karar verdik. Ölenler olmuş, otuz iki kişi kalmıştık. Ya aniden ölmüşlerdi ya da sessizce. Verdiğim sözü tutmama neden olacak bir ölüm yaşamamıştık. Elimizde kalan birkaç ağaçla ve servis arabalarının tekerlekleriyle sandalyeleri ve masaları yükleyebileceğimiz taşıtlar ürettik. İlk köyümüzden üç hafta uzaklıkta on evlik yeni bir köy inşa ettik. Evlerden biri oldukça büyüktü, diğerleri ise daha ufak. Her evde birkaç kadın bir arada yaşayacaktı. İşimiz zor, ama keyifliydi. Hepimiz iyi birer inşaat işçisi olmuştuk. Evlerin damları gittikçe güzelleşiyordu. Nehrin dibinden çıkardığımız toprakla tuğlalar ürettik. Duvarlarımız her zaman düz olmasa da en azından yıkılmadan ayakta duruyordu. Topladığımız çiçek açan yabanî bitkilerle kapıların önüne bahçeler yapmaya çalıştık, ama ne kadar su verirsek verelim bitkileri yaşatamıyorduk.

Germaine, Théa, Francine ve ben aynı evdeydik. Denise, Annabelle ve Laurette dışındaki kadınların çoğu ikişer ikişer evlere dağılmışlardı. Tek mutfağımız vardı. Bitiştirerek kocaman bir kare oluşturduğumuz masada hep birlikte yemek yiyorduk. Köyün inşaatı bir yıl sürdü. İşimiz bitince büyük bir boşluk hissetmeye başladık. Bazı kadınlar ağaç işini çok sevmişti. Onlara değişik tahtalar veya daha kalın ağaçlar getirmek için yola çıktım. Bazen flüt yapmak isteyen Rosette'e içi oyuk bir dal bulduğum oluyor-

du. Ne kadar uğraşsa da flütünü yapmayı hiçbir zaman beceremedi. İçimizde basit işlerden; çömlekçilikten veya otlardan anlayan biri yoktu. Théa, içinde yaşadığımız bu bölge ne kadar verimsiz olursa olsun, yine de aklımıza gelmeyen bir sürü imkân olmalı, diyordu. Örneğin inşaatta kullandığımız su otlarından örgü örmek veya dokuma yapmak için bir iplik üretmek mümkün değil miydi? Francine ketenin suya bastırıldığını anımsıyordu. Suya bastırmak ne demek? Sonra aklımıza odunları uzun bir süre suda bıraktıktan sonra bükme fikri geldi. Deneylerimiz sonuçsuz kaldı. Art arda hayal kırıklığıyla karşılaşınca uğraşmaktan vazgeçtik.

Tüm çabaların boşa çıktığını görmek yavaş yavaş herkesin beynini durgunlaştırdı. Yatacak yerimiz ve yiyeceğimiz vardı. Utanmayacak kadar örtüneceğimiz kumaş parçalarımız ve temizliğimizi sağlayan kara sabunumuz da. Başımıza gelenlere bir anlam veremeden, art arda geçen yıllar tüm sorgulama hevesimizi kırıyordu. Mağaralarda ise ışıklar sonsuza dek yanacaktı. Bana gelince, asla neler olduğunu anlayamayacağımı kabullenemiyordum. Bu elektrik nereden geliyordu? Théa bir yerlerde elektrik üreten bir santral olması gerektiğini söylemişti. Bu santral tamamen otomatik olabilir miydi? Yoksa nedenini bilmeden santralı işleten birileri mi vardı? Bir gün santral durabilir, soğuk hava depolarındaki etler bozulabilir miydi? Artık içimizde kurtarıcılardan söz eden kalmamıştı. Sorguladığımız bir şey varsa o da yenilgimizdi. Ben ise hâlâ yürümek istediğimi, keşiflerde bulunmak istediğimi söylemeye cesaret edemiyordum. Duysalar bana deli derlerdi.

Ruh halimize ümitsizlik denemez. Théa ümitsizliği derin duygusal krizler doğuran şiddetli bir his olarak tanımlamıştı. Oysa biz duygusuz, dümdüz bir ruh hali içindeydik. Eski günlerin sinirli neşesi yok olup gitmişti, eskisi gibi bir hiç uğruna sonu gelmeyen konuşmalar da bitmişti. Köyü inşa ederken geçen bir yıl süresince kadınlar yeniden canlanmıştı. İnşaat bitince yapacak fazla bir iş olmadığından her şeyi uzatarak yapmaya başlamışlar, iyice yavaşlamışlardı. Böyle davranmak onları yaşlandırıyordu. Ba-

kacak bir şey bulamayan gözler yere dikiliyor, başlar öne düşüyor, sırtlar bükülüyordu. Saçlar beyazlıyor, tutkular yok oluyordu. Yaşama arzusu gitgide azalıyordu. Hapishaneyi, vadiyi ve tüm beklentileri aşarak yaşamayı başarmıştık, ama kadınlar yaşamanın ölümü beklemekle eşanlamlı olduğunu fark etmişlerdi. Yemek yemeye, su içmeye ve uyumaya devam etseler de kuytu yerlerde terk edenler, kendini koyuverenler vardı. Ölüm yeniden iş başındaydı. Gitgide zayıfladılar. Yüzlerindeki kırışıklıklar aniden derinleşti, nefesleri iyice zorlanmaya, böbrekleri ağrımaya, bacakları şişmeye başladı. Elizabeth büyük bir kanama geçirdi, Germaine'in mide sancıları tuttu, Anna felç oldu.

Anna konuşamıyordu. Bir gözü kapanmıştı. Diğer gözüyle yalvararak bakıyordu. Ne istediğinin bilincindeydik hepimiz. Théa ağlayarak isteğini yapamayacağını itiraf etti.

– Bana ben yaparım demiştin. Yüzüme bakamıyordu. Sesi fısıltı şeklindeydi.

– Yaparım, dedim.

Elimizde Anna'yı rahatlatacak başka bir seçenek olmadığına, üstelik kendi bunu istediğine göre, isteğini yerine getirmenin neden bu kadar zor olduğunu anlayamıyordum. Oysa sonra, ağlamaya başladığımda bu nedenleri biraz daha iyi anladım sanırım. Emin değilim. Yaşamım kadınlarla geçmiş olsa da onlara hep yabancı kaldım. Bunun başlıca nedeni geçmişlerinin önemli bir bölümünü paylaşmamış olmam.

Théa bana her şeyi en ince ayrıntısına kadar anlattı. Köprücükkemiğinden başlayarak kaburgaları saymak, sonra da göğüs kemiğinin kenarını belirleyip üç parmak geriye gitmek gerekiyordu. Kesinlikle tek hamlede işi bitirmen gerek, diyerek göğsünü açtı ve bıçağı tam olarak nereye saplayacağımı gösterdi.

– En azından sıra bana geldiğinde hazır olacağından emin olurum.

Hepsi Anna'nın yattığı evi terk etti. Anna'yla yalnızdım artık. Bana bakıyordu. Yüzünden geri kalanla bana gülümsemeye çalıştığını fark ettim. Cılız göğsünü örten örtüyü kaldırdım. Kaburgaları dışarıya fırlayacakmış gibiydi. Onları saymakta zorlanmadım.

Göğüs kemiğini bulmam da güç olmadı. Parmağımı gösterilen yere dayadım, kalp atışlarını duyuyordum. Kalbi çok hızlı atıyordu. Yardım etmezsek bu korkunç durumdan uzun süre kurtulamayacağı açıktı. Uzun uzun özenle bilediğim bıçağın sivri ucunu etine değdirdiğimde kımıldatabildiği koluyla yanağımı okşadı. Darbem hızlı ve kesindi. Kolu yatağa kaydı. Kalbi durmuştu.

Sonraları yanağımı okşayan çok el oldu. Ölümü elimden olan kadınların şükran duygularının sessiz ifadesiydi bu okşayışlar. Hiçbirinin acıya tahammülü yoktu, sanırım hepsi de ölmekte acele ediyorlardı. Kaç kişiyi öldürdüğümü bilmiyorum. Oysa her zaman, her şeyi saymakta usta olan ben değil miydim? Ama bu kez farklıydı, bu kez saymamıştım. Korkunç bir acıyla kıvrananlar vardı, bıçağı sapladığım anda onların bile yüzlerindeki ıstırap bir anda yerini büyük bir huzura bırakıyordu. Hiç ağlamazdım. Bu hayattan bir an önce kurtulmak istediklerini biliyordum. Nasıl bir huzura kavuştuklarını görmek tessellim oluyordu. Çaresizliklerini ancak ölümle karşı karşıya gelince itiraf edebiliyorlardı. Nereye gittikleri önemli değildi; belki hiçliğe, boşluğa koşuyorlardı. Açtığım büyük kapıdan çıkarken hayatın onları sürüklediği bu boş ve verimsiz vadilere son kez de olsa dönüp bakmıyorlar, bir an önce koşarak gitmeye can atıyorlardı. Art arda gelen o yeknesak ve boş günlere hiçliği yeğledikleri açıktı. Sanırım içlerinde bana karşı sevgi duydukları anlardı onlar. Elim hiç titremedi. Hayatlarının son anlarının suç ortağıydım. Anlamsız ve anlaşılmaz kaderlerini sonlandırma görevini üstlenmiştim. O an herkesten daha yakındık. Mahzende ölen veya eski yaşamlarında kaybettikleri ve adlarını dahi hatırlamadıkları eski sevgililerinden de, kapının önünde ağlayarak yolunu gözleyen yeni sevgililerinden de daha yakındık. Kan izlerini saklamak için paçavraya sarılı bıçağım elimde, kapıyı açar, dışarı çıkardım, bir süre başımı öne eğerek her şeyin bittiğini, hastanın acı çekmekten kurtulduğunu, en azından içimizden birinin huzura kavuştuğunu belirtirdim. Böylece ölüm şarkısını söyleme zamanı gelmiş olurdu. Şarkı sona erdiğinde bir süre birbirimize bakardık, kadınlar ölüyü en yeni ve en güzel örtüye sararlardı. Karanlık bastığında mezarlığa gider kaz-

dığımız çukura gömerdik. Doğduğumuz dünyaya ait olup olmadığını bilmediğimiz bu gökyüzünün altında teker teker ölüyorduk.

Théa'nın kalbini durdurmama gerek kalmadı. Ölümler onu yavaş yavaş öldürüyordu. Oysa mahzenden ilk çıktığımızda ne kadar umutluyduk! Sonra yavaş yavaş sönen ümitler, her türlü beklentiden soyutlanmamız, savaşmadan pençesine düştüğümüz korkunç bir yenilgi; her şeyi karanlığa boğan bir yenilgi. Açık havada da mahzendeki kafesteki gibi tutuklu olduğumuzu ilk olarak ne zaman fark ettik? İkinci mahzeni, birbiri üstüne yığılı otuz dokuz kadın cesedini bulduğumuzda mı? Yoksa merdivenlerden inerken parmaklıkları kapalı bulmaktan korktuğumuzda mı? Ya da Marie-Jeanne kendini astığında mı? Yiyeceğimizi çalmak için yer altına inmemize neden olan, bizi hapseden kayıp düşmanların parazitleri olarak gelecekten bir beklentimiz olmadan yaşamaya devam edeceğimizi anladığımızda mı? Nasıl oldu da tiksintiden ölmedik? Durmadan bu soruları soruyorlardı. Ben ise sessizce kadınları dinlemekle yetiniyordum. Yanıtı olmayan sorular... Yanıtsız olmaları kadınların acılarını perçinliyor, onları daha da hüzünlendiriyordu. Altı kişi kaldığımızda Germaine de ölünce, Théa'nın ayakta duracak hali kalmadı. Mezarlığa kucakta taşımamız gerekiyordu. Dorothée'nin ölüm döşeğine benzer bir sedye hazırladık, Théa sırtüstü yatmış gökyüzünü izliyor, durmadan Dünyamızın seması olup olmadığını sorguluyordu. Mehtap çıkmıştı. Kadınlar ilk günden itibaren hatırladıkları ay dedeye benzediğini söyleseler de hafızalarına tam olarak güvenmediklerini ekliyorlardı. Théa'nın gözleri zayıflamıştı. Gereksiz yere inat ederek gözlerini kısıyordu. Mezarlığa ulaştığımızda Germaine çoktan mezarın içinde yatıyordu. Laurette de başını bekliyordu. Rosette aramızdan ayrılalı çok olmuştu, ama kadınlar şarkıyı öğrenmişlerdi. Ezgiyi birkaç kez yineledikleri için sesleri uzun süre vadide yankılandı. Ben hiç şarkı söylemedim. Mahzende şarkı söylemezdik. Sonra artık çok geçti. Bağırmayı bilmiyordum. Sesim uzaktan duyulamayacak kadar boğuk ve kısıktı. Şimdi konuşup konuşmadığımı da bilmiyorum. Denemek elimde, ama sanırım canım istemiyor. Hem konuşacak bir kimsenin olmadığı bir dünyada dilsizliğin ne önemi var?

Uzun süre mezarın yanında kaldık, kâh susarak, kâh kadınların tekrarladığı korkunç sözler eşliğinde: içinde bulunduğum derinliklerden sana sesleniyorum Tanrım. Sözcüklerin çevirisi doğru olmayabilir. Hemen hemen ölü olan bu dünyadan bilmedikleri ölü bir dille yakarıyorlardı. Anlamının açıklamasıyla yetiniyorlardı. Tiz seslerle karanlık gökyüzüne seslenmeleri, karmaşık kafalarının gökyüzünden bir yanıt beklediği izlenimini verdi bana. Oysa gök kubbeden yıldızların sessizce yer değiştirmesinden başka hiçbir yanıt gelmedi. Sonra, teker teker sustular. Birliktelikleri bir ateş gibi söndü. Vadiyi sessizlik kapladı. Hiç durmadan esen hafif rüzgârın esintisinden başka bir şeyin duyulmadığı bir sessizlik... Örtünün altında yer kaplamayan cılız bedeni toprakla örterek boş evlerimize, köyümüze dönmekten başka yapacak bir şey yoktu.

Kadınlar sedyeyi yatağın kenarına bırakıp gittiler. Yalnızdık. Théa'yı şilteye yerleştirdim. Öyle zayıftı ki onu tek başıma kaldırabiliyordum. Son günlerde üşüyordu, özenle üstünü örttüm, birbirimize iyi geceler diledik. Sonra ağladığını fark ettim. Uyuyamıyordum. Yatağının kenarına oturdum. Elini tutmamı istedi. Başkasına dokunmaktan ne denli nefret ettiğimi bilmesine rağmen, böyle bir istekte bulunması böylesine zavallı bir temasa gerçekten ihtiyacı olduğunu kanıtlıyordu.

– Yalnız kalacaksın. Bunu biliyorsun, dedi.

Bu konuyu sık sık düşünüyordum.

– Küçüklüğünde elimden geldiğince seninle ilgilendim. Daha sonraları bütün bilgilerimi sana aktardım. Ama sanırım yollarımız burada ayrılıyor. Sanırım seni terk etme zamanı geldi.

– Elinden başka bir şey gelmiyor, dedim.

– Nasıl yaşayacaksın?

– Tekrar yola çıkacağım. Yeniden aramaya koyulacağım. Bana kalsa hiçbir zaman durmazdım zaten. Ama ötekilerin tükendiklerini görünce sustum.

– Altından kalkabilecek misin? Delirmekten korkmuyor musun?

– Delilik kavramını algılayamıyorum. Size benzemiyorum, ben

farklıyım bunu biliyorsun. Sizlerin özlemle hatırladığınız anıları ben hiç tatmadım. Tattıysam da aklımda kalmadı. Bu yüzden özlem duyduğum bir şey yok. Bana kalırsa sizinle olduğumda da yalnızdım ben. Sizden farklıydım, o yüzden hep yalnızdım. Sizi tam olarak anladığımı söyleyemem. Hep bilmediğim, tanımadığım konulardan söz ediyordunuz.

– Haklısın. İçimizde bu dünyaya ait olan sadece sen varsın.

– Hayır. Asıl bu dünya bana ait. Bu dünyanın tek sahibi ben olacağım. Bu dünyadaki her şey benim olacak.

Bu sözlerden sonra uzun süre sessiz kaldı. Eski günleri, kaybettiği hayatı, anlayabildiği bir yaşamı olduğu günleri hatırlıyordu bana kalırsa. Zaman zaman yanaklarından yaşlar süzülüyordu. O yaşları usulca siliyordum. Bunun dışında ikimiz de hareketsizdik. Avucumun içindeki elinden kalbinin düzensiz atışlarını duyuyordum. Bu tür kalp atışlarına aşinaydım; gittikçe yavaşlayan, neredeyse duracak gibi atan, sonra yeniden güçlenen bu atışlara; hayat ölümü yenecek kadar güçlü olmadığı için boşuna umuda kapılmamak gerektiğini hatırlatan atışlara. Théa'nın gün doğmadan son nefesini vereceğini biliyorum. Gecenin ilerleyen bir saatinde, beni kollarına almaya dayanabilir misin, diye sordu.

– Öyle üşüyorum ki.

Bir battaniye daha getirmeyi önerdim. Hafifçe gülümseyerek başını salladı.

– Bana sarılmanı istiyorum. Buna ihtiyacım var.

Büyük bir özveriyle istediğini gerçekleştirdim. Yanına uzandım, başını omzuma dayadı, Théa'ya sımsıkı sarıldım.

– Seni öyle çok sevdim ki.

Sonra uykuya daldı. Zaman zaman ürperdiğini, belli belirsiz sözler mırıldandığını seziyordum. Uykusu hafif olmalıydı. Gün doğarken daha derin bir uykuya daldı. Çok yavaş nefes alıp veriyordu. Ben ise uyumuyor, sönmekte olan yaşamı izliyordum. Son nefesini verdiği anı tam olarak hatırlamıyorum. İkimiz de öylesine huzurlu ve hareketsizdik ki... ölüm de bazen öylesine çekingendi ki... sessizce geliyor, bir anda kurbanını alıp götürüyordu. Théa'daki değişikliği hemen fark etmedim. Her şeyin bittiğinden

emin olduktan sonra uzun bir süre isteğini yerine getirerek ona sımsıkı sarılmaya devam ettim.

Elimden başka bir şey gelmiyordu.

Artık sadece Francine, Denise, Laurette ve ben kalmıştık. Birkaç ay sonra Francine'in ayağı takılıp evde düştü. Bacağını kırmıştı. Théa yaşlı kadınlarda bu tür kırıkların ne anlama geldiğini anlatmıştı bana. Hiçbir zaman tam olarak iyileşemezler, demişti. Francine'in canı öylesine yanıyordu ki yerinden kaldırıp yatağına uzanmasına yardım etmemize bile izin vermedi. Bir an önce kalbini bıçaklamamı istiyordu. Bir dakika daha acı çekmek istemiyordu. Bıçağın iyice bilendiğinden emin olmak için onu Denise ve Laurette'le baş başa bıraktım. Geri döndüğümde iki kadın evden çıkmak üzere doğruldular. O sırada tuhaf bir şey oldu: önümden geçerken durdular ve bana sarıldılar. Francine'i öldüreceğim için sanki teşekkür ediyorlardı. Francine'in yanı başına diz çöktüm. Omuzlarımdan tutarak beni kendine çekti, yanaklarımdan öptü.

– Çok iyisin, dedi.

Bu sözler beni duygulandırdı. Francine'e gülümsedim. Bıçağı gülümserken sapladım.

Cenazeden döndüğümüzde Denise de ölmek istediğini söyledi. Nedenini bilmiyorum ama sağlıklı bir kadını öldürmek imkânsızdı, yaşamanın verdiği büyük acıyı bilsem de. Üç yıl beklemek zorunda kaldı. Üç yıl sonra Anna gibi yarı felç oldu. Bir farkla... Denise'in yüzüne bir şey olmamıştı, hâlâ konuşabiliyordu.

– Şimdi, şimdi isteğimi yerine getirir misin?

– Evet. Şimdi iş değişti. Yapmam gerek.

Artık Laurette'le baş başa kalmıştık. Benden sonra en gencimiz oydu. Bu yüzden ölümünün yaklaştığına ihtimal vermiyordum. Eski yıllarda birlikte çok keşif seyahatine çıkmıştık, yine de içimde ona bir yakınlık duymamıştım. Laurette her şeyden şikâyet eder, her şeye kusur bulurdu. Yalnız kalınca kişiliği değişime uğradı sanırım. Verdiğim kararlara hiç karşı çıkmaz oldu. Etimiz bitince "mahzenden et getirmeliyiz" veya giysilerimiz kirlendiğinde, "onları yıkamalıyız" dışında kararlar vermediğime göre itiraz

edilecek bir yanı da yoktu. Her konuda öncülüğü bana bırakmıştı. Hayattan tümüyle kopmuştu.

Bir sabah kollarımda konserve kutuları köye geldiğimde boş gözlerle etrafa baktığını gördüm. Hafif yağmurlu bir mevsimdeydik, bankı kapının önüne çıkarmıştım. Laurette'i boş gözlerle bankta oturur buldum. Son senelerde gözleri iyice zayıflamıştı: oysa gözlerini kısmadan uzağa bakıyordu. Elleri baldırlarında, avuçları yukarıdaydı. Sanki ellerini çevirmeyi unutmuş gibiydi. Bu oturuşuyla bakımsız, kimsenin ilgilenmediği zavallı bir kadın görüntüsü sergiliyordu. Aceleyle giyinirken yere atılmış eski bir elbiseyi andırıyordu. Bacakları ayrıktı. Mahzendeyken Laurette de herkes kadar zayıftı. Sonra iştahını kontrol edemediğinden yakınarak şişmanlamıştı. Sevgilisi Aline ölünce yemekle ilgisi azalmış ve gitgide zayıflamıştı. Oysa şimdi şişmanlıktan dizlerini birleştiremediği günlerdeki gibi oturuyordu. Sanki bedeni zayıfladığını unutmuştu. Yukarı doğru sıyrılan elbisesinin altından, pörsük derili kırılgan bacakları görünüyordu. Laurette ne yaptığımı anlamayan bakışlarla beni izliyordu. Üstündeki elbiseyi kullanılmış giysilerden kestiğim kumaş parçalarından ben dikmiştim. Elbiseyi üstüne geçirince bir an için bilinci yerine gelmiş, teşekkür etmişti. Mahzende yaşarken bile birbirimize nazik davranmaya özen gösterirdik. Gardiyanların vahşetinden ve kırbaç darbelerinden kendimizi korumak için olsa gerek.

Yanına yaklaştım, korkutmamaya özen göstererek usulca konuşuyordum. Çorba yapmak için konserve bulduğumu, birazdan yemek yiyebileceğimizi, sabunumuzun tükendiğini, bu yüzden birkaç kalıp sabun getirdiğimi söyledim.

– Yanılmamışım. Her tarafı bir kez daha aradım, ama hiç iplik kalmamış. Ne yazık ki elbiseni tamir edemeyeceğim.

Eskiden iplik yerine saçlarını kullanmıştık, ama şimdi saçları dökülmüştü, artık uzamıyorlardı.

Konuşurken bir yandan da yeniden keşfe çıkmam gerektiğini düşünüyordum. Mahzendeki sabun bitmek üzereydi. Aklımdan geçenleri Laurette'le paylaşmadım. Aslında yüzündeki boş ifade, gözleri açık uyuyormuş gibi görünmesi beni ürkütüyordu. Konu-

şuyordum, ama sadece sesssizliği bozmak için. Hafifçe sıçrayarak bana döndü. İyi görmediğini daha önce itiraf etmişti, bu yüzden beni tam olarak seçemediğini biliyordum.

İkimizden başka kimse kalmadığını unutmuş gibiydi.

– Yaa, demek ki gelen sendin ufaklık, dedi. Çok iyi bir kızsın. Ne yazık ki benim sana pek faydam dokunamıyor.

Yatıştırıcı birkaç sözden sonra ateşi yakmak için eve girdim. Usulca peşimden geldi. Nasıl yardım edeceğini bilemiyormuş gibi yüzüme bakıyordu.

– Ne dersin. Daha uzun süre yaşayacak mıyım?

Sesi sakin ve önemsiz bir konuyu sorgular gibiydi. Cevabımı soğukkanlılıkla dinleyip başka konulara dönecekti sanki. Hayatıyla ilgili bir konuya bu denli duyarsız kalması ölümünün yaklaştığının bir belirtisi değil miydi?

Kadınlar bana hep "ufaklık" derlerdi. Uzun süredir yalnızım. Başka adım da olmadı. Kafam öyle karışık ki yaşımı kıyaslayacak kimse kalmamasına rağmen hâlâ kendimi genç görüyorum. Ama kimden? Onu bilmiyorum. Öfke dolu olduğum, herkesi aşağıladığım günleri anımsıyorum. Kadınların kendilerini üstün görerek her şeyden habersiz olduğumu düşündükleri günleri, benimle alay ettiklerini sandığım günleri. Şimdi Laurette'in bana kâhin gözüyle baktığını, geleceği sorguladığını görmek içimi sızlatıyor. Bedeniyle ne yapacağını şaşırmış gibi çaresiz, kollarını iki yanına sarkıtmış, karşımda duruyordu.

– Kendini hasta mı hissediyorsun?

Yanıt vermekte o kadar geç kalmıştım ki sorusunu unutmuş olmalıydı. Şaşırmış gibiydi. Güçlükle düşünerek başını salladı.

– Yorgunum. Ama sadece ben değil herkes yorgun, öyle değil mi?

Herkes mi? Sadece ikimiz kalmışken.

– Evet. Herkes.

Herkesin öldüğünü unutmuşsa hatırlatmaya ne gerek vardı?

Ateş tutuşmuştu. Odunları yerleştirdikten sonra bir tencere çıkardım. İki kutu domates çorbası konservesi aldım. Théa'dan etiketleri okumayı öğrenmiştim. İçinde ufak köfteler bulunan kon-

servelerden olduğunu görünce sevindim. Laurette ne yapacağını bilmez gibi yanımda duruyordu. Yalpalıyordu sanki. Aslında hareketi belli belirsizdi, gördüğümden kuşku duydum. Dalgın olduğu ve boş boş baktığı için bu hisse kapıldığımı düşünüyordum. Oysa kısa bir süre sonra öldü, o zaman ayakta duracak hali kalmadığını anladım. Büyük masanın kenarındaki sandalyelerden birine oturttum. Önüne bir tabak ve bardak koydum.

– Birkaç dakika sonra yemek hazır.

– Nasıl istersen, dedi.

Dikkatle izliyordum. Yüzü ifadesizdi. Benimle olmadığı bambaşka bir yerde olduğu doğru değil, kendi sorunlarımdan ötürü böyle algılıyorum herhalde, dedim kendi kendime. Laurette'in gözleri buğulu gibiydi. Kolları iki yanında sallanıyordu. Ellerini kucağına yerleştirmek istedim. Bu hareketi öldürdüğüm her kadında kaç kez tekrarladığımı, gözlerini nasıl kapattığımı anımsayarak. O an Laurette'in ölmek üzere olduğunu fark ettim.

Nasıl yani, böyle ayakta, hiç hastalanmadan mı ölecekti? Yolun sonuna gelen bedeni değil ruhuydu; kalp atışlarını düzenlemekten, kaslarını çalıştırmaktan, gündelik hayatın gereksinimlerini yerine getirmekten bıkan ruhu. Uzun süredir hiçbir doyuma uğramayan, kardeşlerinin ölümlerine şahit olan ve sonunda kendisini sevmeyen ve hiç sevmediği bir kadınla baş başa kalan yorgun ruhuydu ölümü seçen. Ne yazık! dedim kendi kendime. Ne yazık! Yirmi veya yirmi beş yıl düzgün bir hayat yaşadıktan sonra, akıl almaz olayların sonucunda, kendisi gibi sersemlemiş kadınlarla birlikte anlam veremediği bir hayata adım atmıştı. Buna rağmen sevmekten kaçınmamıştı. Aline'i gözümün önüne getirmeye çalıştım. Hareketli ve sabırsız bir kadındı. Benden rahatsız olduğunda, haydi git, oyna, dediğini anımsıyorum. İkisi ufak bir evi paylaşırlardı. Gürültülü kavgaları bir o kadar gürültülü barışmalarla sona ererdi. Yapacak bir şeyler bulmalıyız, derlerdi. Laurette'in önüne diz çöktüm. Ona duymaktan hoşlanacağı sözler söyleyebilmeyi ne kadar isterdim. Ama bu sessiz, verimsiz topraklarda, bu denli büyük bir yalnızlığın içindeyken ne söyleyebilirdim? Üstelik bu denli bilgisiz ve verimsizken. Sonra, yaşa-

mak isteyecek ne vardı? Yapacak bir şey, gidecek bir yer yokken. Hiçtik biz, kocaman bir hiç.

– Keşfe çıkmak istiyorum, dedim. Hayatımın burada sona ermesini istemiyorum. Biraz ilerde dışkı olarak çıkaracağım konserve kutularını yiye yiye ömrümü burada tüketmeye hiç niyetim yok.

Yüzüme baktı. Ne demek istediğimi anlamaya çalışıyordu. Anlamasına yardımcı olmak için isteğimi yineledim.

– Keşfe çıkacağım.

– Keşfedecek bir şey yok ki, dedi, şaşkındı, sadece mahzenler var, o kadar.

Düşünmek için büyük bir çaba sarf ediyordu.

– Mevsimler bile yok.

– Nasıl emin olabiliriz? Aramaktan çabuk vazgeçtik. Ancak iki yıl aradık.

– Yaşlılar yüzünden. Rahatça ölebilmeleri için durmak zorundaydık. Oysa ölmek için ne çok zamana ihtiyaçları oldu. En az on kez iyileştiklerini, en az on kez ruhlarını teslim etmek üzere olduklarını sandık.

– Yeniden yola çıkmak istiyorum. Ben yaşlı değilim.

– Bekle, dedi. Bekle. Uzun zaman yaşayacağımı sanmıyorum.

Beni anlamıştı. İkimiz de yalnız başına yaşayamayacağını, mahzenden yemek getiremeyeceğini, ateş yakacak odunları toplayamayacağını, bu yüzden onu terk edip gidemeyeceğimi biliyorduk.

Çorba sıcaktı. Yemeğimizi sessizce yedik. Sonra bulaşığı yıkamak için nehir kıyısına indim. Döndüğümde onu yine banka oturmuş dönüşümü beklerken buldum. Daha sonra yatağa yatmadan önce uykusunun gelmesini, bir kez uyuyunca da uyanmayı bekleyecekti.

Ölmesini temenni etmediğim gibi yaşamasını da temenni etmiyordum? O akşamüstü sabırsızlandığımı hissettim. Hür olacağım an yaklaşıyordu. Hürriyetime kavuşacağımı düşündükçe hazdan titriyordum. Sinirimi yatıştırmak için malzemelerimin listesini çıkarmaya çalıştım. Bulabildiğim en büyük çantaya on beş günlük yiyecek ile iki battaniye sığdırmaya çalışacaktım. Şiltenin üstünde uyumaya alışmıştım, toprakta yatarsam rahatsız olmaktan

korkuyordum. Zamanla yeni ortamıma alışınca yola tek battaniyeyle devam etmeyi umuyordum. Böylece yüküm hafifleyecekti. Çok sayıda kibrite, küçük bir küreğe ve çizmelere ihtiyaç duyacaktım. Sabun almayı unutmamalıydım. Elbisemin durumu iyi sayılmazdı. Yolda mahzenler bulacağımdan emindim. O mahzenlerin birinde bir kumaş parçası ile biraz iplik bulurum diye düşünüyordum. Uzun süre yürüyeceğime göre ayağıma uygun çizmeler bulmam şarttı. Ayaklarım su toplamıştı. Ben de sadece sandalet giymeye özen gösteriyordum. Mahzenlerin hiçbirinde çorap bulamamıştık, ayaklarımın derileri yumuşamıştı. Yol yürürken nasıl olsa nasırlaşırlar diye düşündüm.

İkimizin günlük ihtiyaçlarını yerine getirmek fazla çaba gerektirmiyordu. Aklım çıkacağım yoldayken bir yandan da canla başla günlük işleri yapıyordum. Yanıma alacaklarımın listesini çıkarıyor, sonra alt alta dizerek listeyi ezberliyor, sonra ezberlediklerimi tekrar tekrar aklımdan geçiriyordum. İyice sabırsızlanmaya başlamıştım, sinirliydim. Kısa bir süre sonra işlerim bitti. Yerler süpürülmüş, şilteler altüst edilmiş, battaniyeler silkelenmişti. Ne yıkanacak ne de yerleştirilecek bir şey kalmıştı. Dışarı çıktım. Laurette'in karşısındaki sandalyeye oturdum. Gökyüzüne, birkaç dakika sonra güneşin batacağı yöne doğru bakıyordu. Bakışları her zamankinden daha boş gibi geldi. Soluğu düzenliydi. Kolları yine iki yanında sallanıyordu. Bileğinde atan ufak bir damar gözüme çarptı. Ne kadar düzgün ve güçlü attığını fark ettim. İşte bu yüzden fizikî bir rahatsızlık sonucu ölmediğini biliyorum. Senelerce yaşamaya devam edebilecek güçte –gözleri dışında– yorulmak nedir bilmeyen bedeninden ayrılmaya karar verdiği için hayatını sona erdirdiğine inanıyorum. Dışarı çıktığımı duydu, anlayamadığım bir şeyler mırıldandı. Neler söylediğini merak etmediğimden sözlerini tekrarlamasını istemedim. Ne diyebilirdi ki? Birbirimize söyleyecek ne vardı? Hava güzel, bu akşam herhalde yağmur yağmayacak veya birazdan güneş batacak mı diyecekti? Bu sözler ne onu ne de beni ilgilendiriyordu. Sadece nezaketen benimle konuşmak istemiş olmalıydı. Doğru olmasa bile varlığımdan mutlu olduğunu belirtmek için. Oysa yiyecek ve içecek temin etmenin dışın-

da onu mutlu edecek hiçbir şey yapmıyordum. Her davranışıyla kısaltmak istediğini belirttiği hayatını uzatmaktan başka bir işe yaramayan katkılar değil miydi benimkiler?

– Evet. Elbette, dedim.

Cevabım onu tatmin etti. Ne konuda olduğunu bilmeden aynı fikirde olduğumuzu belirtmiştik. Belki ortak hiçbir yanımız olmadığı konusunda fikir birliği içindeydik. İkimiz de sustuk.

Ben gökyüzüne değil Laurette'e bakıyordum. Büyülenmiş gibiydim. Kendi içinde kayboluyordu sanki, gitgide kendi içine gömülüyordu. İlk başlarda yüzünde belli belirsiz bir ifade vardı; beni karşılamak için hafif bir gülümseme, geçici bıkkınlık veya koluna konan böceğe belli belirsiz çattığı kaşlar. Oysa kımıldamadı. Elimle bilmediği böceği kovdum. Yavaş yavaş alçalan güneş karşıdan vuruyor, yüzünü aydınlatıyordu. Önümde yaşamaya devam eden buruş buruş derili bir yüz vardı. Bir ovanınkinden ya da bir tepeninkinden farklı çukur ve çıkıntılarla kaplı organik bir modeldi sanki. Bakışlarımı gezdirebildiğim ancak biçimlerinin dışında hiçbir bilgi sızdırmayan bir model. İstesem ona dokunabilir, parmaklarımı yanaklarında gezdirebilirdim, ama bunu fark eder miydi bilmiyorum. Bir an için zaman durdu sanki. Bileğindeki damarın attığını görebildiğim halde Laurette'in öldüğünden emindim. Bir türlü durmak bilmeyen bir mekanizma yüzünden nefes almaya devam etse de artık düşünemediği kesindi. Bir gün Théa bana elektroansefalogram denen şeyin ne olduğunu anlatmıştı. Laurette'inki şimdi herhalde dümdüz olurdu. Batan güneşin karşısında banka oturmuş, beyninin kıvrımları arasında ruhunu yitirmişti. Hafıza denen gizemli silah sayesinde gerilere, çok gerilere dönmüş, çok eskiden yaşadığı anlamlı bir dünyanın peşine düşmüştü. Ancak gittikçe kısalan, daralan ve silikleşen yollarda sessizce ilerlerken yolunu kaybetmiş, yavaşça, sessizce sönmüştü. Güneş batıyordu. Güneşin ufku sıyıran huzmeleri Laurette'in bileğini aydınlatıyordu. Bileğinin bembeyaz derisinin altında hiç hareket yoktu. Derin derin iç çektim. Son bağım kopmuştu.

Uzun bir süre Laurette'i izledim. Sonra onu banka yatırdım, avuçlarını çevirerek ellerini göğsünde birleştirdim. Gözkapakları

kör denecek kadar az gören gözlerini örtecek biçimde kendilerini koyuverdikleri için gözlerini kapatmama gerek kalmamıştı. Beklemem için hiçbir neden yoktu. Büyük evin arkasına, diğerlerinin yanına bir çukur kazdım. Ay ışığı olmasa bile gökyüzü bulutsuzsa hava her zaman çok berrak olurdu. Cesetleri yerlerinden çıkarmaya çalışacak hayvanlar olmadığı için çok derin bir çukur kazmaya gerek yoktu. İnsan gömülü olduğunu belirtecek hiçbir işaret bırakmadım. Ben unutmayacağıma ve bu bilgiyi paylaşacak kimse kalmadığına göre buna gerek yoktu? Çukur bir saatte hazırdı. Şimdi iş Laurette'i oraya taşımaya kalmıştı. Çukuru kazarken düşünmüştüm: tek başınaydım. Laurette ne kadar zayıf olursa olsun onu tek başıma taşıyabileceğimden emin değildim. Servis arabasına koyma fikri ise beni tiksindiriyordu. Servis arabası küçüktü, bacakları arabadan taşacak, sağa sola savrulacaktı. Oysa ben onun onurlu bir biçimde gömülmesini istiyordum. Bir çözüm ararken uzun zaman önce kendi ellerimle yaptığım uzun yemek masası gözüme çarptı. Masayı dengeleyerek servis arabasına yerleştirecek üstüne de en yeni battaniyeye saracağım Laurette'i yatıracaktım. Zorlu bir iş beni bekliyordu. Yıllarca durağan geçen yaşantım bu zorluğu pekiştirmişti. Aklıma koyduğumu başarmam için tüm gücümü kullanmam gerekti. Laurette'i mezara taşıyacak hale geldiğimde gece çok ilerlemişti. Dağ çiçekleri toplayarak önceden kadınların yaptığı gibi başının etrafına serpiştirdim. Yüzü solgun ve huzurluydu. Yaşama arzusundan yoksun kalbinin çarptığı günlerden daha ölü görünmüyordu doğrusu.

Servis arabasını itmeye koyuldum. Sık sık yolumuzu kesen taşları ayıklamak ve yeri temizlemek için durmam gerekti. Sona kalan kadının sondan bir önceki kadını mezarlığa taşıdığı bu cenaze merasimi uzun sürdü. Duruyor, eğiliyor, yeniden doğruluyordum. Bana anlatılan hac ziyaretlerini anımsadım. Günahlarını affettirmek için kiliselerin etrafını dizlerinin üstünde tavaf eden insanları. O zaman anlatılanların ne anlama geldiğini hiç anlamamıştım, ama ürünü olduğum bu gezegenin çok eski bir rituelini uyguladığımı fark ettim.

– İşte, dedim Laurette'in cesedine, neredeyse bitti.

Özenle kollarıma aldım onu. Nedense canlı birine dokunmak kadar rahatsız edici değildi. Çok ağırdı. Bir yerlere çarpmadan yere indirmek zor oldu, ama başardım. Üstünü toprakla örtmek istemiyordum. Huzurlu yüzünü, özenle taradığım beyaz saçlarını toprak altında bırakmak gelmiyordu içimden. Bacaklarını önceden kestiğim masayı kaydırıp çukurun üstüne yerleştirdim. Çevredeki toprakları düzelterek geri çekildim. Sınırları belirgin dikdörtgen bir mezar vardı önümde. Hafifçe esen rüzgârla beyazlaşan tahta yerinde kalacak, Laurette de böylelikle toprağa dönüşecekti.

Yatmak için eve döndüm. Bu yorgunlukla hemen uykuya dalmayı bekliyordum, ama gözüme uyku girmiyordu. Yola çıkma heyecanı sarmıştı. Sabah saat üçe doğru dayanamayıp kalktım. Su ısıtmak için ateşi yaktım ve çantamı hazırlamaya koyuldum. Otuz-kırk kişi yola çıktığımız günlerde yavaş yürüyenleri ve ağır yük taşıyamayan yaşlıları düşünürdük. Ama ben güçlüydüm. Yanıma üç haftalık yiyecek almaya karar verdim. Bu, yeni bir mahzen bulana dek bana bol bol yeter, dedim. Geçmiş yıllarda değişik mahzenlerde altı tane madenî matara bulmuştuk. Nehirlerin arası zaman zaman birkaç günü bulduğu için mataraları suyla doldurdum. Théa et yemenin insana güç verdiğini anlatmıştı. Laurette'i gömerken direncimin azaldığını fark etmiştim. Etli konservemiz azdı. Soğuk hava deposundan et çıkarmaya karar verdim. Dayanması için uzun uzun kaynatacaktım.

Köyümüz erkek cesetleriyle dolu bir mahzenin beş kilometre uzağındaydı. Her seferinde yaptığımız gibi cenaze merasimi olarak o mahzenin de kapısını arkamızdan kapatmıştık. Eti çıkardıktan sonra bu köyde geçirdiğim on yılda komşuluk eden ölülere son kez bakmak geldi içimden. Havalandırma çalıştığı için zamanla koku yok olmuştu. Her mahzende düzensizce yığılı cesetler görmeye alışmıştım. Bu mahzende de manzara aynıydı. Ancak buradakiler mumyalaşmış gibiydiler. İçlerinden biri gözüme takıldı. Tek başına kilitli kapıdan uzakta oturuyordu. Son saniyeye kadar kilitleri sökmeye, parmaklıkları kırmaya çalışan arkadaşlarından

uzaklaşmak mı istemişti, yoksa o da benim gibi yaşamaya tahammül edemeyenleri öldürerek sona mı kalmıştı? Sırtını ikiye katladığı bir şilteye dayamış, iki yanına da birer şilte yerleştirmişti. Böylece desteklediği bedeni dimdik oturuyordu. Gururlu, başı dik, önündeki karanlık yola iyice açtığı gözlerle bakan kendinden emin biri olmalıydı. Parmaklıkların etrafında yürüdüm. Ona yaklaştım. Yüzünden geriye fazla bir şey kalmamıştı, ama güzel bir adam olduğu belliydi. Ne koyu renk sakalı ne de kurumuş cildi yüzünün ahengini maskelemeyi başarmıştı. Yumrukları sıkılı elleri dizlerine dayanmıştı. Belki eski zamanlardaki cengaverler böyle korkmadan, silahları ellerinde, kaderlerinin gözünün içine baka baka ölümü karşılıyorlardı. Göğsü yarı çıplaktı. Güçlü yapısını doğrulayan bir omuz görünüyordu. Erkek nedir bilmememe rağmen, korkuyu ve umutsuzluğu hiçe sayarak sonsuzluğa ulaşmaya çalışan bu adam karşısında büyük bir üzüntü duyduğumu, uzun uzun titrediğimi hissettim. İç çekerek uzaklaştım oradan.

Yukarı çıkarken acele etmiyordum. Tanımlayamadığım bir özlem beni geri çekiyordu sanki. Bu mahzene bir daha inmemeye karar verdim. Sayısız mahzen vardı. Yüzden fazla mahzen görmüştüm, ama erzak almak için en az yüz kez indiğim bu mahzende kurumuş cesetlere bakmak aklımın köşesinden bile geçmemişti. Oysa içlerinden biri beni nasıl da duygulandırmıştı. O cesedin diğerlerinden farklı olduğunu anlamamıştım. Bunu fark ettiğimde yola çıkmak üzereydim. Yaşlı birinin cesedi olmadığına göre başka bir dünyada yaşasaydık tanışmamız mümkündü. Babamın bir arkadaşı ya da babam olabilirdi. Madem bir babam olduğu kesindi. Ya da sevgilim olabilirdi. Dimdik oturuşuyla, herkesten farklı duruşuyla onun hakkında bildiğim tek şey diğerlerinin korku dolu çığlıklarına karışmadan onurlu bir biçimde ölmeyi seçtiğiydi. O da benim gibi yalnız yaşamaya mahkûm biriydi. Benim gibi gururluydu. Son dakikalarda aklından neler geçtiğini hiçbir zaman öğrenemeyeceğimin bilincinde buradan çıkıp gidiyordum. En azından şunu öğrenmiştim; o da hayatının son anına dek kafa tuttuğuydu ve bunu hiç değilse bir kişi biliyordu. Yaşadığım sürece onun anısını yaşatacaktım. Onun onurlu davranışı ile yalnızlığının şahidiydim. Bir

an durdum sonra geri döndüm onu uzun uzun seyretmek için tekrar aşağıya indim. Derisi kâğıt gibi kurumuş yüzünde keşfedecek yeni bir şey bulamadım. İçimi büyük bir hüzün kapladı. Belki eskiden insanlar büyük bir aşkla bağlandıkları sevgililerinin cesedinden de böyle, onu ebediyen aklından silmeye çalışarak ayrılıyorlardı, diye düşündüm. O adam hakkında hiçbir şey bilmediğim kesindi, ama kendi hakkımda ne biliyordum ki? Sadece bir gün gelecek ben de ölecektim, o gün geldiğinde ben de onun gibi vücudumu dik tutacak destekler hazırlayacaktım. Son ana kadar ufka bakacak, ölüm bakışıma galip geldiğinde, seslikte öfkeyle dikilmiş bir gurur abidesi olacaktım.

İstemeyerek ayrıldım ondan. Köye döndüm, etleri pişirmeye koyuldum. Ateşin sönmemesi için başını beklemem gerekiyordu. O yüzden uyuyamadım. Şafak sökerken hâlâ uykumun gelmediğini fark ettim. Hapisteyken uyumaya mecburduk. Daha sonraları sağlıklı olmak için uyumak gerektiğini öğrenmiştim. Ayrıca diğerlerine uyum göstererek yaşamanın daha akıllıca olduğunu keşfetmiştim. Oysa şimdi artık yalnızdım. Ne bakmak zorunda olduğum ne de davranışlarımdan rahatsız olacak kimse kalmıştı. Bedenime güvenim sonsuzdu. Uykuya ihtiyacı olduğunda bana bildireceğinden emindim. Öyle ise canım istemeden yatmam için hiçbir neden kalmamıştı. Yola çıkabilirdim. Ayakkabılarımı giydim, çantamı sırtlayıp dışarı çıktım. Ateşi söndürmeye, kapıyı kapatmaya, geride kalan ufak tefek eşyayı düzenli bir şekilde bırakmaya gerek yoktu. Tek sorunum hangi yönde yürüyeceğime karar vermekti.

Doğuya baktığımda gökyüzünün ne kadar güzel göründüğünü fark ettim. Demek ki güneşin doğduğu yönü seçmem gerekecek, dedim kendi kendime. Tek bir bulut yoktu. Bir süre önce şafak sökerken etrafı izlemekten ne büyük haz duyduğumu fark etmiştim. Uzun zaman yürümeye kararlıydım. Bu zorlu yürüyüşe dayanmak için baştan yumuşak bir yürüyüş temposu tutturdum. Fark etmeden aynı yerden iki kez geçmeyi önlemek için çevremdeki bazı şeyleri bellemeye özen gösteriyordum. Beni neyin bek-

lediğini bilmiyordum. Bildiğim tek şey uzun yürüyüşümün başladığıydı; ölümümle sona erecek uzun yürüyüşümün. Doğuya doğru yükselen hafif yokuşu çıktım. Tepeye varınca durdum. Geriye döndüm. Büyük bir zevkle inşa ettiğim on evden oluşan köyümüze baktım. Théa'yı kendi ellerimle gömdüğüm mezar büyük evin arkasındaydı. Théa için hissettiklerimi ancak şimdi bunca yıl geçtikten sonra adlandırabiliyorum. Zaman içinde yavaş yavaş güçlenen o güven, onu herkesten fazla yeğlemem, keşif için çıktığım gezilerden her dönüşümde Théa'yı görünce içimi kaplayan büyük sevinç... Kadınların aşk olarak tanımladıkları duygu bu olmalıydı.

Yola çıkar çıkmaz adımlarımı saymaya başladım. Attığım adımlar uzunluk ölçüm olacaktı, tıpkı kalp atışlarımın saat görevi görmesi gibi. Her adımın yetmiş santim olduğunu öğrenmiştim. Bir metre yüz santimetreydi. Kadınlar uzaklık belirtirken metreden veya kilometreden söz ederlerdi. Bir süre sonra onlar için bir anlam ifade eden bu sözcüklerin benim için hiçbir değeri olmadığını fark ettim. Bana komik geliyordu. Aslına bakarsanız artık diğerleriyle ortak bir dil kullanmama gerek kalmamıştı. Benim için önemli olan bir saat boyunca ne kadar yol aldığımdı, o kadar. Adımlarımı sayarak kilometreye çevirmeme gerek yoktu. Uzaklığı yürüdüğüm süreyle ölçmek yeterli olacaktı. Her zaman olduğu gibi içimdeki saate güvenim sonsuzdu. İlk gün bir saatte kaç adım attığımı saymaya karar verdim. Sonra da kendime kilometre gibi bir ölçek belirleyecektim. Bu nedenle çok düzenli bir şekilde yürümem gerektiğini biliyordum. Arazi düzgündü. Hızımı etkileyecek iniş ve çıkışlar azdı. İlk etapta beş saat yürüdüm, otuz yedi bin yedi yüz kırk iki adımda. Théa rakamları toprağa yazmayı öğrettiği günden beri bölme işlemi biraz kolaylaşmış olsa da iyice odaklanmadan başarmakta zorlanıyordum. Saatte yedi bin yüz elli adım ediyordu. Yaptığım hesabın sağlamasını yapmak için adımlarımı önce saat başı sonra da onar dakikalık dilimler halinde saymaya karar verdim. Akşam olduğunda dakikada yüz on dokuz ile yüz yirmi iki adım attığımı hesaplamıştım.

Aynı zamanda çevremin genişliğini biraz olsun algılayabilmek için belirli yerlerden ne kadar uzakta olduğumu önceden hesapla-

maya çalışıyordum. Göz alabildiğine yeknesak bir çevrede yürüdüğümden işim hiç de kolay değildi. Zaman zaman yanından geçtiğim bir çalılığa bakar, on-on beş dakika önce gördüğüm çalılık olup olmadığından emin olmaya çalışırdım. Yine de aldığım yolu ölçmeye devam ediyordum. Böylelikle eski günlerde zamanda olduğu gibi mesafeler konusunda da bilinçlenmeye başlamıştım.

Bir gece önce göz yummamama rağmen ilk gün on saat yürüdüm. Çok uzağa götürecek kadar düzenli ve hızlı bir yürüyüşle. Yavaşlayacağımı sezince dinlenmeye karar verdim. Beni durduran ne olacaktı? Açlık mı, uyku mu yoksa can sıkıntısı mı? İnsan yalnız olduğunda, gerçekten tek başına kaldığında karar almasına neden olan birkaç sebepten hangisi? Kendi kendime bulduğum yanıt hoşuma gitti: amacım bilinçaltımda bir mesafe sayacı yaratmaktı. Bu projeme bir zarar gelmemesi çok önemliydi. Böyle olunca dinlenmek için ne zaman duracağım, amacımın sağlıklı olarak uygulanmasına bağlıydı. Yavaşladığımı hissettiğimde olduğum yere çöküyordum. Yakınımdaki çalılıklardan birkaç dal koparak ufak bir ateş yakabilirdim, ancak çantamı yere koyar koymaz ne kadar aç ve yorgun olduğumu fark ettim. Çantamdaki eti soğuk soğuk yemeye karar verdim. Tam ve gerçek bir özgürlüğe kavuşmak parlak denmeyecek yemeğime lezzet katıyordu. Gülümseyerek önümdeki uçsuz bucaksız alanları düşlerken kadınların isteklerine boyun eğerek yürüyüşe son vermekten, köylere yerleşmekten ne kadar nefret ettiğimi fark ettim. Yerdeki toprakları elimle düzelttim, bir battaniyeye sarılarak ikiye katladığım diğer battaniyeye uzandım. Hemen uyumuşum. Altı saat sonra uyandığımda karnımın ne kadar acıktığını fark ettim. Yeniden bir şeyler yedikten sonra güneş doğana dek tekrar uyudum. Büyük aptes yaptığım yeri toprakla örttükten sonra yola koyuldum. Baldırlarım, bacaklarım, sırtım, her tarafım tutulmuştu. Ömrümde ilk kez bir günde bu kadar uzun yol kat etmiştim. Ne yapacağımı bilmiyordum. Ağrılarımın geçmesini beklemeli miydim, yoksa adalelerim hareket ederek gevşer miydi? Karar vermeme sabırsızlığım yardım etti: bu yeknesak vadide bütün bir gün beklemek gülünç olurdu. Yine de yürüyüşümün ne derece

düzenli olacağından kuşku duyduğumdan, mesafe sayacımın işlemesine bir günlüğüne ara vermeye karar verdim.

Öğleden sonra manzara hafiften değişmeye başladı. Engebeler eskisi gibi değildi artık. On bin adımlık bayırlar çıktı karşıma. Dağlardan veya tepelerden söz etmek için erkendi belki ama, bu değişikliğin bir anlamı olabileceğini düşününce içimi büyük bir heyecan kaplıyordu. Hızlanmak, koşmak istiyordum. Oysa adalelerim sabahki kadar tutuk olmasa da tam olarak iyileşmediğinden son derece mantıksız bir istekti içimden yükselen. Tedbirsizlik uzun süre hareketsiz kalmaya mahkûm edebilirdi. Bu kez bir gün öncesinden daha çabuk yorulduğumu hissettim. İnsanın sınırlarını zorlayarak güçlendiğine inanmadığım için kendimi zorlamaktan kaçınıyordum. Saat altı olmadan durdum, ateş yaktım. Doyuncaya dek uzun uzun yemek yedim. Yatmadan, şişen ayaklarıma yağ sürerek ovdum. Konservelerden birinde kadınların etli kuru fasulye dediğinden vardı. Tencereye koyup ısıtmadan önce fasulyelerin üstünü kaplayan yağ tabakasını aldım. Daha önce bu yağı ellerime ve ayaklarıma sürdüğümde cildime ne kadar iyi geldiğini fark etmiştim. Ayaklarıma sürme fikri böyle doğdu. Hem ayaklarıma sürdüm hem de yüzüme. Bir gün önceki gibi hemen uyuyamadım. Güneşin batışını ve durgun gökyüzünde beliren yıldızları seyrettim.

Üçüncü günün ortasında karşıma çıkan vadide bir nöbetçi kulübesi belirdi. Bu kadar çabuk olacağını düşünmemiştim. Yere, kuru ve seyrek otların üstüne çöktüm ve uzakta bana bakan hedefi gözlemeye koyuldum. Aslında oraya varınca neyle karşılaşacağımı, ne tür bir umutsuzluk kervanıyla yüz yüze geleceğimi çok iyi biliyordum. Yukarıda pas tutmuş kilitler, sonra dümdüz inen bir merdiven, açık kapılar, sonsuza dek açık kalacak ışıklar ve kapıları kapalı o büyük kafes; içi ceset dolu o kafes. Aşağı inecek, o zavallı kurbanlara beslediğim saygının tek göstergesi olarak dikkatle her tarafı inceleyecek sonra büyük kapıyı üstlerine kapatarak dışarı çıkacaktım. Başka ne yapabilirdim?.. Açık bir parmaklık bulmayı hiç ümit etmiş miydim, bilmiyorum. Ya da bizim gibi dışarıya çıkmayı başarmış bir grup erkek veya kadınla karşı-

laşmayı beklemiş miydim? Arkadaşlarım arasında hayatta kalan bir tek ben olduğuma göre dışarı çıkmayı başaranlar olsa bile hiçbiri benimle birlikte serbest kalanlardan daha uzun yaşayamazdı. Olsa olsa bıraktıkları izleri bulmayı ümit edebilirdim. En büyük eğlencem düşünmekti, tek eğlencem bile diyebilirim. Sorunlara değişik yönlerden yaklaşarak tüm olasılıkları irdelemeye alışık olduğumdan bazı izlere rastlamayı ümit ediyor olmalıydım.

Yeniden yola koyulduğumda güneş batmak üzereydi. Dinlenmek iyi gelmişti. Ağrılarım geçmişti. Mahzen buradan yarım saat uzaklıkta olmalı, diye düşündüm. Yirmi sekiz dakikada bekçi kulübesine vardığımı görünce yanılmadığıma çok sevindim. Çantamı kulübeye bıraktım, sonra yavaşça aşağıya inmeye koyuldum. Alıştığım o kötü kokudan eser yoktu. Yine de özenle nefes almaya dikkat ettim. Kadınlar mahzenlerin kokusunu lağıma veya pis bataklıklara veya çirkef gibi hiç tanımadığım kokulara benzetirlerdi. Bana göre ise cesetlerin sinmiş kokusundan başka bir şey değildi. Aşağıda karşıma ufak bir koridor ve açık kapılar çıktı. Tıpkı diğer mahzenlerdeki gibi. Sonra gardiyanların odaları, en dipte depo ve hapishane bölümünün o çift kanatlı büyük kapısı. Bir köşede devrik bir sandalye gözüme çarptı. Yerde bir tencere duruyordu. İçindekiler dökülmüş, yerde kahverengimsi bir leke bırakmıştı. Az da olsa düzen bozukluğu sayılabilecek bu tür bir manzarayla ilk kez karşılaşıyordum. Meraklanmıştım. Her şeyden önce dipteki kafese gidip parmaklıkların arkasında neler olduğunu görmeliyim, diye düşündüm. İlk günden beri böyle bir önceliği kendimize görev bilmemiş miydik? Bir kez olsun hapishane parmaklıklarını açık bulmamıştık, yine de acıyla kıvranarak oraya buraya serilmiş, sessizliğin ve dehşetin şahitleri olan zavallı cesetlere böyle bir borcumuz yok muydu?

İçeride kadınlar vardı. Uzun süre baktım onlara, kafesin etrafını dolaştım, bir yandan da tüm ayrıntıları inceliyordum. Olağandışı hiçbir şey yoktu. Tabaklar kafesin içindeydi, bu da alarm çaldığında yemek yediklerini kanıtlıyordu. Gardiyanların bir yukarı bir aşağı arşınladıkları o dar yolda bir kırbaç göze çarpıyordu. Kırbacını böyle terk eden bir kimsenin olağanüstü sinirli bir

yapısı olmalı, diye düşündüm. Belki kaçarken sandalyeyi deviren de oydu. Zavallı tutuklular kim bilir son ana kadar o kırbacı elde etmek için neler yapmışlardı. Oysa kırbaç hiç kimsenin erişemeyeceği bir köşede, duvara dayanmıştı. Ölüm içlerinden birini yere uzanmış kırbacı yakalamak için kolunu kafesten dışarı uzatırken yakalamıştı.

Gardiyanların odasında her zaman olduğu gibi sandalyeler, bir masa ve çekmeceli bir dolap vardı. Bu insanlar giderken geride hiçbir şey bırakmıyorlardı. Eskiden Théa'nın bu duruma ne kadar şaştığını anımsadım. O sırada ne demek istediğini anlamamıştım. Kendime ait hiçbir şeyim olmadığından sözünü ettiği kitap, mektup, sigara, oyun kâğıdı, tıraş bıçağı gibi eşyaları gözümün önüne getiremiyordum. Yanımda sadece iki battaniye, küçük bir kürek, bir konserve açacağı, kibrit ve yiyecek olduğundan, gardiyanların da silahları ve giyecekleri dışında bir şeyleri olmasını beklemiyordum. Sandalyeyi doğrultup oturdum. İçimi büyük bir hüzün kaplamıştı. Kadın cesetlerine bakmak istemiyordum. Kolu parmaklıklardan taşan kadının dışında diğerlerini görmemiştim. Riyakârlık ettiğimi düşündüm. Oysa kimi aldatıyordum, kimse yoktu ki. Demek insan kendi kendine de yalan söyleyebiliyor, diye düşündüm. Bu düşünce çok tuhafıma gitti. Demek yalnızlıktan bu kadar şikâyetçiydim, ikiye bölünüp bir yarımı şahit tutacak kadar. Uzun süre bu düşünceye odaklandım, ancak düşünceyi geliştirmekten âcizdim. Açık havada özgürce dolaşırken kafeste geçirdiğim hayatımın ilk bölümünden daha hür olmadığımı fark etmiştim. Neyse ki sonu olmayan bu düşüncelerden bir süre sonra uzaklaştım. Yine öngörmek, tahmin etmek, hazırlık yapmak gibi günlük konulara döndüm. Depoya gidip yiyecek stoklarını inceledim. Mahzenden mahzene değişen tek şey de buydu. Sanki her mahzene aynı mallardan büyük miktarlar verilmiş, malların nasıl kullanılacağı gardiyanlara göre değişmiş gibiydi. Soğuk hava deposunda kesmeden önce çözülmesini beklemem gereken kocaman sığır parçaları buldum. Domuz ve koyun eti kalmamıştı. Bir sürü süttozu paketi buldum. En az üç yıldır süttozuna rastlamamıştık. Besin değerinin yüksek olduğunu bili-

yordum, beni güçlendireceği için çok sevindim. Sonra başka toz gıdalar buldum. O tarihte okumam zayıftı. Etiketleri sökmekte zorlanıyordum. Sonunda portakal kelimesini görünce şaşırdım. Ne demek olduğunu bilmiyordum. Aslında portakaldan söz edildiğini anımsıyordum. Eski günlerde kalan çok güzel bir anı olarak yanımda konuşulduğunu hatırladım. Portakal tozunu suda erittim. Merakla tadına baktım. Ekşi geldi. Şeker katmak gerekiyordu. Ancak şekerim yok denecek kadar azdı. Théa vitaminlerden söz etmişti. Vitamin kutularını görünce onlardan da aldım. Vitaminlerin beslenmemi güçlendireceğini umuyordum.

Eti, toz yiyecekleri, bir şilteyi ve bir sandalyeyi çıkarmak için birkaç kez mahzene inip çıktım. Kendime güzel bir yemek hazırladım. Etli sebzenin üstüne süttozu serpiştirmek çok parlak bir fikirdi. Sonra derin bir uykuya daldım. Uyandığımda burada daha fazla kalmam için hiçbir neden olmadığını düşündüm. Hafif bir hayal kırıklığı içindeydim. Sanki bu mahzenden daha fazla bir şeyler bekliyormuşum gibi, tüm mahzenlerin birbirinin eşi olduğunu unutmuşum gibi. Bir sonraki mahzenin parmaklıklarının da kapalı olacağına kuşku yoktu, ama orada süttozu bulacağımdan emin değildim. Ne biliyorsun, dedim kendi kendime, belki bir yenilikle karşılaşırsın ! Belki kadınlardan duyduğun çikolata, ekmek veya peynir gibi şeyler vardır! Oysa aradığım başka bir şeydi. Peşinde olduğum şeyi adlandırmayı beklerken ateşte pişirdiğim kırmızı etin ve bir matara dolusu sütün tadını çıkarmaya karar verdim.

Sabah saat sekize doğru mükemmel denecek kadar iyi hissediyordum kendimi. Tükettiğim konservelerin yerine yenilerini almak ve iplik aramak için tekrar aşağıya indim. Yola çıktığımda çantam eskisinden çok daha dolu olmasına rağmen daha ağır gelmedi. Bu süre zarfında iyice güç toplamıştım. Toprakta yatmaktan çok daha rahat olduğundan şilteyi de yanımda götürmek istiyordum, ama zamanı olmadığını birkaç gün sonra yeni bir mahzene ulaşana dek bu fikirden vazgeçmenin daha doğru olacağını biliyordum.

Benden başka hayatta kalan olmadığına inandığım için eski-

den yaptığımız gibi toprağa işaretler bırakmadım. Şilteyi nöbetçi kulübesinin önüne yerleştirdim: böylece yeniden buradan geçecek olursam kendime bir iz bırakmış olacaktım.

İlk rastladığım mahzeni gerçeğe en uygun şekliyle aktardığımı sanıyorum. Öyle sanıyorum: emin değilim. Süttozunu o mahzende bulduğumdan eminim, ama çayı hangisinde bulmuştum? Bir sonrakinde mi? Yoksa beşincide mi? Onuncuda olmasın? Kâh üst üste yığılı, kâh tek tek duran hepsi birbirinin benzeri kırk mumyalaşmış ceset (bir kez otuz sekiz ceset saydım). Sadece bir mahzende ölümün kaçınılmaz olduğunu anlayarak sessizce yolunu beklemeye karar vermiş gibi sakin sakin yatan kadın cesetleriyle karşılaştım. Bir keresinde gardiyanların anahtarlığını kafesin iki metre dışında yerde görünce içim titredi. O anahtarlığa o denli yakın olup erişememek ne kadar korkunçtu kim bilir! Bazen hapishanenin parmaklıklarının ardında usul usul akan bir çeşme duyulurdu. Her seferinde korkuyla sıçramama neden olan bir sesti bu, yine de kafesin parmaklıklı kapısını açık bulmaktan artık ümidi kesmiştim. Her seferinde depolarda yiyecek ve sonsuza dek yanacak ışıklar vardı. Böylece ellerim yiyecek dolu, mahzenden mahzene yol aldım, doğuya doğru ilerliyordum. Şilteden vazgeçmiştim. Ayakkabılarım eskimişti, ama aldırmıyordum. Nasıl olsa zamanı gelince ayağıma uygun çizmeler bulacağımdan emindim. Gökyüzünün daha kapalı olduğu yağmurlu mevsim geldi. Bir gardiyan odasında yağmurluk bulunca çok sevindim. Dolaba kaldırılmamış yeni bir battaniye yığınının yanında, masanın üstünde katlanmış olarak duruyordu. O gün mahzenlerde olağandışı ne kadar az eşya olduğunu yeniden düşündüm. Sanki tüm mahzenlerin birbirinden farksız olması gerektiğine dair verilmiş bir emir vardı. Gardiyanları düşünmeye, hapse neden atıldığımızı sorgulamaya başlar başlamaz her zaman yaptığım gibi omuz silktim ve başka konulara eğilmeye karar verdim. Birden şöyle dedim kendi kendime, ama neden? Kafamı başka neye yoracağım? Dışarıya ilk çıktığımızda Dorothée, yaşamımızı düzenleyelim, zihnimizi boş yere yormayalım, derdi. Aslında istediğimi düşünmekte özgür değil miydim? Boş yere yormak ne demek, bu

sözcüklerin hiçbir anlamı yoktu benim için. Yaşamım garanti altındaydı: elimin altındaki yiyecekleri bitirmeye ömrüm yetmezdi, hava bozsa da bugüne dek hiç hastalanmamıştım. Demek ki düşüncelerimi istedikleri yöne gitmekte özgür bırakabilirdim. Çıkmaz sokaklara sapsalar da önemsizdi. O sokaklardan derhal çıkmam yeterliydi. Geride kalan eşyaları inceleyerek bu kamplara esir gibi neden getirildiğimizi, neden hapsedildiğimizi çözemeyeceğim kesindi. Yere düşen o kırbacın da bir işe yaramayacağı kesindi. Tüm mahzenlerde aynı eşyalar çıkıyordu karşıma. Gardiyan odalarında bile.

Gardiyan odalarında bile: böylesine açıklıkla ilk kez dile getirdiğimi fark ettim. Bu sözcükler tekerleme gibi beynimde tekrarlanıyordu. Birden şunu anladım: neden hapsedildiğimizi ve hayatta kalmamızı neden sağladıklarını anlamamızı istemiyorlardı. Herhangi bir ipucu vermekten kaçınmışlardı. Ama biz en azından gardiyanların her şeyi bildiklerini düşünüyorduk. Ya onlar da bizim gibi hiçbir şey bilmiyorlarsa? Ya onlara ne anlama geldiğini bilmedikleri bir görev verilmişse? Ya yöneticiler tüm mahzenleri aynı eşyalarla ve aynı erzaklarla donatarak gardiyanların da bizim gibi karanlıkta kalmasını istemişlerse? Bu olasılık karşısında büyülenmiş gibiydim. Dans etmeye, gülmeye başladım. Aslında bugüne kadar cevapsız kalan sorularıma bir yenisi eklenmişti, o kadar, ama bu yepyeni bir soruydu. İşte bu yaşadığım dünyada –bugün yaşamakta olduğum dünyada– yeni bir soru sormak mutlulukla eşanlamlıydı.

Théa'nın ölümünden kısa bir süre önce ona bu dünyanın tek sahibi ben olacağım mı demiştim? Oysa yerdeki kaya parçaları ile soğuk hava depolarının ne zavallı ganimetler olduğunu biliyordum. Keşifte bulunmak için yola çıkmıştım. Birçok şeyin peşindeydim, belki kadınların hep sözünü ettiği o ünlü elektrik santralını bulacaktım ya da emirlerin verildiği yeri ya da yeni herhangi bir şeyi. Gardiyanların her şeyden habersiz oldukları düşüncesi işte böyle bir yenilik olduğu için beni çok mutlu etmişti. Bu yeniliği kutlamalıydım. Canımın istediği gibi yürüdüğüm, yemek yediğim ve uyuduğum için farklı bir şey bulmakta zorlanı-

yordum. Öyleyse o akşam ateşi yakarken ve yemek yerken olağanüstü neşeli olmaya özen göstermeliydim. Gece güzel rüyalar göreceğime söz verdim. Ne rüya gördüğümü anımsamıyorum. Her gece kadınları görürdüm. Sabahları erkeklerle ve kadınlarla süslü oyunlar oynadığım belli belirsiz rüya anılarıyla uyanırdım. Ne kadar uğraştıysam daha belirgin bir şey hatırlamayı başaramadım. Uyanıkken hiçbir şeyi unutmadığım halde geceleri her şeyi neden unuttuğumu bir türlü çözemedim.

Gardiyanların da bizim gibi mağdur olduklarını fark etmek bir süre sonra karşılaşacağım şey için daha hazırlıklı olmamı sağladı. Bir yıldır güneşin doğduğu yöne doğru yürüyordum. Tabiat değişmeye, uzun ve tatlı engebeler gitgide tepeciklere ve dağlara dönüşmeye başlamıştı; her seferinde yeni bir umutla tırmandığım tepeciklere. Nehirler de yüzülebilecek kadar derinleşiyordu. Ağaçlar hem daha çeşitli hem daha sıktı. Kadınların çilek, dut veya ahududu gibi yabanî meyvelerden söz ettiklerini hatırladığımdan çalıları incelemeye özen gösteriyordum, ama anlattıklarına benzer bir meyveye hiç rastlamadım. Bir kez mantara benzettiğim bir bitkiyle karşılaştım, ama zehirli olabileceğini bildiğimden toplamadım. Ağaçlık alandan çıktığımda toprağın değiştiğini fark ettim.

Önümde uzun bir vadi vardı. Yer her zamanki gibi tek tük otlarla ve taşlarla bezenmişti. Sadece kuşak gibi bir bölümü farklıydı vadinin, o kuşakta ot bitmemişti, taşlar ve çakıllar da yoktu üstünde. Bu dar ve uzun görüntü kesintisiz olarak karşı tepenin en üst noktasına kadar uzanıyordu. Kadınlar yol diye bir şeyden söz ederdi, yol dedikleri bu muydu acaba? Tepeden aşağıya indim, patika gibi şeride ulaştım, doğuya doğru gitmese de o patikayı izlemeye karar verdim. Bir buçuk günlük bir yoldan sonra fazla yüksek olmayan bir tepeciğe vardım: yokuşun altında bir otobüs vardı.

Şimdi otobüs diyorum, ama o anda karşımda durana ne ad vereceğimi bilmiyordum. En az otuz dakika uzaklıkta, vadinin ortasında dikdörtgen bir nesne görünüyordu. Sonra hayatımda hiç otobüs görmemiştim. Sadece kadınların söyledikleri aklımdaydı, ama onlar da kendileri için çok açık olan konuları ayrıntıya gir-

meden anlatırlardı. Bildiğim tek şey aynı anda çok kişiyi taşıyabilen bir taşıt olduğuydu.

Öyle hızlı koştum ki on dakikada otobüsün yanındaydım. Kalbim hızla atıyordu. Gözümü hedefimden ayıramadığımdan birkaç kez ayağım takıldı, tökezledim. On adım uzunluğunda, benim iki katım yüksekliğinde, kırık dökük tekerlekli, her tarafında pencereleri olan paslanmış kocaman bir şeydi. Yarı yola geldiğimde içindeki insan siluetlerini fark ettim. Şaşkınlıktan olduğum yere çakılacakken kendimi toparladım, koşmaya devam ettim. Yaklaştım. Çantamı yere bıraktım. Bir an kımıldamadan gördüklerimi algılamaya çalıştım. Bir kapı ve tokmağını gördüm. Tokmağı çevirmek istedim, yerinden çıktı, elimde kaldı. Camlar kırıktı, kapıyı zorladığımda menteşelerinden koparak yere düştü. Basamaklardan otobüsün içine girdim.

Yıllar mahzenlerdeki cesetleri mumyalaştırmıştı. Oysa otobüsteki cesetler, çok iyi tanıdığım üniformaların içinde iskelete dönüşmüşlerdi. Ellerinde silahlar ve yüzlerini saklayan acayip maskelerle birer iskelet olmuşlardı. Olağan bir biçimde oturuyorlardı. Sanki ölümle aniden karşılaşmışlardı. Sanki kalpleri son kez atıp geri dönüşü olmayan hareketsizliğe geçerken hiçbir şeyin farkına varmamışlardı: yıllar boyunca hiçbir şeyin rahatsız etmediği harektesizliğe. Şoför, koltuğunda oturuyordu. Öldüğü anda direksiyonu tutan elleri hâlâ oradaydı. Otobüse binmemle hafif bir toz kalkmıştı. Derhal yıllardır her olayda yaptığımı yapmaya, saymaya başladım. Bir koridorun iki yanında bulunan yirmi dört koltukta, yirmi iki yolcu oturuyordu. Yani yirmi üç ceset. Her birinin ya kucağında ya da ayaklarının arasında bir paket duruyordu. Şaşkınlıkla bakıyordum. Hiçbir korku ve heyecan izi, bir tehlikeyle karşı karşıya kaldıklarına dair herhangi bir belirti yoktu otobüsün içinde. Otobüs vadinin orta yerinde durmuş, herkes ölmüştü.

Çok uzun zaman orada kaldım. Meraktan çatlayacak gibiydim. Neler olduğunu anlamaya çalışıyordum. Hiçbir zaman merakımı gideremeyeceğimden emindim. İçinde yaşadığım bu acayip dünya, cevapsız sorularıma yeni sorular ekleme nezaketinde buluna-

rak beni ne kadar sevindirdiğinin farkında mıydı? Harekete geçmeye başladığımda saat beşti. Güneş ufukta batıyordu.

İlgimi ilk çeken paketler oldu. Yüzden fazla mahzene girip çıkmıştım, ama böyle paketlerle hiç karşılaşmamıştım. Kalın ve sert bir kumaşla kaplanmış, deri kayışlarla bağlanmış, metal tokaları olan paketlerdi bunlar. Birini aldım. Paketi dışarıya çıkarırken sabırsızlandığımı hissediyordum. Gergindim, kalbim hızla çarpıyordu. Sakinleşmeye, olağandışı hiçbir şey olmadığına kendimi inandırmaya çalıştım. Ama kendi dediklerime kendim inanmıyordum. Düğümleri çözerken ellerimin titrediğini fark ettim.

En üstte ilk kez gördüğüm ve özenle katlanmış bir giysi duruyordu. Uzun kollu, sert yakalı, belinde kemer olan bir giysiydi bu. Bildiğim kumaşlardan değildi. Kalın, ama yumuşak bir kumaştandı. Pilileri, cepleri ve üstten aşağıya doğru inen dikişleri vardı. Yer yer içten beslenmişti giysi –bir anda vatka sözcüğünü anımsadım. Hafif bir rüzgârla uçuşan pamuklu kumaşlara alışmıştım: çok rahatsız olmalı, diye düşündüm. Bu, kadınların sık sık sözünü ettiği, ama gardiyanların mahzende hiç giymedikleri ceket denilen giysi olmalıydı.

Giysinin altında başka şeyler vardı. Önce kalın kâğıttan daha küçük bir paket gördüm. Daha önce hiç görmediğim için tabiî ki elime aldığım şeyin kâğıt olduğunu o sırada bilmiyordum. Burada her karşılaştığım nesnenin ne olduğunu anlamak, adını öğrenmek için ne tür zorluklarla karşılaştığımı anlatmayacağım. Bunu yaparsam hem sizi hem de kendimi sıkarım. Paketi özenle açtım. Kâğıt yırtılacak gibiydi. İçinde özel bir kokusu ve tadı olmayan kahverengimsi bir toz vardı. Kurumuş bir yiyecek olmalı, diye düşündüm. Sonra yumuşak deriden bir kese buldum. İçinde acayip bir alet vardı. Dikkatli bakınca iki metal plaka arasından çıkan çok ince bir bıçak olduğunu anladım. Kolayca elde tutulmasını sağlayan bir sapı vardı. Bu bıçağı açmadan kullanmak imkânsızdı. Ustura olduğunu uzun süre anlayamadım. Üçüncü olarak cam bir şişe vardı. Onu bir kenara bıraktım. Asıl ilgimi çeken kalın, fakat yumuşak bir kumaştan iki beyaz dikdörtgendi. Kadınların özlemle sözünü ettikleri havlular olmalı, dedim. Lime lime olan giy-

simin yerine bir elbise dikebilirdim. İki tane de külot vardı.

Altta da bir kitap duruyordu.

Théa toprağa harfleri çizerek alfabeyi ve okumanın basit kurallarını öğretmişti. O zaman okumayı öğrensem de bu bilgiyi hiç kullanmayacağımı düşünerek istemeden yapardı bu işi. Ben ısrar etmiştim. Öğrenecek o kadar az şey varken hiçbir şeyi geri çevirmek istemiyordum. Kafam hiç görmediğim, hiç dokunmadığım nesnelerin adlarıyla doluydu. Elimde tuttuğum kitabı hemen tanıdım. Öylesine heyecanlanmıştım ki başımın hafifçe döndüğünü hissettim. Ayakta olsam yere düşeceğimden eminim. Elimde hazinelerin en kıymetlisi vardı, hiçbir zaman tanıyamayacağım bir dünyanın tüm bilgisi buradaydı. Duyguların altında ne zaman ezilsem şimdi olduğu gibi saymaya koyulurdum. Kitabın başlığı büyük harflerle yazılı dört kelimeden ve yirmi üç harften oluşuyordu. Önümde duran sözcükleri çözmeye çalışmadan bakıyordum. Heyecandan, sabırsızlık ve yorgunluktan aptallaşmıştım. Tabiî sinirliydim de. Nereden başlayacağımı bilemiyordum. Paketin içindekilere bakmaya devam mı etmeliydim yoksa kitabın konusunu mu çözmeliydim ? Bilmiyordum. Güneş neredeyse batmak üzereydi. Yakında hiçbir şey göremeyecektim. Kitabı çözmeyi daha sonraya bıraktım. Heyecandan kucağımda duran şişeyi unutarak yere düşürdüm. Yerdeki ceketin üstüne düştü, yuvarlanarak kayalara çarpmasını son anda engelledim. Kırılmaması bir mucizeydi. Biraz sakinleştim. Kitabı özenle bir kenara bıraktım. Yeniden pakete dönünce hayal kırıklığına uğradım. İçinde bildiğim battaniyelerden başka bir şey yoktu. Tekrar şişeyi elime aldım. Büyük sayılmazdı. Yarım litre kadardı. İçinde su gibi saydam bir içki vardı. Kapağı hiç açılmamıştı. Bir süre şişenin tıpasını inceledim. Nasıl açacağıma daha sonra karar verecektim. Çok yorgundum. Günlerdir çölde sekiz-on saat yürüyerek geçen yeknesak hayattan sonra bugün yaşadığım duygu yoğunluğuna hazırlıksız yakalanmıştım. Yorgunluktan titriyordum. Yemek yapacak halim kalmamıştı. Çantadan çıkan battaniyeyi havalandırmak için yere serdim. Kendi battaniyeme sarınarak yattım. Nasıl uyuduğumun farkında değildim. Birden uyandım. Saat üçtü. Ateş

yaktım, yemek ısıttım. Güneş doğarken yeniden otobüsün içindeydim.

Önce bütün paketleri çıkarıp paslı aracın birkaç adım ötesine dizdim. Sonra cesetleri çıkardım. İskelet haline geldiklerinden çok hafif geldiler bana. Giysileri çok ilgimi çekiyordu. Gardiyanların mahzende giydikleri ince keten pantolonların ve gömleklerin elbisemden daha rahat olup olmadığını merak ediyordum. Ölülerden biri kısa boylu ve zayıftı. Onun giysilerini alıp yıkadıktan sonra denerim, diye düşündüm. Silahları ikiye ayırdım. Bir yana artık şaklatamayacakları kırbaçları, diğer yana da mahzende hep üstlerinde taşıdıkları kocaman tabancaları –kadınların ne işe yaradığını anlattıkları tabancaları– dizdim. Birini denemek istedim, elime alıp tetiği çektim. Hiçbir hareket olmadı. Herhalde boş, diye düşündüm. Daha sonra emniyetleri olduğunu anımsadım. Emniyeti kapalı olmalıydı. Nasıl açacağımı bilmediğimden vazgeçtim. Sonra teker teker tüm paketleri açtım. Hepsinin içinde aynı şeyleri bulmak beni şaşırtmadı. Bir ceket, iki külot, bir paket yiyecek, battaniye, ustura ve kitap. İçlerinden birinde diğerlerinden daha sağlam bir yemek paketi çıktı. İçinde ezdikçe çıtırdayarak ufalan beyazımtırak bazı kalıntılar vardı. Hiç tatmadığım ekmek dedikleri en temel besin olmalıydı. Başlıklarını çözmeme gerek kalmadan tüm kitapların aynı olduğunu anladım. Bir gece önceki gibi sinirlenip bitap düşecek kadar yorulmamak için üstünde durmadım. Bir taraftan etrafı topluyor diğer taraftan hiçbir mahzende niçin ekmek bulamadığımızı sorguluyordum. Bugün bile bunun yanıtını bulmuş değilim.

Öğlende her şey yoluna girmişti. Yirmi üç iskelet yan yana dizilmişti. Pantolonları, gömlekleri, külotları özenle katlanmıştı. Maskeleri ile silahları üç düzenli grup oluşturmaktaydı. Maskeleri incelerken, kadınların anlattıklarını anımsamıştım. Gaz maskeleri olmalıydı bunlar. Bu adamlar neden ölmüştü? Gazdan olamazdı, öyle olsa maskeler korurdu onları. Alarm çaldıktan birkaç dakika sonra dışarı çıkmamıza rağmen bize bir şey olmamıştı.

Doğruldum. Uzun süredir eğilmekten sırtım ağrıyordu. Yemeğimi ısıtmadan önce ganimetlerimi incelemeye koyuldum. Büyük

bir malvarlığına sahiptim. Hiçbir şeyim olmadan yaşamaya alıştığımdan birden başa çıkamayacağım kadar fazla geldi bana bu mallar. İskeletlerimi seyrederek yemeğimi yedim. Anlamını bilmedikleri emirlerin uygulayıcısı, anlamsızlığın nöbetçileriydi onlar. Kendileri de anlamsız kurallara uymak zorunda olan gardiyanlar. Belki onlar da bizim gibi nerede olduklarını bilmiyorlardı. Ölüm onları otobüste yakalamıştı. Nereye gittiklerini biliyorlar mıydı acaba? Alarm çaldığı andan itibaren gardiyanların izine rastlamamıştık. Hepsini bir yere götürdüklerini düşünüyorduk. Öyle olsa bunlar neden otobüsteydi? Bir iki açıklama düşündüm, ama çok sonra. İki mahzen arasında olağan bir yolculuk yapıyor olmalıydılar. Ya uyuyacaklardı ya da yeni atandıkları mahzene görevi devralmaya gidiyorlardı. Tehlikeden haberdar değildiler. Gaz maskeleri bu dünyanın güvenli bir yer olmadığını kanıtlıyordu. Oysa ölümleri önceden beklenilen bir nedenle olmamıştı. Sirenlerin parmaklıklar açıkken çaldığı tek hapishane bizimkiydi. Bu yüzden kurtulmuştuk. Onlardan başka dışarıda yakalanan gardiyanlar yoktu. Bu yüzden ölmüşlerdi. Bu denge uzun süre zihnimi meşgul etti. Neden karanlık da olsa bir nevi güzellik seziyordum bu dengede. Bir yerde bütün bu olayların anlamını bilen bir şey, bir kişi var mıydı? Bu olaylar devam ediyor muydu? Ne kadar yürüsem ancak bir bölümünü tanıyacağım bu dünyada veya herhangi başka bir dünyada mahzenlerin geçerli olduğu yerler var mıydı? Kadınların, erkeklerin kırbaçla idare edildiği, istemleri dışındaki saatlerde yemek yemeye, uyumaya mecbur tutulduğu ve başkaldıran genç bir kızın kalp atışlarını saymaya koyulduğu başka mahzenler var mıydı? Yoksa bir tek ben mi kalmıştım? Yıldızlarla dolu o gökyüzünde, aylak aylak dolaştığım bu dünyaya benzer binlerce gezegen olamaz mıydı? Geceleri uykumun gelmesini beklerken, farkında olmadan bu tür sahnelerin yaşandığı dünyalara bakıyor olamaz mıyım?

Başımıza ne gelirse gelsin ölülere saygısı olan bir ırktan geldiğimizi kanıtlamak için iskeletleri gömmeye karar verdim. Fazla derin olmayan yirmi üç çukur kazdım, ölüleri gömdüm. Sonra her mezarın üstünü toprakla örttüm. Ufak tepecikler yaptım. Maske-

leri ve silahları mezarların üstüne yerleştirdim. Neden olduğunu bilmiyorum ama, mezarları başları ortada, ayakları ufka doğru uzanan bir daire çizerek yaptım. Toprak kuruydu. Çukurları kazıp ölüleri gömmek üç günümü aldı. Kitapları çözerken dinlenmeye karar verdim.

Her seferinde aynı başlık: *Bahçıvanlık Elkitabı.* Nasıl ekileceği, tohum atılacağı, fide yapılacağı, hangi mevsimlerin ne için uygun olduğu anlatılıyordu. Her şeyi dikkatle okudum. Gül ağacı aşılamakta üzerime yoktu. Kendi kendime güldüm. Kitaptaki lale soğanı veya başka çiçeklerin resimlerinden bunların neye benzediklerini öğrendim.

Kitabı bir daha bir daha okudum. Hiç yararı olmayan, ama beni mutlu eden bilgiler öğreniyordum. Ruhuma mücevher takılmış gibiydi. Güzelliğin işe yaradığı zamanlarda kadınların güzelliklerini süsleyen mücevherler aklıma geldi.

Beşinci gün her şey yoluna girmişti. Kendime iki pantolon, iki gömlek, bir ceket, birkaç külot ve taşıyabileceğim kadar havlu ayırdım. Gerisini düzgünce katlayıp battaniyelere sararak otobüsün koltuklarına yerleştirdim. Konservelerin çoğunu yediğim için hafifleyen çantamı yeniden hazırlarken tamamen unuttuğum şişeler gözüme çarptı. Mal varlığımın bir kısmını unutacak kadar mı zenginleşmiştim? Suyum azalıyordu, bir an önce yola çıkmalıydım. Hemen bir nehir veya mahzen bulmalıydım, ama şişede ne olduğunu anlamaya çalışacak kadar vaktim vardı. Şişe açacağım yoktu. Bıçağın sivri ucuyla mantarı parçalamaya çalıştım. Zaman alan zor bir yöntemdi bu. Sonunda kupama birkaç damla dökmeyi başardım. Keskin ve hoş olmayan tuhaf bir kokusu vardı. Parmağımı daldırdım ve yaladım: tadı hiç hoşuma gitmedi. Ufacık bir yudum aldım, korkarak yuttum. Yine de boğazımı yaktı. Öksürmeye başladım. Demek ki tahminim doğruydu. Bulduğum alkoldü. İlk başta ne düşüneceğimi bilemedim, sonra alkolün tedavi edici özelliklerini hatırladım. Yaraları temizlemede veya ağrıları kesmekte ne kadar faydalı olduğunu anımsadım. Dikenli çalılıkların bacaklarımda oluşturduğu sıyrıklar bugüne kadar hiç mikrop kapmamıştı. Yine de yanıma en azından bir şişe

almakta yarar vardı. Geri kalan şişeleri otobüsün içine yerleştirdim.

Yola çıkmadan, arkamda bırakacağım manzaraya uzun uzun baktım: kaderine terk edilmiş, paslana paslana asırlar sonra parçalanıp yok olacak otobüse, maskeler ve silahlarla donanmış daire biçimindeki mezarlara, rüzgârın sonsuza dek dinmeyecek fısıltısının bozamayacağı o büyük sessizliğe. Gördüklerim olağanüstüydü, aynı zamanda iç karartıcı ve duygulandırıcı. Benden başka hiçbir şahidi olmayan bu evren, bu yaşam; nedenini bilmediğim, anlamını bulamadığım bu yaşam, omuzlarıma binmişti. Elimden yola devam etmekten başka bir şey gelmiyordu. Bir gün gelecek o yolda son nefesimi verecektim; yürürken ölecektim, tıpkı otobüsteki gardiyanlar gibi.

Yola koyuldum.

Yirmi yıldır kimsenin kullanmadığı dar patikayı yer yer cılız otlar örtüyordu. Ben de küçük tepeciklere tırmanarak çıplak yerleri daha iyi göreceğimi anladım. Yolun hangi yöne gittiğini ancak bu yöntemle belirleyebilirdim. Güneybatıya gidiyordu. Bu yolun bir yere varıp varmadığını merak ediyordum. İçinde bulunduğum şu dünyada mantık denen şey hâlâ geçerli ise her yol gibi bu yolda sonunda bir yere ulaşmalıydı. Otobüste iki tane boş yer vardı. Acaba şoförün biri ayakta olmak üzere alacağı üç gardiyan daha mı vardı? Yoksa otobüstekilerin hepsi son durağa mı gidiyordu?

Yeniden sabırsızlanıyordum. Üç gün, günde on saat yürüdüm. Uzun bir mola verdim. Tam yiyeceklerimin bitmekte olduğunu fark ettiğim sırada ufukta bir nöbetçi kulübesi belirdi. Kulübeye doğru yürürken hiç heyecan duymadığımı fark ettim. Açık ışıklar, açık kapılar ve kapalı parmaklıklar bulacağımdan emindim. Soğuk hava deposunda çabuk çözülecek boyda kesilmiş koyun eti bulunca sevindim. Yemeğimi hemen pişirebilecektim. Dışarıya çıkınca ne parmaklıklara ne de parmaklıkların arkasına göz atmadığımı fark edince içim sızladı. Ertesi sabah ölülere saygıda kusur etmemek için tekrar aşağıya ineceğime söz verdim.

O gece bugün bile unutmadığım bir rüya gördüm. Otobüste oturuyordum. Gardiyanların hepsi sağdı. Maskeleri yüzlerini sak-

lıyordu. Aralarında konuşuyorlardı. Aslına bakarsanız hayatımda erkek sesi duymamıştım, ama rüyada bunu düşünmedim. Otobüs ilerliyordu. İçinde bulunduğum koşullar bana son derece olağan geliyordu. Nereye gittiğimi, gardiyanların arasında ne aradığımı hiç sorgulamıyordum. Bu durum, erkeklerle bu yolculuk uzun sürdü. Birden eski günlerde hissettiğim o büyük yükselişi hissettim; hani gizli gizli hayal kurduğumda kafamdan geçirdiğim hikâyeler eşliğinde tattığım o büyük yükselişi.

Bu rüya beni uyandırdı. Kulübeden birkaç adım ötede, vadinin ortasında, battaniyemin altında yapayalnızdım. Erkeklerin var olduğu bir dünyayı, eşsiz büyük yükselişi onlarla tatmak varken zavallı ben, bu duyguyu ancak rüyamda tadabiliyordum. İçimi büyük bir hüzün kapladı. Bir süre yaşama gücümü, hayatta kalmak için gösterdiğim büyük direnci nereden bulduğumu merak ettim. Yaşlılıktan çok umutsuzluktan ölen onca kadın aklıma geldi. Örneğin Laurette'i, ruhunu bedeninde saklamaktan yorgun düşen Laurette'i düşündüm. Bir an için içimde bir arzunun yükseldiğini hissettim; pes etme, oynanan bu oyunu terk etme, vazgeçme isteğiydi bu. Yerimden kalktım. Birkaç adım attım. Pırıl pırıl bir geceydi. Sonsuzluğa uzanan gökyüzüne baktım. Bir tepecikten diğerine, bir tümsekten ötekine kat etmem gereken binlerce kilometre vardı önümde. Bir an için söner gibi olan merakım yeniden başkaldırmıştı. Bu başkaldırış bana yeniden güç veriyordu.

Ertesi sabah tekrar aşağıya, mahzene indim ve parmaklıkların önüne oturdum. Şiltelere uyur gibi uzanmış cesetler vardı karşımda. İlk kez böylesine saygınlıklarını yitirmeden hayata veda eden ölülerle karşılaşıyordum. Karşımda acı içinde kıvranarak ölen insanlar yoktu. Belki içlerinde sözünü geçiren biri vardı, güçlü biri, belki ölümü kabullenmek gerektiğini, gereksiz çabalarla vakit kaybetmektense kadere boyun eğmenin daha akıllıca olduğunu söyleyen biri. Etraf düzenliydi. Sonra düşündüm, insan ölüme terk ettiği vücudunun dışında başka bir şeye sahip değilken düzensizlik diye bir şeyden söz edilebilir miydi? Bu ölülerin görüntüsü bana huzur ve dinginlik vermişti. Sükûnet içinde ölmüşlerdi, sonsuza dek huzur içinde oldukları yerde yatacaklardı.

Kendi ölümümü düşündüm. Bir gece uyurken ölürsem hiç durmadan esen o hafif rüzgâr eşliğinde sonsuza dek vadide yatacağım kesindi. Yoksa hastalanıp acı çekerek mi ölecektim? Tabancalar aklıma geldi. Emniyetini daha iyi araştırmadığım için kendime kızdım. Bir gün gelip ölmek isteyebileceğimi, öyle bir günde elimde silah olmasının işimi kolaylaştıracağını düşündüm. Otobüse geri dönebilirdim belki, ama bu fikir hiç hoşuma gitmedi. Önümde bu kadar yol varken geri dönmek saçmaydı. Gençtim, güçlüydüm, sağlıklıydım. Öyleyse önümde bu tür önlemleri düşünmek için daha çok vakit vardı. Sonra, yeni sürprizler bekliyordum, umuyordum. Bu koca vadide nöbetçi kulübelerinin dışında bir şeyler daha olmalıydı. Bundan emindim.

Bir kazanı suyla doldurarak gardiyanların ocağında çamaşırlarımı kaynattım. İyice temizlendiklerinden emin olunca güneşte kurumaları için otlara serdim. Bu uğraş tam bir günümü aldı.

Yeniden yola çıktım. Artık kitaplarım olduğuna göre okumayı öğrenebilirdim. Yolculuğumu kaleme almak isterdim, ama yazacak bir şeyim yoktu. Buna çok canım sıkıldı. Akşamları uyumadan önce yere harfler çiziktirerek alıştırmalar yapıyordum. Kitaptaki cümleleri ve harfleri örnek alıyordum. Konuşurken kullandığım çoğu kelimeyi tanıyordum. Daha önce hiç duymadığım sözcükleri bildiğim sözcüklere benzeterek keşfetmeye çalışıyordum. Bunlardan ilki papatyaydı. Kolay yetişen bir çiçek türüydü, kadın adı olarak da kullanılıyordu. Patates kelimesini biliyordum, patlamak kelimesini de, tabiî yatağı da. Öyle ise bu papatya kelimesi de patates'in pa'sı patlamak'ın pat'ı yatak'ın da ya'sıyla yazılmalıdır, diye düşündüm. Mantığımı kullanarak ulaştığım bu tür sonuçlar beni mutlu ediyordu.

Nasıl yazılacağından emin olmadığım kelimeleri yüksek sesle tekrarlıyordum zaman zaman. Kendi sesim beni şaşırtıyordu: kalınlaşmış ve acemileşmişti. Uzun zamandır konuşmadığım için nasıl konuşulacağını unutmuş olmalıydım. İlk başta biraz canım sıkıldı, sonra omuz silkerek, konuşmayı tamamen unutsam ne olur, bir daha kimseyle konuşamayacağıma göre, dedim kendi kendime.

Yine de eski günlere özlem duyduğum zamanlar çoktu. O harika rüyayı bir daha görmedim, tamamen yapayalnız olduğumu, bu yalnızlığımın sonsuza dek süreceğini ve ender de olsa merakımı tatmin edebilmenin dışında fazla ümit edecek bir şey kalmadığının bilincindeydim.

Bir mahzenden diğerine yoluma devam ettim. Değişiklik denen şeye az rastlanan bu gezegende kış geldi. Hava biraz serinledi. Geceleri yağmur yağıyordu. Su geçirmez örtüme sarınarak uyuyordum, örtünün kurumasını beklediğim için sabahları eskisinden daha geç yola çıkıyordum. Üstümde pantolon ve ceket vardı. Havanın düzelmesini beklerken kitap okumanın dışında kalan vakitte havlulardan kendime bir elbise diktim. Zamanla toprak yeşerdi, nehirler de daha gür akmaya başladı.

Yolu kaybettim.

Yolu takip etmek gittikçe zorlaşıyordu. Önceleri yanıldığımı sandım, vadinin doğal görüntüleri ile yolu karıştırdığımı düşündüm. İstemesem de geri dönmem gerektiğini anladım. Dönüş yolunda bir yokuşun tepesinden etrafa bakıyordum ki karşımda yolun izini görür gibi oldum. Etrafımı dikkatle inceliyordum. İzlediğim yönün doğru olduğuna karar vererek bir daha yolu kaybetmemek için çok daha dikkatli yürümeye başladım. Güneş ufukta kaybolurken ışınları yüzeyleri keskin bir bıçak gibi aydınlattığından bir tepeye tırmanarak güneşin batmasını bekledim. Karşı tepede ince bir şerit görünüyordu. Ertesi sabah şafak sökerken yine yol denebilecek bazı ipuçları gözlemledim, ancak bir saat sonra kesin hiçbir belirti kalmadı. Yolu bulmak için beş bin adımlık kocaman yarım daireler çizmeye karar verdim. Üç gün boyunca gidip gelerek etrafı taradım, sonunda yolun burada bittiğini kabul etmek zorundaydım.

Hayal kırıklığım korkunçtu. Bu yolun beni bir yerlere götüreceğini ummuştum. Bu çorak topraklarda bir şey ummamak gerektiğini unutmuştum. Kim durup dururken yok olan bir yol inşa eder? Neden? Evet, diyordum kendi kendime; evet, söz konusu bunlar olunca yaparlar. Yere çöküp ağlamak istiyordum. Neyse ki öfkem baskın çıktı, beni yeniden aramaya itti. İlk olarak hangi

yönü seçmem gerektiğine karar vermeliydim. Başta güneşin doğduğu yönü seçmiştim. Sonra yol beni güneybatıya yönlendirmişti. Şimdi güneyi seçmeye karar verdim.

Şevkim kırılmıştı. Yolu ilk bulduğumda veya otobüsü karşımda gördüğümde ne kadar umutlanmıştım! Boşunaymış. Sonunda ikisi de beni sadece hayal kırıklığına uğratan çözümsüz birer bilmece oldular. İki yıllık uzun yürüyüşüme karşılık ne zavallı birer ganimet, değil mi? Ama yapım yine üstün geldi, mücadeleden yılmayan kavgacı yapım. Bundan sonra düz bir çizgi yerine, çok daha bilimsel yöntemlerle yolumu belirlemeye karar verdim. Dümdüz gidersem ancak çok sınırlı bir bölgeyi keşfedebiliyordum. Sağda solda önemli şeyler kaçırıyor olabilirdim. Boşu boşuna taramış olduğum yarım daireden ilham aldım. O yarım dairelere benzeyen, birbirine paralel ve araları üç saat uzaklıkta yay biçimi bölgeleri keşfe çıkmaya karar verdim. Bu yöntem yolda bazı işaretler belleyerek ve o işaretlere doğru yönelmekle yetindiğim düz yolda ilerlemekten çok daha zordu. Güneşi izlersem tam daireler çizeceğimi biliyordum. Çetrefil düşüncelere ve deneylere dalıyordum. Sonunda güneşi her gün bir süre takip etmeye, öğle vakti yeni bir yol değerlendirmesi yapmaya karar verdim. O tarihte izlediğim güzergâhın haritasını çıkartacak kalem veya kâğıdım yoktu. Sadece her akşam çakıl taşlarıyla yere haritalar çiziyor ve onları ezberliyordum. Mahzenlerin rastgele mi yoksa bir plana göre mi yerleştirildiğini anlamaya çalışıyordum. Birinci mahzeni kadınlarla birlikte ilk dışarıya çıktığımızdan yirmi altı gün sonra bulmuştuk. Ama bir haftadan az yol yürüyüp yeni bir mahzen bulduğum da olmuştu. Böylelikle bir sürü yarım daire çizerek gezdim. Sonra, yönümü kolaylıkla belirleyebildiğimden emin olunca, o yarım daireler arasında büyük zikzaklar çizmeye başladım. Birkaç hafta sonra mahzenlerin beşleme düzenine göre yerleştirildiklerini fark ettim. Bu da düz gidersem çok mahzen kaçıracağımı gösteriyordu. Herhangi bir mahzenden ona en yakın diğer mahzenin nerede olduğunu bulmakta ustalaşmıştım. Bir sonrakine uğrayıp uğramamak elimdeydi. Oysa uğramadan geçtiğim bir mahzen hiç olmadı. Yeterince yiyeceğim olsun olmasın ölülere saygılarımı sunmak için her

seferinde aşağıya iniyordum. Bütün mahzenlerin parmaklıkları kapalıydı. Açık bir parmaklıkla hiç karşılaşmadım.

Alarmın bizim mahzende gardiyanlar tam anahtarı deliğe soktuğu anda çalması benzersiz bir rastlantıydı. Zaman zaman kadere hayran oluyordum. Kadınların arasında tek çocuktum. Benden başka çocuk yoktu. Beni kapıları açılan, tutukluların –en azından bir kaç yıllığına– kurtulduğu tek hapishaneye yerleştiren kader değil miydi?

Güzergâhımı böylesine belirleyebilme yeteneğim melankolik mizacımı yok etmişti. Her şey bir yana beklenmedik bir şey keşfedince cesaretleneceğime dair umudumu neden yitirmiştim? Yeni bir şeyler daha bulacağımdan emindim.

Öyle de oldu.

Öğleden sonraydı. Yorgundum, keyifli bir mola verecek bir köşe arıyordum. Kaç gündür yağan yağmur dinmişti, bu akşam gökyüzü berraktı; demek ki hava kuru olacak, dedim kendi kendime. Kaç gündür ateş yakamamış, karnımı soğuk, hatta donmuş konservelerle doyurmak zorunda kalmıştım. Ateş için dolgun bir çalılık bulup kesmem gerekecekti. Kısacası üstünün bol miktarda dikenli otlarla dolu olmasına özen göstermeliydim. Belirli bir amaçla etrafımı araştırdığımdan yanımda duran taş yığınını görmedim. Tamamen gözümden kaçmak üzereyken son anda arkamda olağandışı bir şey olduğunu hissettim. Dönüp baktım. İşte o an taşların oluşturduğu tepeciği gördüm. Oysa o dümdüz ve yeknesak vadide ne kadar belirgindi! O güne kadar vadide hiçbir yığıntıyla karşılaşmamıştım. İki adım eninde diz boyu bir taş yığınıydı. İlk kez buna benzer bir manzarayla karşılaşıyordum. Daha önceleri sadece yakın duran birkaç ufak kaya parçası görmüştüm. Gördüklerimin doğal olmadığı çok açıktı. Çantamı sırtımdan indirdim, yavaşça yere bıraktım. Nefesimi tuttum.

Taşları ayıklamaktan, altına bakmaktan çekiniyordum. İşe başlamak için kendimi zorlamam gerekti. Taşlar büyüktü, ancak teker teker kaldırabiliyordum. Ellerimin sıyrılmasından korktuğumdan battaniyenin bir ucunu yırtarak ellerime sardım. Böyle yapmak beni yavaşlatıyordu, ama tüm çabalarımın boşa gitme-

sinden, hayal kırıklığına uğramaktan o kadar korkuyordum ki, sonuca hemen ulaşmamakta belki hayır vardır, diyerek kendimi teselli ediyordum. Ya gösterdiğim bu çabanın sonunda gölgede yaşamaya meraklı böceklerden başka bir şeyle karşılaşmazsam?.. Kesin olan bir şey varsa o tepeciğin doğal değil yapay olduğuydu. Altı boş çıkarsa taş yığınının neden yapıldığını sorgulamak gerekecekti. Bu da diğer yanıtsız sorular zincirine eklenen yeni bir sorudan başka bir şey olmayacaktı. Bıkkınlık veren verimsiz ganimetlere eklenen yeni bir bilinmez. Bu dünya bir yapboz gibiydi. Benim elimde ise sadece birbirine uymayan birkaç parça vardı, o kadar. Eskiden Théa bana yapbozların ne olduğunu anlattığında hoşlandığımı anımsıyorum.

Tepeciğin istifini bozmadan taşları sırayla indirmeye özen gösteriyordum. İşim uzun sürdü. Küçük taşların düzgün bir daire oluşturduğu son sıraya ulaşmam bir saatimi aldı. Akşamları uzanmadan önce toprağı düzeltmek için kullandığım küçük kürekle toprağı araştırmaya koyuldum. Eski çağlarda yaşayan hacılar gibi yere çömelmiştim, en az onlar kadar titriyordum. Kısa bir süre sonra küreğimin ucu madenî bir cisme çarptı.

Ah tüm bedenimin sarsıldığını, şiddetle başımın döndüğünü hissettim. Birkaç saniye kımıldayamadım. Hem çok endişeliydim hem de gözlerim kamaşmış gibiydi. Küreği kenara bırakıp son kaya parçalarını da kaldırmak için ellerimi yeniden battaniyeye sardım. Alnımdan ter tanecikleri dökülüyordu. Sabırsızlıktan kıvransam da hareketlerim yavaş ve düzenliydi. Üç dakika sonra her şey temizlenmişti. Önümde iki adım çapında madenî bir kapak duruyordu. Hafif çıkıntılı paslı bir sapı vardı. Kapağı açmak için bir tornavida aldım. Çok ağır olduğu belli olan bu kapağı kaldırmak zorunda mıydım? Kafam karışmıştı, kaygılıydım. Nasıl olsa gücüm yetmeyecek, diyordum kendi kendime. Yine de sapına asıldım. Elimin altında bir kıpırtı hissettim. Daha çok asıldım. Zor da olsa yatay bir yörüngede dönüyordu. Gücüm yetecekti! Kapak çelik bir çemberin ortasında yan yatarak açıldı. Yarım adım altımda üstünde durabileceğim büyüklükte bir düzlük belirdi. Ellerimle kenardan tutunarak atlamadan kendimi kaydırdım.

O anda bir merdivenin ilk basamağında durduğumu anladım. Karanlık, döne döne inen, çok dar bir merdivendi. O tarihte kapalı mekânlardaki derin karanlığın nasıl bir şey olduğunu henüz bilmiyordum. Mahzenlerde ışıklar hiç sönmezdi ki... Yine de kadınların elektrik düğmelerinden söz ettiklerini duymuştum. Duvarları yokladım. Kadınlar düğmeleri tam olarak tarif etmemiş olsa da kapıya yakın ufak şeyler olduğunu tahmin ediyordum. Duvarları yoklaya yoklaya inmeye başladım, üçüncü basamakta oynak bir bölümü olan ufak madenî bir cisme dokunduğumu hissettim. Oynak yerine bastım. Ayaklarımın altında kocaman bir lamba yandı. Duvarlar mahzenlere benziyordu: gri ve pütürlü. Oysa mahzenlerin merdivenleri farklıydı, ışığı açıp kapatma olanağı da yoktu, böyle olunca mahzenlerle ortak yönü kalmıyordu. Yola devam ettim. İlk başta hızla iniyordum, on basamak inmemiştim ki başım dönmeye başladı. Durdum, bu baş dönmesinin geçmesi için dinlenmeye zorladım kendimi. Yola koyulduğumda yeniden başım dönmeye başladı. Daha sonraları aşağı yukarı koşarak gidip gelmeye başladım, ama bu ilk seferde, meraktan ve sabırsızlıktan ne kadar kıvransam da birkaç kez durup dinlenmem gerekti. Madenî seksen basamak vardı. Merdivenin sonunda, duvarlarla aynı pütürlü malzemenin kullanıldığını gördüm. Altı-yedi adım genişliğinde, on iki adım uzunluğunda, iki yanında kutular, şişeler ve çeşit çeşit paketler yüklü raflar bulunan bir koridorla karşılaştım. Koridorun ucunda tanımadığım acayip bir malzemeden yapılmış kapalı bir kapı buldum. Kapı direnmeden, kolaylıkla açıldı. Büyük, kare bir salona girdim, mahzenler gibi gri ve iç karartıcı olmayan bir salona, duvarları boydan boya cilalı güzel bir tahtayla kaplı olan, yerde ise yumuşacık bir halı bulunan bir salona. Hayatımda ilk kez halıya ayak basmak üzere olduğumu fark ettim. Etrafa serpiştirilmiş lambalardan yumuşacık bir ışık yayılıyordu. Bir köşede geniş bir masa vardı, odanın her yanında eski günlerde koltuk dedikleri alçak ve geniş oturma yerleri bulunuyordu. Karşımdaki nefes kesici güzellikte bir görüntüydü. İnsanoğlunun eseri güzel bir şeyle o güne kadar hiç karşılaşmamıştım. Gökyüzünü, bulutların sergilediği değişik biçimleri, tatlı

tatlı yağan yağmuru, yavaşça yol alan yıldızları ve tek tük çiçekleri görmüştüm. Böyle bir güzelliği hiç görmemiştim. Oysa bu kez eşyalar, duvarları süsleyen tablolar, vazolar, küçük bir heykel görüyordum. Aslında ilk anda sadece değişik çizgiler, anlam veremediğim bileşimler algılamakla yetindiğim için gördüklerimi ayrıntılarıyla açıklamam yanlış olurdu. Beni altüst eden, kadınların şarkı söyledikleri anları çağrıştırarak gözlerimin dolmasına neden olan bir görüntüydü karşımdaki. Renkler birbiriyle ve odanın boyutlarıyla büyük bir uyum içindeydi. Merdivenler hâlâ başımı döndürüyordu. Bayılmamak için yere çömeldim. Birkaç dakika sonra gözlerimi kapatmanın daha akıllıca olacağını düşündüm. Başımı kollarıma dayadım. Derin derin nefes alarak yıllardır yapmadığım bir şey yaptım: kalp atışlarımı saymaya başladım. Eski alışkanlığıma sığınmak beni sakinleştirdi. Yeni krallığımı keşfe çıkabilecek gücü bulmam için en az bir saat öylece oturmam gerekti. Birkaç kez başımı kaldırıp gözlerimi açmayı denediysem de her seferinde büyük bir heyecana kapılıyordum. Top gibi büzülerek içimdeki fırtınanın dinmesini beklemekten başka çarem yoktu.

İnsanlık tarihi önümde duruyordu. Mahzenlerin dışında, mahzenlerden farklı bir yerdeydim. Burada kim yaşadıysa onun keyfine ve zevkine göre tasarlanmış bir yerde. Oysa ben sadece hapishanelerden, en ilkel ihtiyaçlar için gerekli araçlardan, kırbaçlardan başka bir şey bilmiyordum. Yer altına gizlenmiş bu yer bir evdi.

Odadaki hiçbir eşyanın yerini değiştirmedim. Kullandığım her şeyi daima yerine koydum. Masanın iki yanına yerleştirilmiş altı sandalye vardı. Masanın üstünde saydam camdan bir kupa ile toprak rengi abajurlu güzel bir lamba duruyordu. Biraz uzakta başka bir masanın etrafında üç koltuk ile üstüne yastıklar serpiştirilmiş, renkli kumaşla kaplı bir yatak göze çarpıyordu. Başımı çevirdiğimde sağ tarafta mutfak olması gereken bölümü gördüm: bir eviye, bir ocak, içinde tencereler ve mavi çiçekli beyaz yemek tabakları bulunan bir dolap. Musluğun birinden soğuk, diğerinden ise sıcak su akıyordu. Eviyenin yanında ilk kez gördüğüm bir kapı vardı. Beyaza boyanmış bu kapının ardında bir tuvalet, bir

lavabo bir de banyo küveti bulunan daha küçük bir bölüm vardı.

Her tarafı gezdikten sonra önce bir sandalyeye daha sonra bir koltuğa oturdum. Gülmeye başladım. Şaşkınlığımın ve içimi kaplayan derin duyguların sevince dönüşmesi zaman almıştı.

Bakacak o kadar şey vardı ki, her şey kafamı öylesine meşgul etmişti ki duvarın boydan boya kitap dolu bir etajerden oluştuğunu fark etmemiştim bile. Başım yeniden dönmeye başladı. Kitaplığı uzun bir süre uzaktan izlemekle yetindim. *Bahçıvanlık Elkitabı*'nı ezberlemiştim. Önümde bana sunulan kitapları görünce neredeyse gözlerim yuvalarından fırlıyordu. Şaşkınlığımı üzerimden atmak için saymaya koyuldum. En az sekiz tanesi üç parmak kalınlığında, on dokuz kitap vardı. Birkaç adım attım, kütüphaneye yaklaştım. Kitapların adları sırtlarında yazılıydı. Uzaktan, oturduğum yerden okuyamayınca okumayı unuttuğumu sandım. İçlerinden bir kitap seçtim. Çok ağırdı. Yerime döndüm. Kitabı masaya bıraktım. Kapağında *Astronotik Temel Bilgiler Kitabı* yazılıydı. Kapağını açtım. Sayfaları kelimelerle ve Théa'dan öğrendiğim eksi, artı, bölme, çarpma veya eşittir gibi işaretlerle doluydu. O akşam beni daha fazlasını araştırmaktan alıkoyan tek şey yorgunluğum oldu. Daha sonraları diğer birçok kitabın da aynı konuyla ilgili olduğunu fark ettim. Tüm kitapları hiçbir şey anlamadan satır satır okudum.

Shakespeare'in piyeslerini daha çok mu anladım? Ya Don Kişot'un hikâyesini? Veya Dostoyevski'nin kitaplarını? Sanmıyorum. Hepsi hiç tatmadığım deneyimlerden, duygulardan söz ediyordu. Bana kalırsa eşyalarla daha kolay başa çıkıyordum. Şişe açacağını nasıl kullanacağımı veya şarabı nasıl açacağımı keşfetmek için saatlerce kafa yordum, ama sonunda başardım. Duygular ise gizemlerini sonuna kadar hiç yitirmeden korudular. Belki de duyguların uyandırdığı hislere yabancı kaldığımdandır. Tıpkı aşk için ne kadar önemli olduğunu bildiğim tensel temastan nefret edişim gibi ters tepki veriyordum. Théa'nın nasıl öldüğünü ve hatırı için onu nasıl kollarıma aldığımı hatırladıkça gözlerim doluyor. Ona sıcak davranırken, yakınlık gösterirken hayal ediyorum kendimi: her seferinde bir an geliyor kırbaç şaklayıveriyor.

Kadınların söz ettiği birçok şey bulanık, anlaşılmaz. Para diye bir şey kullanıldığını, her şeye ancak satın alınarak sahip olunabileceğini anımsıyorum. Para ödemeden soğuk hava depolarından yiyecek almayı ne kadar acayip buldukları aklıma geliyor. Yine de zavallı Raskolnikov'un yemek parası için niçin birini öldürdüğünü tam olarak anlamış değilim. Oysa ben de birilerini öldürmüştüm, bu doğruydu, ama benimki arkadaşlarımı acı çekmekten kurtarmak içindi. Sanırım her seferinde bana şükran duymuşlardı, yine de emin değilim, emin olmam için bir neden yok. İnsanların duygularına o kadar yabancıyım ki, söylemeden benden nefret ettiklerini anlamazdım. Eski elbiseler giymenin neden aşağılayıcı bir şey olduğunu da anlamış değilim. Sanki başka türlüsünü giymişim gibi. Rosette'in şarkılarından hoşlanmıştım, bu yüzden edebiyattan çok müziğe duyarlı olacağımı düşünüyordum. Evde müzik kayıtları ve o kayıtları çalacak cihazlar olabilirdi, ama ben neye benzediklerini bilmediğimden, bulamadım.

Yukarıda, yorgunluk hissedip dinlenmek için durduğumda taş yığınını fark ettiğim andan bu yana beş saat geçmişti. Karnımın acıktığını hissettim. Konserve açtım, soğuk soğuk yedim. Ocağın da lambalar kadar iyi çalışacağından emindim. Öyle yorgundum ki denemek bile istemedim. Yatağı kullanmayı başka bir güne bırakarak battaniyemi halıya serdim. İçine düştüğüm yoğun duygu fırtınasından sonra iyi bir uyku çekeceğimi sanıyordum. Oysa heyecanım bunu engelledi: üç saat sonra deli gibi acıkarak uyandım. Mutfakta güzel bir kapta su ısıttım. Soğuk hava deposu eviyenin sağındaydı. Mahzendeki depolardan daha büyük olduğunu görmek beni şaşırttı. Tavana kadar her türlü et, sebze ve meyve istif edilmişti. Her paket özenle etiketlenmişti. Tavuk, geyik eti, yumurta tozu, domates, maydanoz, peynir gibi adını duyduğum, ama hiçbir mahzende rastlamadığım yiyeceklerle karşılaştım. Bugün yakından tanıdığım yiyecekler oldu bunlar. Ekmek bulmak beni özellikle mutlu etti. Kendime büyük bir ziyafet çekmeye karar verdim. Otlarla tatlandırdığım tavuğun yanına domates ile patates köfteleri hazırlayacaktım. Arkadan da tereyağlı ekmek eşliğinde çilek kompostosu. Çözülmeleri için hepsini mutfa-

ğa çıkardım. Sonraları mutfaktaki fırında yiyecekleri birkaç dakikada ısıtmayı öğrenecektim, ama o gece yemeğimi pişirmek için birkaç saat beklemek zorunda kaldım. O kadar çok işim vardı ki zamanın nasıl geçtiğini fark etmedim. Sıcak bir banyo hazırladım kendime, kadınların özlemle bahsettikleri bu lüksü ilk kez tadıyordum. Sonraları sıcak bir banyo benim için çok sıradan bir şey haline geldi. Yoldan her dönüşümde, girer girmez uykuya daldıran keyif verici o sıcak suyun beni beklediğini bilmek harikaydı. Sabun da vardı. Tabiî bütün bunlar benim için yeniydi. Her birini uzun uzun düşünmem gerekiyordu. Örneğin bir kalıp sabun görünce aklım karıştı. Kokusu beni şaşırtmıştı. O güne kadar sadece otların, ender rastladığım dağ çiçeklerinin ve yağmurdan sonra toprağın kokusunu biliyordum. Tadına bakınca yüzümü buruşturdum. Yiyecek bir şey olmadığı kesindi. Sonra anlatılanlar aklıma geldi, ellerimde ovuşturmaya çalıştım, ama nafile, önce ıslatmak gerektiğini unutmuştum ! Sonunda sabunla saçlarımı yıkamayı akıl ettim. Kuruduktan sonra saçlarımın hafifl ediğini, uçuştuğunu, yüzümün etrafında ışıldadığını görmek beni şaşırttı.

Az kalsın en akıl almaz keşiflerimden olan aynayı unutuyordum !.. O güne kadar kendimi hiç görmemiştim. Théa güzel olduğumu söylediyse de bu sözcük benim için anlamsızdı. Aynayı bulunca adeta büyülendim, saatlerce ayna karşısında kendimi seyrediyordum. Yüzümün ifadesini; gülüşümü, kaygılı veya huzursuz olduğumda nasıl göründüğümü ilk kez görüyordum. Kendime bakıyor ve işte bu benim diyordum.

Bugün bile kendimi izlemek hoşuma gider. Yılların yüzümde yarattığı kırışıklıkları izledim, yanaklarımın nasıl zayıfladığını, dudaklarımın nasıl solduğunu. Yine de işte bu benim, diyorum. Aynadan akseden görüntüye şefkat besliyorum. Hapisten çıktığımızda on dört-on beş yaşındaydım, Laurette yirmi üç sene sonra öldü. Buraya, evim dediğim bu yere gelmeden önce iki yıl yol yürüdüm: demek ki kırk yaşından biraz fazla olmalıydım. Tüm bunlar yirmi iki yıl önceydi. Demek ki şimdi yaşlı bir kadın oldum. Güzel mi, çirkin mi bilmediğim, ama bundan sonra karşılaşacağım tek insan yüzü olduğuna inandığım bu yüze bıkmadan hâlâ

bakıyorum. O surata dostça gülümsüyorum, o da bana dostça gülümseyerek yanıt veriyor.

Banyodaki dolapları açtım. İçi havlu doluydu. Başka bir şey yoktu. Dolaplar eve ulaşamayan sahiplerinin bavullarını bekliyor gibiydi. Önceden hiçbir hazırlık yapılmaması yazık, diye düşündüm. Eğer yapılmış olsaydı evin sahibi hakkında bazı ipuçları yakalardım.

Mutfağa döndüm. Kendime sütlü kahve hazırladım. Paketteki tarife uyarak yumurta tozundan omlet hazırladım. Daha sonra yatağı açtım ve hayatımda ilk kez başımı bir yastığa dayayarak uykuya daldım. Çok hoşuma gitti.

Ertesi sabah koridorda kalan malların listesini çıkarmaya başladım. Ne işe yaradıklarını bugün bile bilmediğim bir sürü alet ve değişik eşyalar buldum. Monte edilmemiş elektrikli aletler olabilir, diye düşündüm. Veya yedek parçalar. Kadınlardan radyo, televizyon, telefon, motosiklet, otomobil denen şeyleri duymuştum. Astronotik kitaplarını okuduktan sonra bu aletlerin belki de kullanılmamış laboratuvar malzemeleri olabileceği aklıma geldi. Aletlerin yanında kullanma kılavuzları yoktu. Sadece mutfakta donmuş yiyeceklerin çözülmesini sağlayan fırının yanında bir kılavuz buldum, o sayede fırını kullanabildim. Koridordaki eşyaların etrafında uzun süre dolanıp durdum. Onları elime alıyor, inceliyordum, sanki ne işe yaradıklarını anlayacakmışım gibi. Bir süre sonra inadımın beni bilgilendirmeye yetmeyeceğini anlayıp elimdekini tekrar yerine bırakıyordum. Bugün bile onlara baktığım oluyor. Bahçıvanlıkla ilgili kitabı bulduğumda okumayı henüz sökmeme rağmen nasıl kullanılacağını keşfeden ben değil miydim? Sayıları doğru saymayı beceriyorum. Toplama, çıkarma yapmak kolay, çarpma ile bölme hâlâ zor. Théa, akılda kalabilmesi için çarpım tablosunun çok küçük yaşta ezberlenmesi gerektiğini söylerdi. Benim bu konudaki beceriksizliğimi çocukken öğrenmememe bağlardı. Bunların dışında çok bilgili olduğum söylenemez. Oysa koridordaki eşyalar belli ki hiç tanımadığım bir uygarlığın karmaşık tekniğinin ürünüydü. Kadınların bildikleri her şeyi bana öğrettikleri doğruydu, ama zavallıların bilgileri o

kadar sınırlıydı ki. Üstelik zamanla çok şeyi unutmuşlardı, sonra bazı şeyleri öğretmek için gerekli eşyalardan yoksun olduklarını da unutmamak gerekir. Örneğin örgü örmenin ne olduğunu biliyordum, kuru dallardan şişler yapabilirdik, ama yünümüz yoktu. Elime iplik geçtiğinde –çok nadir oluyor– dikiş dikiyorum. Evde iplik yoktu. Zamanla pantolonlarım ve gömleklerim çok eskiyince bir mahzende bulduğum iyi bir kumaştan yeni tunikler diktim kendime.

Mahzende bulduklarım arasında en önemlisi, en kıymetlisi kâğıttı. Kâğıt boldu, bir kutu kalem de vardı. Böylelikle sonunda yazmayı öğrendim. Kitaplar –astronotikle ilgili olanlar bile– yardımcı oldu. Matematikle ilgili bölümleri anladığımı söyleyemem, ama konuları açıklayan uzun bölümler vardı. Onları inceleyerek bir fikri nasıl açıklamak gerektiğini, dilbilgisi kurallarını ve kelimelerin yazılışlarını öğrendim. Konuyu açıklayan grafikleri uzun uzun inceleyip kâğıda kopya ettim. Bu sayede düzgün resim çizmeyi öğrendim. İlerde yapacağım yolculukların haritasını çıkartacak kadar işi ilerlettim.

Ne amaçla yapıldığını binlerce kez sorguladığım bu mahzeni kendime liman seçtim. Mahzenin yerini belirleyen ne bir nöbetçi kulübesi ne de yanından geçenlerin kolaylıkla gözünden kaçabilecek bir taş yığınından başka bir işaret vardı. Bu taşların mahzenin varlığını belirlemek için mi, yoksa saklamak için mi konduğu belli değildi. Mahzenin depoları diğer tüm hapishanelerden çok daha zengindi. İnsan burada sonsuza dek yaşayabilirdi. Lüksün anlamını tam olarak bildiğim söylenemez, ama bana göre burası lüks bir mahzen. Tavanda diğer mahzenlerde olduğu gibi havalandırma delikleri var, sessiz olduğumda her şeyin yolunda gittiğinin belirtisi olan o uğultuyu duyuyorum. Yatakta birkaç kişi rahatlıkla yatabilir. Masa ise altı kişilik. Mutfakta dört düzine bardak ile değişik değişik tabak takımları var. Tek bir insan için biraz fazla değil mi? Giysi bulamadığıma çok üzülüyorum. O sayede hem giyecek değişik bir şeylerim olurdu hem de bu evin kimin için hazırlandığı konusunda bazı ipuçları yakalardım. Kitaplardan sadece yazmayı öğrenmiştim. Burası bir yöneticinin mi, yok-

sa kanun kaçağı bir suçlunun mu eviydi? Uzun yıllar birlikte yaşadığımız kadınlardan biri görse bir çırpıda bulacağı ipuçları benim gözümden kaçıyor olmalı. En azından kadınlar dünyayı biliyordu.

Yararsız sorgulamalardan bıktım. Her şeyi araştırıp en ince ayrıntısına kadar incelememe karşın, evimin sahibi hakkında ilk günden fazla bilgi sahibi olmamak umudumu kırıyor. Artık onu düşünmemeye karar veriyorum. Aldırmayacağım sana, diyorum içimden. Amacının ne olduğunu bilmiyorum, ama başarısız olduğun açık, malikânen artık senin malın değil, benim oldu, diyorum. Bunda ikimizin de suçu yok, ne senin ne de benim.

İki ay sonra yeniden, keşif yolculuğuna çıktım, düz bir hatta veya yarım daireler çizerek elliden fazla keşif gezisi yaptım. Parmaklıkları kapalı hapishanelerden başka bir şey bulamadım. Belki ev olarak seçtiğim bu yere benzer başka mahzenler vardır ümidiyle her gittiğim yerde toprağı incelemeye, taşlardan oluşmuş bir tepecik bulmaya çalıştım, ama nafile. Yaşadığım dünyayı bugüne kadar anlamış değilim. Bu dünyayı her yönüyle araştırmaya, incelemeye çalıştım, ama sınırlarına ulaşamadım.

Son yolculuğumda bir tepenin üstündeydim. Önümde uzun bir yokuş ve yeni bir vadi vardı. Uzakta da bir nöbetçi kulübesi. Birden içimi büyük bir umutsuzluk ve isteksizlik kapladı. Aynı merdiven, aynı gardiyan odaları, aynı demir parmaklıklar ve her zamanki gibi kurumuş kırk ceset, dedim kendi kendime. Yere çöktüm, artık yetti, dedim. Yirmi yıldır yalnız yaşıyordum, bugüne kadar umudum beni ayakta tutmuştu, birden tüm umudumu yitirdiğimi fark ettim. Parmaklıkları açık, hapistekilerin gökyüzüne, vadiye, hürriyetlerine kavuşmaktan sarhoş oldukları bir mahzen bulmayı en az bin kez ümit etmiştim. Onlar da şehirleri anımsayarak, kendilerini kurtaranları düşünerek titreyecekti, tıpkı benim gibi, sonra onlar da aslında kavuştukları hürriyetin ne kadar boş bir kavram olduğunu fark edeceklerdi, tıpkı benim gibi. Sanki karşımda duruyor gibiydiler, hesap soruyorlardı: bizlere sunduğun bu mu? Bizi rahat bırak! Ölüm umutsuzluktan bin kez daha iyi. Başımı öne eğip dönüş yoluna koyuldum.

Yine de hikâyemi anlatmak istemem, yeniden yola çıkacak cesaretim olmasa da umudumu tamamen yitirmediğimi kanıtlamıyor mu?.. Ya aradıklarım girmediğim son mahzendeyse? Belki de, bir sonraki mahzendedir. Doğuya döndüğüm o gün var ya, ya doğu yerine batıya dönseydim?.. Belki kapıları açık mahzen oradaydı da ben kaçırdım. Kim bilir belki bir gün çok yaşlı bir erkek veya bir kadın buradan geçer, yerdeki deliği görür ve o uzun döner merdivenlerden inmeye karar verir. Aşağı indiğinde ahşap masada bir yığın kâğıt bulacak, onları okuyacak ve böylece benim mesajım birisine ulaşmış olacak. Belki ben bitkin bir halde, son günlerimi yaşarken, ruhunu kemiren binlerce soruya yanıt aramak için sırtında çantası bir mahzenden diğerine yürüyen bir insan vardır –tıpkı benim gibi. Fazla vaktim yok, bunu biliyorum. Ağrılar rahat vermiyor. Arkadaşlarımın benden istediği son darbeyi indirme zamanı yaklaşıyor.

Bazı geceler yukarı çıkıp dışarıda oturuyorum. Etrafı dinliyorum. Geçenlerde, "Heyy, kimse yok mu?" diye bütün gücümle bağırmaya karar verdim. Kısık sesim çok az çıkıyordu. Yine de etrafı dinledim. Hafifçe esen rüzgârla salınan otların hışırtısından başka bir şey duymadım. Başka bir gün dalları üst üste yığarak uzaklardan görünecek büyüklükte bir ateş yaktım. Mantığım görecek kimsenin olmadığını söylese de ateşi sabaha kadar söndürmedim. Mantığım aynı zamanda bu kadar çok mahzen olduğuna göre bir yerde, alarm çaldığında parmaklıkları açık başka bir hapishane daha olamaz mı diyordu. Öyle ise neden herkesin öldüğünü kabul ediyoruz? Ya sağ kalmış birileri varsa? Olamaz mı? Geceler böyle geçiyor. Hayatımı düşünüyorum. Genç gardiyanı tahrik etmeye çalışan o öfkeli küçük kızı, sanki bir geleceğim varmış gibi o günkü yaşamıma duyduğum hoşnutsuzluğu, yüz basamağı bir solukta nasıl tırmandığımı, çoğu zaman soluk gri ile can çekişen soluk mavi arası bir gökyüzü altında –ama gökyüzü ölmez ki, ölen benim, mahzendeki ilk günden itibaren ölen benim– sonsuzluğa uzanan vadinin sunduğu seraba kendimi nasıl kaptırdığımı düşünüyorum. Ne mahzencisi ne tutuklusu kalmış bu dünyada, neden burada bulunduğumdan habersiz, sessizlikle-

rin kraliçesi, mahzenlerin ve cesetlerin tek sahibiyim ve tek başınayım. Binlerce saat yol yürüdüm, az sonra son on adımımı atarak bu sayfaları masaya bırakacağım, sonra ölüm döşeğine uzanacağım: gözlerini kapatacak kimsesi olmadığından sonsuza dek kapıya bakacak olan kurumuş yaşlı bir kadın cesedi. Hayatımı beni mutlu etmeyen bir rüya uğruna harcadım. Yazgımı belirleyen kadere verebileceğim sadece üç damla kanım kaldı. Elimde başka bir şey yok. Şafak söküyor, kış günlerinin solgun şafağı. Aşağıya iniyorum, birkaç kişinin rahatlıkla yatabileceği geniş yatağa uzanmak ve ağrılar rahat verirse biraz olsun uyuyabilmek için.

Işık hiç sönmüyor. Bir gece sönse, diyorum, en azından bir şey olsa. Kadınlar elektriğin nereden geldiğini merak ederlerdi. Elektrik santralları, kablolar, elektrik direkleri konusunda söylediklerinden bir şey anlamazdım. Ancak yolculuklarımda sözünü ettikleri yerlere benzer bir şeye hiç rastlamamıştım. Sadece sonsuz vadiyle, nöbetçi kulübeleriyle ve hayatımın son dönemini geçirdiğim bu sığınakla karşılaştım. Uzun zamandır ne işe yaradığını bilmediğim eşyalar konusunda kafa yormaktan vazgeçtim. Koridordaki raflara dizilmiş eşyaları çok inceledim, ama boşuna. Bunlar belki silahtır, belki de insanlıkla ilişki kurmamı sağlayacak iletişim cihazları. Yazık! Kitapları ve astronotikle ilgili yazıları okumaktan vazgeçeli de çok oldu. Yürüdüğüm uzun yıllar boyunca o kadar az olay yaşadım ki. Otobüsle karşılaştım, yolu kaybettim ve burayı buldum. Hepsi bu! Ölmek için buraya gelmem şarttı. Kadınların eskiden yaşadıkları hayat gibi sıradan bir hayatım olsaydı, yine de son sabahımda bulacaktım kendimi. Kadınlar, bana acıyarak bakar ve gerçek hayatı yaşadıkları için onları kıskandığımı söylerlerdi. Oysa şimdi hiçbiri yaşamıyor, hepsi öldü, tıpkı biraz sonra benim de başıma geleceği gibi. Yaşam sona erdiğinde yaşamış olmanın ne anlamı kalıyor? Hastalanmasaydım –yapacak başka bir şey olmadığına göre– yeniden yola koyulurdum.

Doğru olmadığına kendimi inandırmaya çalışıyorum, ama aslında mevsim nedir bilmeyen bu gezegende benden başka kimse-

nin yaşamadığından eminim. Varlığını hiç hissettirmeden üzerimde izler bırakan zaman kavramını doğrulayacak benden başka kimse yok. Diğer kadınların yaşlanmasına şahit oldum. Aynaya gidip kendimi izliyorum: yanaklarımda, gözlerimin etrafında gördüğüm bu kırışıklıklar eskiden yoktu herhalde. Ama ben yüzümün eski halini hatırlamıyorum. Fotoğrafın ne olduğunu anlatmışlardı, ama benim hiç resmim yok. Zaman hakkında bildiklerim günlerin birbirini takip etmesiyle sınırlı. Başka bildiğim bir şey yok; uykum gelince uyuyor, acıkınca yemek yiyorum. Saymaya devam etmiyor değilim, otuz günde bir, bir ay daha geçti diyorum. Oysa bunlar sözden ibaret, zamanı elimle tutamıyorum. Belki de yalnız olunca zaman kavramı yok oluyor. Onu kabullenmenin tek yolu başkalarında yarattığı değişikliği izlemek sanırım. Kadınlar ölüp gittikten sonra zaman kendini sadece kayalıkların arasında yavaşça ve nadiren büyüyen, arada bir yeni bir bitkinin yetişmesini sağlayacak tek bir tohumu biraz uzağa götürecek hafif rüzgârın yolunu bekleyen zavallı bitkilerde kendini gösteriyor. Gece ve gündüzün oluşumu, art arda birbirini izlemesi fizik kurallarına dayanıyor. Oysa zaman insana bağlı. Otuz dokuz kadın dışında kimseyi tanımadığım için kendime insan demekte zorlanıyorum. Zamanın hamilelik gibi, bebeklerin gelişimi gibi, yaşamadığım olaylarla ilgili olduğunu düşünüyorum. Benimle konuşan biri olsa sözlerinin başlangıcı ile sona erişi arasındaki o süre ve benim yanıtlamaya başladığım o an zamanı oluştururdu. Karşılıklı konuşmalar, ne kadar kısa olursa olsun zamanın doğmasına neden olur. Belki bu sayfaları yazmamın asıl nedeni zamanı kullanmaktır. Yeni bir sayfa alıyor, sözcükleri sıralıyor, sayfaları üst üste yığıyorum. Oysa yazdıklarımı okuyan kimse yok, öyleyse var olduğumu söylemem imkânsız. Tanımadığım, kim olduğunu bilmediğim, belki de hiç gelmeyecek biri için yazıyorum. Benim hayatta kalmamı sağlayan açıklayamadığım o olaydan sonra insanlığın yaşamını sürdürdüğünden emin değilim. Yine de günün birinde biri çıkıp gelirse yazımı okuyacak, ben de bir süre onda yaşayacağım. Fikirlerim onunla özdeşleşecek, böylece ikimiz birbirimize karışıp yeni bir canlı yaratacağız. Ne ben ne o: öldüğüm için ben olmayan, hayat hikâyemi okudu-

ğunda yazdıklarımdan etkileneceği için artık o olmayan yeni bir canlı oluşturacağız. Ben ölmeyeceğim. Kimse gelmeden yüzyıllar, binyıllar geçerse, artık Dünya olmadığına kesin gözüyle baktığım bu gezegen yok olup giderse o zaman öldüğümü kabulleneceğim. Yazıyla doldurduğum bu sayfalar bu masanın üstünde durduğu sürece, birisinin bilincinde yaşama olasılığım var, sonra her şey silinecek, tüm güneşler batacak, ben de kainatla birlikte yok olup gideceğim.

Kimse gelmeyecek. Hikâyemi masaya koyup kapıyı açık bırakacağım, zamanla üstü tozlanacak. Günün birinde gezegenleri yok eden kıyametlerden biri kopacak, vadiyi yok edecek, sığınağım çökecek, özenle yerleştirdiğim sayfalar kalıntıların içinde hiç okunmadan dağılıp gidecek.

Hastalandığımı üç ay önce anladım. Tuvaletteydim. Büyük aptestimi yapıyordum. Birden hiç tanımadığım bir şey hissettim. Vajinamdan sıcak bir şey boşanıyordu. Bugüne kadar sessizliğini koruduğu için yok saydığım vajinamdan. Eğildim, içinde sarımtırak parçacıklar olan siyah bir topak gördüm. Arkasından içimi kaplayan büyük korkuya yer bırakmayan, küvete düşüp bayılmama neden olan güçlü bir ağrı hissettim. İçimden kan boşanıyordu. Kendime geldiğimde yerde yatıyordum. Acım dinmişti. Zorlanmadan doğruldum. Kanamadan olacak, sadece biraz başım dönüyordu, o da çabuk geçti. Yıkandım, yerdeki kanları temizledim. Aklıma Théa'nın kan kaybedince ızgara et yedirdiği geldi.

Kadınlar menopozdan söz ederlerdi. Hiç âdet görmediğime göre menopoza girmeyecektim. Yine de yumurtalıklarımın ve rahmimin olmadığını sanmıyorum. Ne düşüneceğimi bilmiyordum. Olanları kafamdan silmeye çalıştım. Unutmak benim için kolay bir şey değildi, ertesi sabah aynı olay yenilenince unutmanın pek işe yaramayacağını anladım. Başıma gelenler Théa'nın rahim kanseri olduğunu söylediği, ağrılara dayanamayıp kendini demir parmaklıklara asan Marie-Jeanne'ın belirtilerini andırıyordu. Hiçbir tedavisi olmadığına göre benim de yapabileceğim bir şey yok. Théa ameliyatlardan ve morfinden söz etmişti. Koridordaki raflarda belki ilaç vardır, ama ben tanımıyorum. Gardiyanların ateş dü-

şürmek için beyaz komprimeler çıkardıkları şişelere benzer hiçbir şeye rastlamadım.

İlk günden itibaren dayanılmaz olan sancılarım gittikçe sıklaşıyordu. Zamanımın yarısından çoğu yaşama sevincimi yok eden kıvrandırıcı ağrılarla geçiyor. Ağrılar kesilince çok halsiz hissediyorum kendimi. Eskisi gibi merdivenleri bir kerede tırmanamıyorum. Yukarı çıktığımda üşüyorum. On beş dakika yürüsem dinlenmem gerekiyor. Az yemek yiyorum. Herhalde bu yüzden zayıf düştüm, kendimi zorlarsam da hemen midem bulanıyor. Sonum yaklaşıyor.

Yapayalnızım. Zaman zaman rüyamda bir konuğumun geldiğini görsem de inandırıcı gelmiyor. Vadinin her karışını arşınladım, canlı kimse olmadığını biliyorum. Cesetten başka bir şeye rastlamadığıma göre kimse gelmeyecek. Hamlet'in babası ölü değil mi, nasıl oluyor da oğluna görünüyor ve onunla konuşuyor? Ölüler hareket etmezler ki. Oldukları yerde sadece kemik kalana dek çürürler, kemikler de en ufak bir darbede ufalanır. Yüzlerce ölüyle karşılaştım, hiçbiri geceyarısı benimle konuşmaya gelmedi. Keşke yapsalardı, ne kadar memnun olurdum. Théa Hıristiyanlar için Tanrı ve ruh kavramlarını açıklamaya çalışmıştı. Anladığım kadarıyla insanlar bu kavramlara yürekten inanmışlardı. Astronotik kitabının önsüzünde bile onlardan bahsediliyor. Gece gökyüzü açık olduğunda başımı yukarı kaldırıp kısık sesimle: bayım, orada, yukarılarda bir yerlerdeyseniz ve fazla işiniz yoksa gelip bana birkaç söz söyler misiniz? O kadar yalnızım ki, dediğim oldu. Nafile. Üyesi olduğumdan kuşku duyduğum insanlık denilen şeyin ne zavallı bir hayal dünyası var!

Çok yaşlı olduğumu sanmıyorum. Mahzenden çıktığımda on beş yaşında olduğumu varsayarsak altmışın çok üstünde değilim demektir. Kadınlar eski yaşamlarında ortalama ömrün yetmiş beş yaş olduğunu söylerlerdi. Tabiî ilaçların ve doktorların yardımıyla. O dünyada olsam âdet görecek, çocuklarım olacaktı. Rahmim çürümeyecekti. Sık sık kanamam oluyor. Rahmim parça parça dökülüyor. Günün birinde düşecek bir şey kalmadığında ben de sağlığıma kavuşacağımı umuyorum. Bir süredir öksürmeye baş-

ladım, göğsüm ağrıyor. Théa metastazdan söz etmişti. Bu işe bir son vermenin zamanı geliyor. Fazla beklemeyeceğim. Birazdan. Hikâyem neredeyse bitiyor. Son noktayı koyunca beni tutacak bir şey kalmayacak.

Hastalandığımı anlar anlamaz kendimi nasıl öldüreceğimi düşünmeye başladım. Kendimi asarsam sonsuza dek bir mumya gibi sallanacağım, bunu istemiyorum. Katlanmış şiltelerin üstünde oturan o ölü gibi saygınlığımı korumak, gözlerimi ölümden ayırmamak istiyorum, sancılarım dayanılmaz olursa, yapamam. Mezarların üstüne yerleştirdiğim silahlardan birini getirmek için otobüsün yanına gidecek ne kudretim ne de zamanım var. Bir bıçağı uzun uzun biledim. Elimi dokundursam kesecek kadar; incecik, dümdüz sert bir bıçak. Kaburgaların arasından kalbi durduracak darbeyi tam olarak nereye indirmem gerektiğini biliyorum. Ağrının olmadığı anda bunu yapacağıma inanmıyorum. Ağrılar başladığında tüm kuşkularımdan arınıyorum.

Yatağa yatacağım. Vücuduma dayanak olması için örtülerden rulolar yapacağım, yastıkları da etrafıma dizeceğim. Her taraf tertemiz ve düzenli olacak. Fazla kan akmasını istemiyorum. Belki gelen olmayacak, belki de bir gün birisi gelip uzun zaman önce benim yaptığım gibi bu merdivenlerden aşağıya inecek, karşısında koyu renk tahtalarla kaplı bir oda, düzgün bir yatak ve yatağın üstünde kalbinde saplanmış bir bıçakla huzurlu bir şekilde yatan yaşlı bir kadın cesedi görüp şaşıracak.

Hiç âdet görmememe ve erkek nedir bilmememe rağmen ölümümün rahmimden olması ne tuhaf.

Erkek nedir bilmezdim
Jacqueline Harpman

"Yaptığımın cevapsız kalan bir sürü soruya yenisini eklemekten başka bir şey olmadığının farkındaydım" diyor *Erkek Nedir Bilmezdim*'in gizemli kahramanı. "Sadece, o gün içinde yaşadığım, hâlâ da yaşamaya devam ettiğim dünyaya mutluluk adında yeni bir kavram getirdiğimin bilincindeydim. Birçok sorunun cevapsız kaldığı bu dünyada ilginç bir kavram mutluluk."
Kırk kadının, tepkisiz ve her türlü iletişimden kaçan sessiz gardiyanların gözetiminde bir mahzene hapsedilmesinin sebebi nedir? Hayatta kalmak için verdikleri mücadeleyi, hangi yasalar düzenlemektedir? Romanın anlatıcısını henüz küçücük bir kızken bu yetişkin kadınların arasına atan bir rastlantı mıdır yoksa tasarlanmış bir şey mi? Hiçbir şey hatırlamamasına, hiçbir şey bilmemesine rağmen zaman kavramını, düşünmeyi ve cinsel arzuyu keşfeden de odur. Başkaldırmayı, tutsakların kendilerine yeniden saygı duymasını sağlayan isyanı da ilk kez o yaşayacaktır. Bu "mantık gerilimi"ndeki özgün anlatı düzeni, okurun, esrarengiz bir çölde ve çaresiz bir yalnızlık içinde, yılmadan aramaya devam eden anlatıcıyla özdeşleşerek onunla birlikte insan olmanın temeline ulaşmasını sağlayacaktır.

Jacqueline Harpman 1929'da Belçika'da doğdu 1958'de öykülerini içeren ilk kitabı basıldı: *L'amour et l'acacia.* 1967'ye kadar üç roman bitirdi; senaryo, belgesel, radyo programı çalışmaları yaptı. *Les Bons Sauvages'ın* başarısız olması üzerine yazarlığa veda edip psikoloji eğitimine yöneldi. 1985'e kadar psikoloji konusundaki çalışmalarını sürdürdü, ancak aynı yıl içinde uyanan yazma isteğine engel olamayarak yeni romanı *La mémoire trouble*'un üzerinde çalışmaya başladı. Bunu, *La Fille démantellée, La Plage d'Ostende* (Point ve Mitre Ödülü, 1992), *La Lucarne, Le bonheur dans le crime, Erkek Nedir Bilmezdim, Orlanda* (Medicis Ödülü, 1996), *L'Orage rompu, Récit de la dernière année* ve *La dormition des amants* izleyecekti.

Kapaktaki illüstrasyon: Artun Çin

ISBN 975-293-16

DK DOĞAN KİTAP

9 789752 9316